

Wonen achter de Oudezijds Voorburgwal

**Archeologische opgraving Oudezijds Armsteeg,
Amsterdam (2008)**

AAR (Amsterdamse Archeologische Rapporten) 60, 2011

Jerzy Gawronski, Ranjith Jayasena

Inhoud

Basisgegevens	4
1 Inleiding	5
2 Achtergronden en vraagstellingen	6
2.1 Achtergronden	6
2.2 Verwachtingen en vraagstellingen	9
2.3 Methodiek	9
3 Sporen en structuren	11
3.1 Fase 1 tot ca. 1400: ophogingen	11
3.2 Fase 2 1400-1600: houtbouw	13
3.2.1 Fase 2 1400-1600: Oudezijds Armsteeg 12	13
3.2.2 Fase 2A 1400-1425: Oudezijds Armsteeg 14	13
3.2.3 Fase 2B 1425-1600: Oudezijds Armsteeg 14	14
3.2.4 Fase 2B 1425-1600: Oudezijds Armsteeg 20	16
3.3 Fase 3 1600-1900: steenbouw	16
3.3.1 Fase 3 1600-1900: Oudezijds Armsteeg 12	16
3.3.2 Fase 3 1600-1900: Oudezijds Armsteeg 14	19
3.3.3 Fase 3 1600-1900: Oudezijds Armsteeg 16	23
3.3.4 Fase 3 1600-1900: Oudezijds Armsteeg 20	24
4 Vondsten	25
4.1 Vondsten 1375-1425 (fase 2A)	25
4.1.1 Overzicht bakselsoorten en -typen 1375-1425	25
4.1.2 Ophoging S 59 (Oudezijds Armsteeg 14) 1350-1400	28
4.1.3 Ophogingen S 18 en S 26 (Oudezijds Armsteeg 14) 1375-1400	28
4.1.4 Ophoging S 78 (Oudezijds Armsteeg 12) 1350-1375/1400	29
4.1.5 Ophoging S 77 (Oudezijds Armsteeg 12) 1375-1400	29
4.1.6 Ophoging S 84 (Oudezijds Armsteeg 12)	30
4.1.7 Beerput S 37 (Oudezijds Armsteeg 14) 1375-1425	30
4.2 Vondsten 1450-1550 (fase 2B)	31
4.2.1 Beerkuil S 36 (Oudezijds Armsteeg 14) 1475-1550	31
4.2.2 Beerput S 23 (Oudezijds Armsteeg 20) 1475-1525	33
4.2.3 Beerkuil S 63 (Oudezijds Armsteeg 12) 1450-1550	35
4.3 Vondsten 1600-1900	39
4.3.1 Beerput S 7 (Oudezijds Armsteeg 20) 1750-1800	39
4.3.2 Puinvulling S 53 (ARM-80) 1897	44
5 Synthese en conclusie	45
6 Literatuur	46
Bijlage 1 Sporen	47
Bijlage 2 Vondsten	53
Bijlage 3 Deventer Systeem Catalogus	73
AAR (Amsterdamse Archeologische Rapporten)	100

Basisgegevens

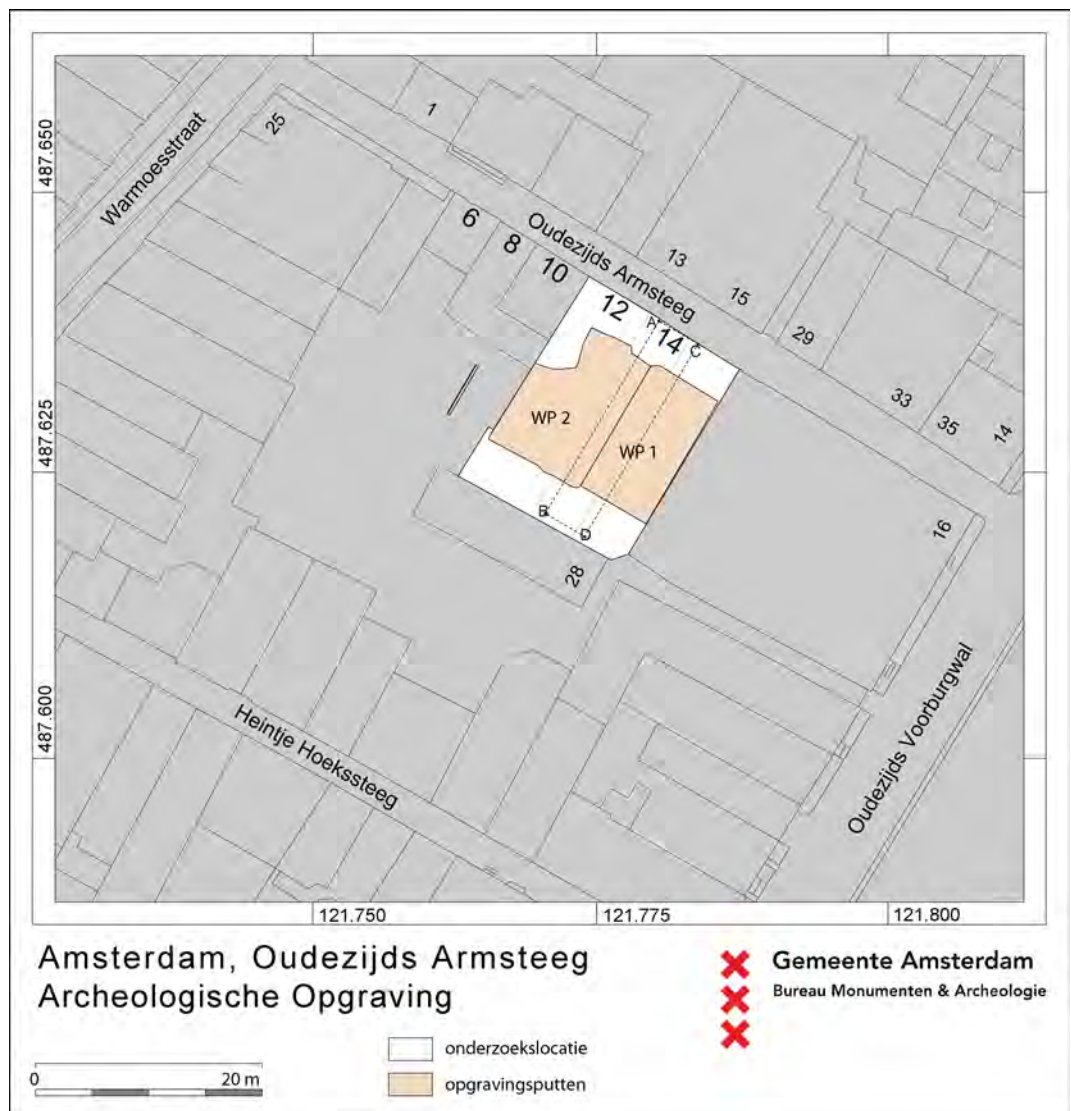
Plangebied	Oudezijds Armsteeg
Adres	Oudezijds Armsteeg 6-14, Amsterdam
Kadaster	ASD05 G 06516, ASD05 G 06881, ASD05 G 07082, ASD05 G 08021
RD-coördinaten	NW X: 121.712 Y: 487.650 NO X: 121.787 Y: 487.634 ZW X: 121.745 Y: 487.6 27 ZO X: 121.776 Y: 487.617
TOPO-code BMA	ARM
OM-nummer	30615
Opdrachtgever	Gemeente Amsterdam, Stadsdeel Centrum
Bevoegd gezag	Gemeente Amsterdam, Stadsdeel Centrum
Uitvoerder	Gemeente Amsterdam, Bureau Monumenten & Archeologie
Beheer en plaats documentatie	Gemeente Amsterdam, Bureau Monumenten & Archeologie

1 De vindplaats Oudezijds Armsteeg binnen het stadsdeel Centrum

1 Inleiding

Van 25 augustus t/m 15 september 2008 heeft de afdeling Archeologie van Bureau Monumenten & Archeologie (BMA) een archeologische opgraving uitgevoerd op de locatie Oudezijds Armsteeg 12-14 te Amsterdam. De aanleiding voor het onderzoek was het project ARM, waarbij delen van het bouwblok tussen de Warmoesstraat, Oudezijds Armsteeg, Oudezijds Voorburgwal en Heintje Hoekssteeg werden herontwikkeld. Voor deze bouwlocatie gold een hoge archeologische verwachting vanwege de ligging ervan in het oudste deel van de middeleeuwse stad. De bebouwing was rond 2005 gesloopt en in het bouwplan was een gedeeltelijke ontgraving opgenomen met bodemverstoring en aantasting van mogelijke archeologische resten als gevolg. Daarom was archeologisch onderzoek nodig dat zich beperkt heeft tot het te ontgraven deel van de bouwput.

2 Het onderzoeksterrein binnen de huidige topografische situatie

2 Achtergronden en vraagstellingen

2.1 Achtergronden

Het opgravingsterrein ligt in een deel van de stad dat zich in de eerste helft van de 14de eeuw ontwikkelde. Hier werd de Oudezijds Voorburgwal gegraven, mogelijk tegelijkertijd met de Nieuwezijds Voorburgwal die in 1333 voor het eerst in historische bronnen voorkomt. De eerste historische vermelding van de Oudezijds Voorburgwal dateert uit 1352. De burgwallen bestonden uit een gracht met aan de binnenzijde een aarden verdedigingswal. Een deel van de wal van deze vroege Amsterdamse verdedigingswerken aan de Nieuwezijde is in 1984 in de Nieuwezijds Armsteeg opgegraven.¹ Over het tracé van de Oudezijds Voorburgwal bestaat nog onduidelijkheid. Er wordt aangenomen dat de gracht eerst ter hoogte van de Lange Niezel of Oudezijds Armsteeg afboog richting Amstel (Damrak) om pas later in het laatste kwart van de 14de eeuw te worden doorgetrokken in het huidige tracé tot aan de Sint Olofspoort.²

Met het graven van de Oudezijds Voorburgwal zijn de kavels langs de westelijk gelegen Warmoesstraat, die tot dan toe de kern van de nederzetting op de oostelijke oever van de Amstel vormden, verlengd tot aan de stadswal. Na verloop van tijd werd de beschikbare woonruimte in dit deel van de stad schaars. Als oplossing werden de percelen in de lengte in tweeën gesplitst zodat het achterterrein direct achter de wal ook kon worden bebouwd. De achterterreinen werden bereikbaar door de oude perceelsslotten te dempen en om te vormen tot stegen. De Heintje Hoekssteeg ten zuiden van de Armsteeg (afb. 2) dateert uit 1397 en ook de Oudezijds Armsteeg stamt waarschijnlijk uit diezelfde tijd.³ Ruim anderhalve eeuw later was dit gebied aan de Armsteeg grotendeels volgebouwd, zoals te zien is op de stadsplattegrond van Cornelis Anthonisz uit 1544 (afb. 3). Hierbij is de tegenwoordig nog bestaande verkaveling ontstaan.

3 Oudezijds Armsteeg (rood) op de stadsplattegrond van Cornelis Anthonisz, 1544 (Stadsarchief Amsterdam)

Uit historische bronnen is informatie te achterhalen over enkele van de individuele panden in de Oudezijds Armsteeg. Nummer 14 bijvoorbeeld had eind 16de eeuw de naam 'De Ringh'.⁴ De buurpanden 10 en 12 waren toen eigendom van bakker Jan Thonisz. In de bakkerij brak in juni 1597 brand uit door onachtzaamheid van een dienstmeid. De brand sloeg over op de omliggende panden en dat leidde ertoe dat 26 panden aan de Oudezijds Armsteeg en de Warmoesstraat in de as werden gelegd.⁵ De

¹ Vindplaats WEY.

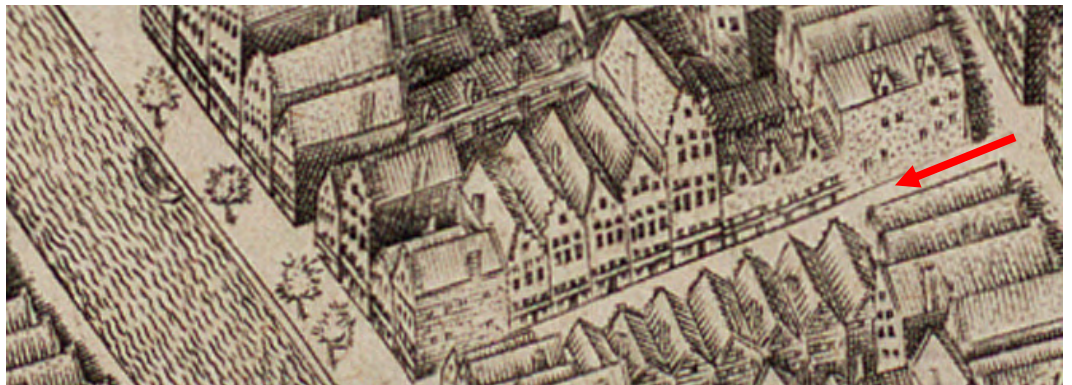
² Speet 2004, 83.

³ Speet, 2004, 86.

⁴ Breen, 1912, 140.

⁵ Tussenbroek 2009, 140-145

erven met de fundamenteën van 10 en 12 werden op 4 juni 1598 door de bakker Thonisz verkocht aan de boekdrukker Albert Hendrixz.⁶ Hij liet er twee huizen bouwen. De situatie voor en na de brand is goed zichtbaar op de eerste en tweede editie van de stadsplattegrond van Pieter Bast uit 1597 (afb. 4) en 1599. Op de eerste versie is naast het hoge pand 'De Ringh' (nr 14) laagbouw te zien die op de herziene uitgave uit 1599 is vervangen door een rij hoge huizen. In 1611 verkocht Hendrixz de twee panden ieder apart; nr 12 aan schoolmeester Christiaan Jansz Micker en nr 14 aan notaris Jacob Meerhout. In 1620 werden beide huizen opnieuw verkocht. Meerhout droeg zijn huis over aan Gerrit Egbertsz, een lakenkoopman, terwijl Micker Oudezijds Armsteeg 12 overdeed aan schedemaker Barent Remmetsz, die het vier jaar later weer verkocht aan een kleermaker, Herman Jansz. Van zowel Jansz als Egbertsz is bekend dat zij de huizen in 1647 nog in bezit hadden.

4 Oudezijds Armsteeg (rood) op de stadsplattegrond van Pieter Bast, 1597 (Stadsarchief Amsterdam)

5 Oudezijds Armsteeg (rood) op de stadsplattegrond van Balthasar Florisz, 1625 (Stadsarchief Amsterdam)

De situatie in de jaren 1620 is zichtbaar op de stadsplattegrond van Balthasar Florisz van Berckenrode waarvan de eerste druk in 1625 uitkwam (afb. 5). Volgens deze kaart stonden er aan de zuidkant van de Oudezijds Armsteeg elf huizen tussen de bebouwing aan de Warmoesstraat en Oudezijds Voorburgwal, twee meer dan op de laatste editie van de kaart van Bast. Mogelijk hangt dit verschil samen met ruimtegebrek bij het opnieuw invullen van de westzijde van de steeg op de kaart van Bast. Het huizenbeeld van de Oudezijds Armsteeg op Van Berckenrode kaarten uit 1647 en 1657 is ongewijzigd. Op het kadastrale minuutplan van 1820 daarentegen is er een steeg zichtbaar tussen de panden 14 en 20. In de in 1876 uitgegeven buurtatlas van J.C. Loman (afb. 7) wordt deze steeg aangeduid als de Boerengang.

⁶ Breen, 1912, 141.

Nadere gegevens over de 18de-eeuwse bewoners en hun beroepen zijn te achterhalen aan de hand van het 'Kohier van de personeele quotisatie'. In dit belastingregister uit 1742 worden panden vermeld waarvan de huurders een jaarinkomen van 600 gulden of meer hadden. Aan de zuidzijde van de Oudezijds Armsteeg zijn negen van de twaalf percelen opgenomen.⁷ De meeste bewoners behoorden tot de laagste inkomensklasse die belastingplichtig was: slechts zes hadden een jaarinkomen van 800 tot 1200 gulden waarmee ze tot de lage middenstand konden worden gerekend (afb. 6).

nr	wijk / verponding	naam	beroep	inkomen
4	02/292	Grevink, H.	volkhouder	600
7	01/51	Schoten, Js. van	glazenmaker	600
8	02/290	Voose, Jurr.	smid	600
9	01/52	Duijf, Joost	zielverkoper	600
10	02/289	Hoorn, Ren. van	schoenmaker	800
11	01/53	leeg huis		0
12	02/287	Hens, J.	commissaris van Kampen, Deventer en Zwolle	800
14	02/286	Kolk, And.	tapper	800
20	02/285	Oort, Lamb. Alb. van	bode op Deventer	1000
22	02/284	Blomsaat, J.	koopman in linnen	1000
24	02/282	Drajer, Roel.	sleper	1000

6 Overzicht van de in de Personele Quotisatie van 1742 aangeslagen bewoners van de Oudezijds Armsteeg

In de straat woonden een aantal ambachtslieden, zoals glazenmaker Js van Schoten op nr. 7, smid Jurr. Voose op nr. 8 en schoenmaker Ren. Van Hoorn op nr. 10. Horeca was er te vinden op nr. 14, waar tapper And. Kolk woonde met volkhouder (pension) H. Grevink op nr. 4. Op nr. 12 woonde J. Hens, die van beroep commissaris van Kampen, Deventer en Zwolle was. De bewoners met het hoogste inkomen (1.000 gulden) waren L.A. van Oort, een bode op Deventer op nr. 20, J. Blomsaat, een koopman in linnen op nr. 22, en Roel Drajer, een sleper op nr. 24.

In de 19de eeuw kregen de panden rondom het opgravingsterrein een bedrijfsfunctie. In 1832 werd Oudezijds Armsteeg 12 bewoond door Rartha Hoogwoudt, weduwe van Petrus Hemelop.⁸ De percelen Oudezijds Armsteeg 14-16 en 18 en Oudezijds Voorburgwal 22 en 24 waren samen in gebruik als bakkerij met opslagruimte door beschuitbakker J.J. Mammel, die zelf in de Warmoesstraat woonde. In 1893 werd voor deze panden een plan tot uitbreiding van de broodfabriek van de firma wed. J. de Jonge ingediend. In 1897 volgde een aangepast ontwerp, waarbij ook het pand Oudezijds Armsteeg 12 werd betrokken. In 1898 volgde een grondige verbouwing. Een deel van de bestaande bebouwing werd grotendeels gesloopt en vervangen door nieuwbouw. Bij een bouwhistorische opname in 2004 voorafgaand aan de recente sloop werden geen cultuurhistorische of bouwhistorische waarden van van voor de 19de eeuw geconstateerd.⁹

⁷ Oldewelt 1945, 4 en 8. Met dank aan Hans Ernst van het Stadsarchief Amsterdam voor de ter beschikking stelling van PQ-database met omnummering van de wijk/verpondingsnummers naar de huidige perceelsnummering.

⁸ Oorspronkelijke aanwijzende tafel sectie G, Nieuwmarkt., geraadpleegd via watwaswaar.nl.

⁹ Amsterdams Monumenten Informatie Systeem (AMIS), verslag van de bouwhistorische opname van de panden Oudezijds Armsteeg 6-14 door R. Glademans, BMA op 10-8-2004. Amsterdams Monumenten Informatie Systeem (AMIS).

7 Oudezijds Armsteeg in de buurtatlas van J.C. Loman uit 1876. De steeg tussen 14 en 20 (d) is de Boerengang

2.2 Verwachtingen en vraagstellingen

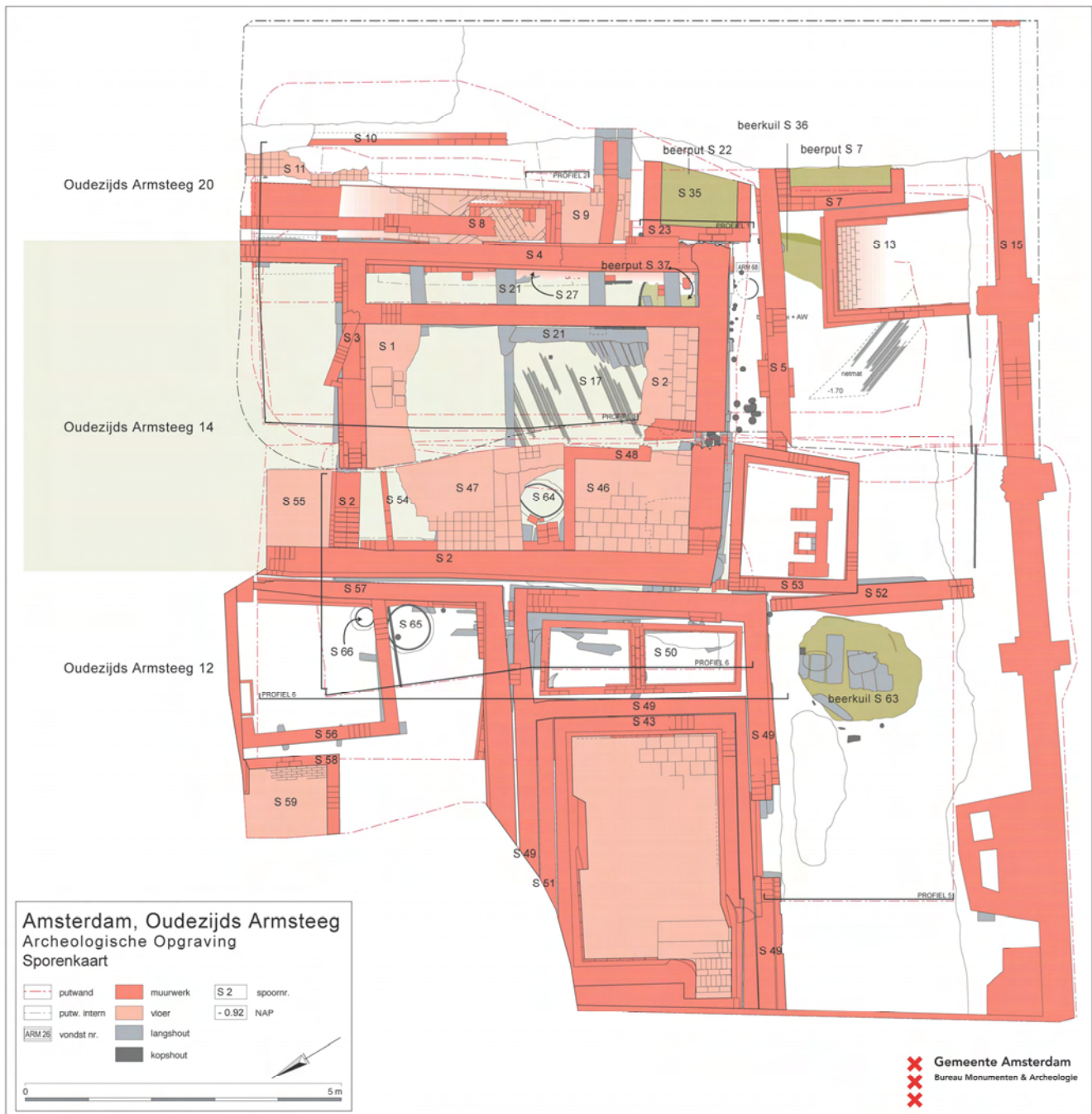
De bouwlocatie had een hoge archeologische verwachting, die was gebaseerd op historisch-cartografisch onderzoek en archeologische informatie over nabij gelegen al bekende vindplaatsen. Opgravingen op de locatie Oudezijds Voorburgwal 28 (OZV8), Olofspoort (OL) en Warmoesstraat (WA) hebben aangetoond dat in dit deel van de stad hoge concentraties aan archeologische sporen in de bodem voorkomen vanwege de aanwezigheid van bebouwing over een langere periode en de gevarieerde gebruiksgeschiedenis ervan. Behoud *in situ* van dergelijke resten op de bouwlocatie Armsteeg was niet mogelijk vanwege de bodemverstorende bouwwerkzaamheden. De archeologische opgraving (AO) had tot doel om eventuele overblijfselen ter plekke te documenteren en bergen. Het onderzoek beoogde inzicht te geven in:

- De aard, omvang en datering van de aanwezige archeologische sporen,
- De mogelijke aanwezigheid van de 14de-eeuwse stadswal,
- De bebouwingsontwikkeling van de locatie,
- De bewonings- en gebruiksgeschiedenis van de vindplaats met aandacht voor de materiële neerslag van huishoudens in verschillende periodes.¹⁰

2.3 Methodiek

De bouwlocatie omvatte de percelen Oudezijds Armsteeg 6-14 en had een oppervlak van 1.020 m². De opgraving concentreerde zich op de percelen 12, 14 en 20, omdat op het overige deel van het terrein geen civieltechnische ontgraving zou plaatsvinden. In totaal werd ca. 200 m² archeologisch onderzocht, verdeeld over de twee werkputten; werkput 1 (12,5 m x 6,5 m) omvatte de westelijke helft van perceel 20 en de oostelijke helft van perceel 14, werkput 2 (13,25 x 9 m) bestreek perceel 12 en de westelijke helft van perceel 14. In werkput 1 zijn vier vlakken aangelegd, in werkput 2 waren dat er drie. Vlakken en profielen werden gefotografeerd en getekend op schaal 1:20 conform KNA 3.1 en alle sporen gecoupeerd en afgewerkt. Uit vlakken en profielen werden de vondsten geborgen ten behoeve van de datering. Vondstconcentraties in afvalkuilen, beerputten en dergelijke zijn integraal geborgen (in big bags) en later uitgezeefd. De bodemopbouw van de vindplaats werd gedocumenteerd met één lengteprofiel en twee dwarsprofielen.

¹⁰ BMA Programma van Eisen 50, 2007.

8 Alle sporenkaart

3 Sporen en structuren

De opgraving aan de Oudezijds Armsteeg heeft geresulteerd in totaal 132 sporen (afb. 8) die in drie gebruiksfasen zijn onder te verdelen:

- Fase 1: Ophogingen tot ca. 1400
- Fase 2: Houtbouw, 1400-1600: bij sommige percelen zijn hierbinnen nog twee fasen te onderscheiden (fase 2A: 1400-1425 en fase 2B: 1425-1600)
- Fase 3: Steenbouw, 1600-1900

3.1 Fase 1 tot ca. 1400: ophogingen

In de eerste helft van de 14de eeuw was het terrein aan de Oudezijds Armsteeg een veenweidegebied met een lichtglooiend oppervlak. Het oppervlak van de natuurlijke bodem tekende zich af tussen 3,20 m en 3,47 m ÷ NAP (profiel 6, afb. 9).¹¹ Rond het midden van de 14de eeuw begonnen hier activiteiten ter verbetering van de bodem. De eerste ophoging van 1,20 m bestond uit verschillende vondstloze klei en veenzoden pakketten (S 40, 121, 122). De daaropvolgende ophogingen uit de tweede helft van de 14de eeuw waren ook uit lagen klei en veenzoden samengesteld, maar dan afgewisseld met mestpakketten en plaatselijk dichte concentraties afval.

De oudst dateerbare ophogingslaag op het latere perceel 12 (S 78, 1350-1400) was 0,65 m dik en bestond uit donkerbruine met afval vermengde klei.¹² Hierop lag, vanaf 1,60 m ÷ NAP, een 0,40 m, plaatselijk 0,60 m, dikke laag (S 77) van donderbruingrijze klei met sintels en een hoge concentratie aardewerk uit circa 1375-1400.¹³ In de 15de eeuw is dit perceel nog verder opgehoogd met klei-, veen- en mestpakketten (S 129, 67, 130, 84). Ophogingslaag S 84 bevatte afval van een 15de-eeuwse leerbewerker (ARM-132): aan de vondsten kon niet worden herleid of het leer ter plekke was bewerkt of dat het afval van elders was aangevoerd.

In de bodemopbouw van het latere perceel 14 (profiel 3 en 4, afb. 9) tekende zich in het horizontaal gelaagde pakket aan ophogingen een oost-west georiënteerde geul af. Deze is in het laatste kwart van de 14de eeuw opgevuld met een mengsel van klei, veen en huishoudelijk afval (S 26). In de onderste vulling lag een rietmat. De bodem van de geul was, voordat die werd opgevuld, waarschijnlijk afgedekt om drassigheid tegen te gaan. Rietmatten werden in de regel gebruikt als zinkstuk bij de aanlanding van oeverzones of de aanleg van dijklichamen.¹⁴ Ook de bovenste zone van de vulling, waarmee het terrein op 0,40 m ÷ NAP kwam te liggen, was verstevigd met een rietmat (S 17).¹⁵ Het oudste bodemspoor dat wijst op activiteiten op perceel 14 was een mestkuil (S 132) die vanaf gemiddeld 0,30 m ÷ NAP in ophogingslaag S 26 was gegraven.

¹¹ Deze hoogte komt overeen met het oppervlak van het veen dat bij de opgraving van de Sint Olofspoort, 80 m noordwaarts, is waargenomen. Hier lag de natuurlijke veenbodem op gemiddeld 3,25 m ÷ NAP (Regteren Altena 1972, 6).

¹² Vondstnummers ARM-125 en ARM-126.

¹³ Vondstnummer ARM-124.

¹⁴ Rietmatten werden ondermeer gebruikt bij de aanlanding van de Amstel bij de Oude Turfmarkt (zie Gawronski, Jayasena en Veerkamp 2010) en in het dijklichaam van de Warmoesstraat en de Sint Anthoniesdijk, de huidige Jodenbreestraat (Regteren Altena 1966, 29-32).

¹⁵ Vondstnummers ARM-24, ARM-27 en ARM-50.

3.2 Fase 2 1400-1600: houtbouw

Omstreeks 1400 is de nog bestaande verkaveling ontstaan en verschenen de eerste huizen op de nieuwe percelen.

3.2.1 Fase 2 1400-1600: Oudezijds Armsteeg 12

De oudste bebouwing op dit perceel werd gemarkeerd door de zuidoosthoek van een houten huis. Dit was gebouwd in klei- veen en mestophogingen (S 129, 67, 130, 84) van na 1400: daarmee dateert dit huis op z'n vroegst uit het begin van de 15de eeuw (afb. 10). De oostelijke zijwand was gefundeerd op drie in de lengterichting van de wand gelegde stammetjes (slieten). Op de hoek lag een plank als poer. Een wandpaal die tot 0,98 m + NAP reikte met een rechtopstaande plank aan de buiten(oost)zijde (S 74) was zichtbaar in het noordprofiel 4 (afb. 9). Uitgaande van de tegenwoordige rooilijn was dit huis 8,30 m lang. De panden 12 en 14 werden gescheiden door een circa 0,50 m brede osendrop. Sporen van bebouwing in de 16de eeuw ontbraken vanwege latere bodemverstoringen. Wel was op het achterterrein een beerkuil uit die latere periode aanwezig. Het ging om een ovaalvormige kuil (S 63) van 1,6 x 2 m met op gemiddeld 0,55 m + NAP een gedeeltelijke afdekking van planken. De kuil was gevuld met beer en huishoudelijk afval (ARM-95 en ARM-120) uit 1450-1550.

10 Oudezijds Armsteeg 12, Fase 2, houtbouw

3.2.2 Fase 2A 1400-1425: Oudezijds Armsteeg 14

Het eerste houten huis op Oudezijds Armsteeg 14 is op basis van de best dateerbare vondsten in de onderliggende ophogingslagen op zijn vroegst te dateren in de jaren 1390. Dit bouwwerk had een oppervlak van 12 m x 6 m, waarvan 7,5 x 6 m binnen het

opgravingsterrein lag.¹⁶ De fundering bestond uit poeren van opeengestapelde plankjes op planken en slieten. De poeren, die 1,80 m van elkaar lagen, diende als basement voor de staanders van het huisskelet. In de oostelijke zijgevel was één staander bewaard gebleven.¹⁷ Het funderingshout van de oostelijke zijgevel lag op gemiddeld 1,40 m ÷ NAP (S 38), dat van de westelijke zijgevel (S 73) op gemiddeld 1,20 m ÷ NAP. De fundering van de westelijke wand had een insteek van bruingrijs zand met puin- en kleibrokjes (S 79). Aan de zuidkant tekende zich over een afstand van 3,20 m en tot op een hoogte van 1,00-1,20 m ÷ NAP een rij van kleine houten paaltjes af. Het doel ervan is niet duidelijk, maar waarschijnlijk betreft het hier geen wandconstructie, aangezien de palen daarvoor een te kleine diameter hadden (6-10 cm). De vloer binnen het huis lag op 0,50 m ÷ NAP en bestond uit een bruine kleilaag (S 59) op een vleilaag van grijs zand (S 92, profiel 4, afb. 9). Uit de diepte van de fundering ten opzichte van het bijbehorende vloerniveau bleek dat de zijmuren door opeenvolgende bebouwing en inklinking van de bodem ongeveer 0,8 m waren verzakt. Daardoor hadden de slieten van de oostelijke zijwand een deel van beerput S 37 afgedekt (afb. 11).

Beerput S 37

In de zuidoosthoek van het huis was een beerput van circa 1 x 1 m ingegraven (S 37, afb. 10 en 11). De bovenkant lag op circa 0,68 m ÷ NAP en de put was 1,47 m diep. De bak was driehoekig met twee rechte wanden en één gebogen van rechtopstaande planken. De vondsten in de beervulling dateerden uit 1375-1425 (ARM-61).

11 Beerput S 37 (1375-1425). Links is te zien hoe de slietenfundering van het pand over de put is gezakt. Rechts de put na leging

3.2.3 Fase 2B 1425-1600: Oudezijds Armsteeg 14

Het huis op Oudeschans 14 is waarschijnlijk in het tweede of derde kwart van de 15de eeuw tot op de fundering gesloopt. Vervolgens is het kavel opgehoogd met bruine humeuze klei met afval (S 18).¹⁸ Hiermee werd tegelijk ook het laatste restant van de geul

¹⁶ Hierbij wordt er vanuit gegaan dat de voorgevel ter hoogte van de nog bestaande rooilijn heeft gelegen. De laat-14de / vroeg-15de-eeuwse oorsprong van de huidige rooilijnen aan de Oude Zijde is archeologisch ondermeer vastgesteld aan de Pieter Jacobszstraat (Gawronski en Jayasena 2010).

¹⁷ Deze resteerde tot op tot op een hoogte van 1,28 m ÷ NAP.

¹⁸ Vondstnummer ARM-18. Dit is tevens de bovenste vullingslaag van de depressie.

achter het huis opgevuld. De nieuwbouw stond op een slietenfundering. Met dit huis werd een begin gemaakt met steenbouw, zij het op bescheiden schaal. In tegenstelling tot de houten voorganger was de oostelijke zijgevel in baksteen was opgetrokken (S 27). Ook deze zijgevel is in een later stadium verzakt, waarbij de slieten in de onderliggende 14de-eeuwse ophoging zijn gedrukt.¹⁹ De 0,80 m brede muur (S 27) was samengesteld uit hergebruikte, deels gebroken, orangerode bakstenen van 22,5 x 11,5 x 5 cm en rode bakstenen van 18,5 x 9,5 x 4,5 cm. Op de onderste baksteenlagen aan de buiten (oost) zijde van de muur is in het laatste kwart van de 15de eeuw het funderingshout van de bakstenen beerput van Oudezijds Armsteeg 20 (S 23) gelegd.²⁰ De vloer (S 55) van het huis lag op 0,04 m ÷ NAP en was geplaveid met rode plavuizen van 18 x 18 x 4,5 cm. Aan de oostkant was het vloerniveau grotendeels verwijderd bij sloop in de 17de eeuw.

Het is niet duidelijk of de westkant en de achtergevel toen ook in baksteen zijn uitgevoerd, want van deze muren waren geen bouwresten. Aan de westkant was dat het gevolg van 17de-eeuwse sloop, waarvan in het noordprofiel nog een uitbraakspoor resteerde (S 111). Eventuele slieten en metselwerk waren hier verdwenen: wel waren er poeren die bij de muur hoorden die duiden op houtskeletbouw. Toch lijkt het erop dat hier een even zware muur heeft gestaan als aan de oostzijde, zoals valt op te maken uit de verzakking van de vloer die bij beide zijmuren minimaal 25 cm afliep (afb. 12; profiel 4, afb. 9). De bakstenen muur zou deels ingepast zijn in het houten raamwerk van de westwand.

Beerkuil S 36 (1450-1575)

Op het achterterrein lag een beerkuil van circa 1,50 x 1,50 m (S 36). De kuil was zonder enige vorm van bekisting in de ophogingslagen ingegraven. De vulling bevatte vondsten uit de tweede helft van de 15de eeuw tot het derde kwart van de 16de eeuw.²¹

12 Noordprofiel (profiel 4) in werkput 1. Goed zichtbaar is hoe de zijgevels van Oudezijds Armsteeg 14 en 20 zijn verzakt

¹⁹ Vondsten tussen de slieten dateerden uit de tweede helft van de 14de eeuw (ARM-49 # 001: cat).

²⁰ Gebaseerd op de datering van de vondsten in de onderste beervulling van 1475-1525.

²¹ Vondstnummers ARM-67.

3.2.4 Fase 2B 1425-1600: Oudezijds Armsteeg 20

Het oudste loopvlak op Oudezijds Armsteeg 20 was voorzien van een laag keien op 0,68 m ÷ NAP. Hiermee werd de ophoging S 40 afgedekt, die op basis van een spinsteen-tje van grijsbakkend aardewerk te dateren is in de tweede helft van de 14de eeuw (ARM-72-1). Dit loopniveau ligt min of meer gelijk met de vloer (S 59) van het belendende pand. Van de vroegste bebouwing op Oudezijds Armsteeg 20 resteerde niets. Uit een mogelijk 16de-eeuwse fase dateerde een grotendeels verwijderde vloer (S 11) op gemiddeld 0,30 m + NAP. Deze bestond uit rode plavuizen van 13 x 13 x 2,2 cm.

Beerput S 23 (1475-1525)

Op het achterterrein van perceel 20 lag een beerput uit 1475-1525 (S 23). Het was een rechthoekige bak van 1,70 m x minimaal 1,20 m met een eensteens bakstenen mantel op een houten vloer. Van het muurwerk waren negen baksteenlagen over.²² De houten vloer op 1,04 m ÷ NAP lag deels op de zijgevel (S 27) van het buurpand Oudezijds Armsteeg 14. De put was gevuld met drie beerlagen; een vondstrijk pakket (S 34, ARM-57), daarop een zandig pakket (S 35, ARM-58) en een laag roodbruine humeuze beer (ARM-21).

13 Beerput S 23 (1475-1525), doorsnede door de vulling gezien richting oosten. Rechts in de onderste vullingslaag S 34 liggen twee pispotten van het type r-pis-1 (ARM-57)

3.3 Fase 3 1600-1900: steenbouw

3.3.1 Fase 3 1600-1900: Oudezijds Armsteeg 12

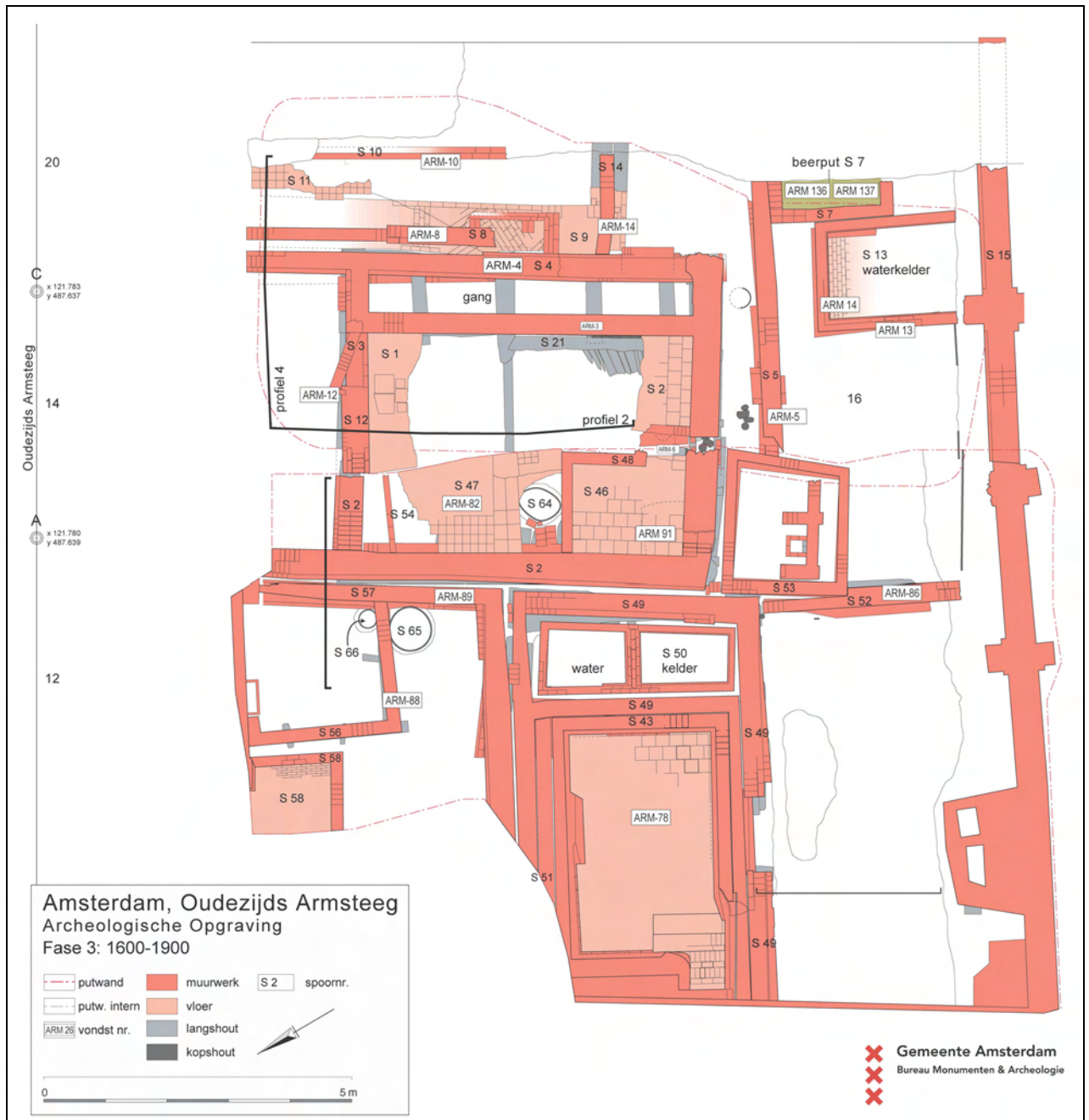
Eind 16de eeuw en begin 17de eeuw is de houten bebouwing op Oudezijds Armsteeg 12 vervangen door nieuwbouw in baksteen (afb. 14). Dit huis viel met een oppervlak van 4,50 x 4 m binnen het noordelijke deel van werkput 2. De oostelijke zijgevel en de hiermee in verband gemetselde achtergevel (S 57) waren anderhalfsteensmuren van roodgele baksteen.²³ Binnen was met een eensteensmuur van rode baksteen en ijsselstenen een kamer van 2,50 x 2,20 m gecreëerd.²⁴ De onderkant van deze muur, op 0,30 m ÷ NAP, lag op langshout en kespen. De vloer was niet meer aanwezig, maar uit de hoogte van de versnijding aan de binnenkant van de buitenmuur kan worden afgeleid dat het loopniveau op ongeveer 0,38 m ÷ NAP lag. In de vloer was een 0,43 m hoge houten ton met een doorsnede van 0,30 m (S 66) ingegraven (afb. 15). Deze was opgevuld met grijs zand en aardewerkscherven uit de periode 1580-1610.²⁵ De ton was een schrobputje voor de

²² Bovenkant beerput op 0,44 m ÷ NAP; roodbruine bakstenen van 20 x 10 x 4 cm (ARM-26).

²³ Baksteenformaat 19,5 x 9 x 4,5 cm (ARM-89).

²⁴ Baksteenformaat 19 x 9 x 4,5 cm (ARM-88).

²⁵ Vondstnummer ARM-100.

14 Overzicht van sporen fase 3 van Oudezijds Armsteeg 12, 14 en 20

afvoer van overtollig water. In de bodem en de wanden van de ton waren gaten geboord om ervoor te zorgen dat het water goed onder uit de ton zou lopen. Eén van de 16 duigen was gemerkt (afb. 15). Ook in de vloer van de zuidelijke kamer zat een dergelijk schobputje. De hier ingegraven ton (S 65) was 0,70 m in doorsnede en 0,66 m hoog. Ook deze was met zand gevuld, maar bevatte geen vondsten. Het gebruik van tonnen als schrobputjes is geen ongebruikelijk archeologisch verschijnsel. Een vergelijkbare ton binnen een nog intacte plavuizenvloer is opgegraven aan de Oude Turfmarkt (afb. 16).

Aan de westkant lag op 0,32 m + NAP een bakstenen vloer van 1,25 x minimaal 1,10 m (S 58). Deze werd aan de zuid-, oost- en deels aan de noordkant begrensd door een eensteensmuur en strekte zich aan de westzijde uit tot buiten het opgravingsterrein. De toegang tot deze ruimte lag aan de noordkant. Het muurwerk was gesloopt tot 0,27 m + NAP.

15 Houten tonnen S 65 (links) en S 66 (rechts) met een detail van het merk op ton S 66

16 Oude Turfmarkt, schrobputje in een 17de-eeuwse vloer. De ton was gemerkt met het jaartal 1624

17 Oudezijds Armsteeg 12, met de inpandige kelderbak (S 43) gezien richting oosten met daar omheen de muren S 51 en S 49 en op de achtergrond waterkelder S 50: rechtsonder de zuidelijke buitenmuur van nr 12 (S 49) die gedeeltelijk op langshout rustte en voor een ander deel op de versnijdingen van de muur rondom de kelderbak (S 51)

Op het achterterrein kwam in de eerste helft van de 17de eeuw een gebouw van 6,50 x 4,10 m te staan (S 49). Het gebouw had een eensteens kelderbak (S 43) van 3,50 x 2,30 m (binnenmaat) met daar omheen een anderhalfsteensmuur (S 51) (afb. 17). Drie zijden van deze muur grensden direct aan de tweesteens buitengevel (S 49). Tussen de kelder en de oostelijke buitengevel was een open ruimte van 1,40 x 3,20 m. De appelbloesembaksteen van 17 x 8,5 x 4,6 cm waarin beide muren S 51 en S 49 waren opgetrokken duidt op een datering in de eerste helft van de 17de eeuw.²⁶ De buitenste muur (S 49) rustte aan de zuidkant gedeeltelijk op langshout en gedeeltelijk op de versnijdingen van muur S 51 (afb. 17).²⁷ De kelder was toegankelijk via een 0,60 m brede doorgang aan de westzijde met een trap met vier 0,20 m hoge treden. De bovenste twee treden hadden de breedte van de doorgang, de onderste twee in de kelderruimte zelf waren 1,10 m. De keldervloer was geplaveid met rode plavuizen (21 x 21 x 3 cm) en liep af van 0,36 m ÷ NAP aan de oostkant naar 0,47 m ÷ NAP aan de westzijde. Van de wandbekleding was plaatselijk één rij groen geglazuurde plavuizen over.

In de open ruimte ten oosten van de kelder (tussen S 51 en S 49) is eind 17de- of in de 18de eeuw een waterkelder (S 50) aangelegd. Deze bestond uit een rechthoekige bak van 3,20 m x 1,15 m en was onderverdeeld in twee compartimenten van 1,15 x 0,80 en 1,4 x 0,80 m. De wanden waren bekleed met rode plavuizen. De bodem van gele bakstenen rustte op een 0,10 m dikke laag tras met daaronder planken.²⁸ De waterkelder was tot eind 19de eeuw in gebruik en toen volgestort met puin en afval (ARM-92). Op hetzelfde moment is waarschijnlijk ook kelder S 43 opgevuld met vergelijkbaar materiaal (ARM-78). Dit hing waarschijnlijk samen met de verbouwing en de nieuwbouw van het bakkerijcomplex aan de Oudezijds Armsteeg in 1897.

3.3.2 Fase 3 1600-1900: Oudezijds Armsteeg 14

Omstreeks 1615 is het huis op perceel 14 gesloopt. Hierbij is een deel van de fundering gespaard om hier de nieuwbouw op te zetten. Zo is de bakstenen zijgevel S 27 tot 0,49 m ÷ NAP verlaagd (profiel 4, afb. 9). Aan de westkant moest de houten fundering plaatselijk worden verhoogd. Dit blijkt uit een opzetstuk op één van de poeren met een dendrochronologische datering van 1605.²⁹ Voor de nieuwbouw van nr 14 zijn twee funderingstechnieken gebruikt; de zijgevels en de noordgevel rustten op een fundering op staal (S 21) en de achtergevel op een roosterfundering (S 29) (afb. 18, 19).³⁰ De staalfunderingen, waarbij gebruik wordt gemaakt van planken die los op de ondergrond rustten zonder enige vorm ondersteuning met inheide palen of paaltjes, waren uitgevoerd met hergebruikt eikenhout. Het hergebruik bleek uit eerdere bewerkingssporen, ongelijke afmetingen en uiteenlopende dendrochronologische dateringen. Bij de roosterfundering, bestaande uit een raamwerk met ingeheide palen, was daarentegen nieuw grenenhout toegepast. Daterende elementen van de bouw van het huis waren twee kespen uit de roosterfundering. Beide dateerden uit 1612.³¹ Uitgaande van een tijdsverloop van enige jaren tussen de kap van het hout in Zweden en de beschikbaarheid ervan als bouwhout in Amsterdam kan worden aangenomen dat de bouw van Oudezijds Armsteeg 14 rond 1615 moet hebben plaatsgevonden.

²⁶ Baksteenmonster ARM-83. Appelbloesembaksteen is een kenmerkende baksteensoort uit de eerste helft van de 17de eeuw.

²⁷ Het langshout lag op 0,14 m ÷ NAP.

²⁸ De onderkant van de waterkelder lag op 0,46 m ÷ NAP.

²⁹ ARM-121; datering Deutsches Archäologisches Institut, Dr. K-U Heußner, 2-4-2009.

³⁰ Zie Gawronski, Veerkamp 2003 voor een overzicht van verschillende archeologisch gedocumenteerde funderingstechnieken in Amsterdam.

³¹ ARM-47 en ARM-48; datering Deutsches Archäologisches Institut, Dr. K-U Heußner, 2-4-2009. Het hout was tot de laatste jaarring aanwezig (wankant).

18 Samengestelde foto van vlak 2 in beide opgravingsputten. Geheel links is de zijgevel van Oudezijds Armsteeg 20 te zien, met aansluitend rechts daarvan het langshout van de staalfundering (S 21) van nr 14. Op de achtergrond loopt de roosterfundering (S 29). Geheel rechts de 17de-eeuwse bebouwing met twee vertrekken van nr 12 met een houten ton als schrobputje (S 65, 66) in elk van beide ruimten.

Staal- en roosterfundering

De fundering op staal was op drie verschillende manieren uitgevoerd. Bij de westgevel waren er kespen op de ondergrond gelegd met daarop het langshout (S 21, afb. 19). Aan de zuidkant was mogelijk rekening gehouden met verzakking, want hier waren onder de laatste drie kespen nog eens twee planken gelegd. Twee kespen dateerden uit +/- 1588 en 1573 +/- 10.³² Het langshout, een 0,4 m brede en 0,3 m dikke eikenhouten plank, dateerde uit +/- 1588.³³ Bij de oostelijke zijgevel was sprake van een raamwerk van vier kespen en twee langshouten waarmee zowel de buitengevel als een parallel daaraan lopende binnenmuur werd ondersteund. De 1,50 m lange kespen hadden lagen op een onderlinge afstand van 1-1,10 m.³⁴ Ter hoogte van de zijgevel rustten ze op de bakstenen muur (S 27) uit fase 2A. De langshouten van de buiten- en binnenmuur dateerden respectievelijk uit 1521 en circa 1564.³⁵ De noordelijke fundering betrof een tussenwand: hier was slechts één langshout toegepast zonder kespen. De plank dateerde uit +/- 1584.³⁶

Het raamwerk van de roosterfundering (S 29) bestond uit twee 0,12 m brede gekantrechte eikenhouten liggers met om de meter een dwarsverbinding van 0,4 m brede kespen (afb. 20, 21). Deze kespen waren gekantrechte grenenhouten balken met een inkeping aan de uiteinden. Via een zwaluwstaartverbinding werden ze ingelaten in de liggers. Twee van deze kespen leverden de bovengenoemde datering van 1612. In de vakken van het raamwerk waren grenen palen (slieten) geheid waarvan de lengte varieerde van 1,7 m tot 5,20 m. Deze palen zorgden voor een fundering op kleef: door meerdere korte palen zo in een vak te bundelen werd de ondergrond verstevigd en het draagvermogen verhoogd. Van een gelijkmatig verdeeld palenplan was geen sprake: de meeste palen stonden aan de westzijde. Aan de oostzijde werd het tekort aan palen gecompenseerd door een extra langshout over het raamwerk (S 24). De kapdatum van de eikenboom waaruit deze 0,40 m brede plank was gezaagd is dendrochronologisch vastgesteld op 1595 +/- 10.³⁷

³² De lengte van de kespen varieerde van 0,9 tot 1 m, de dikte van 0,6 tot 0,14 m. Gedateerde monsters zijn respectievelijk ARM-113 en ARM-110; datering Deutsches Archäologisches Institut, Dr. K-U Heußner, 2-4-2009.

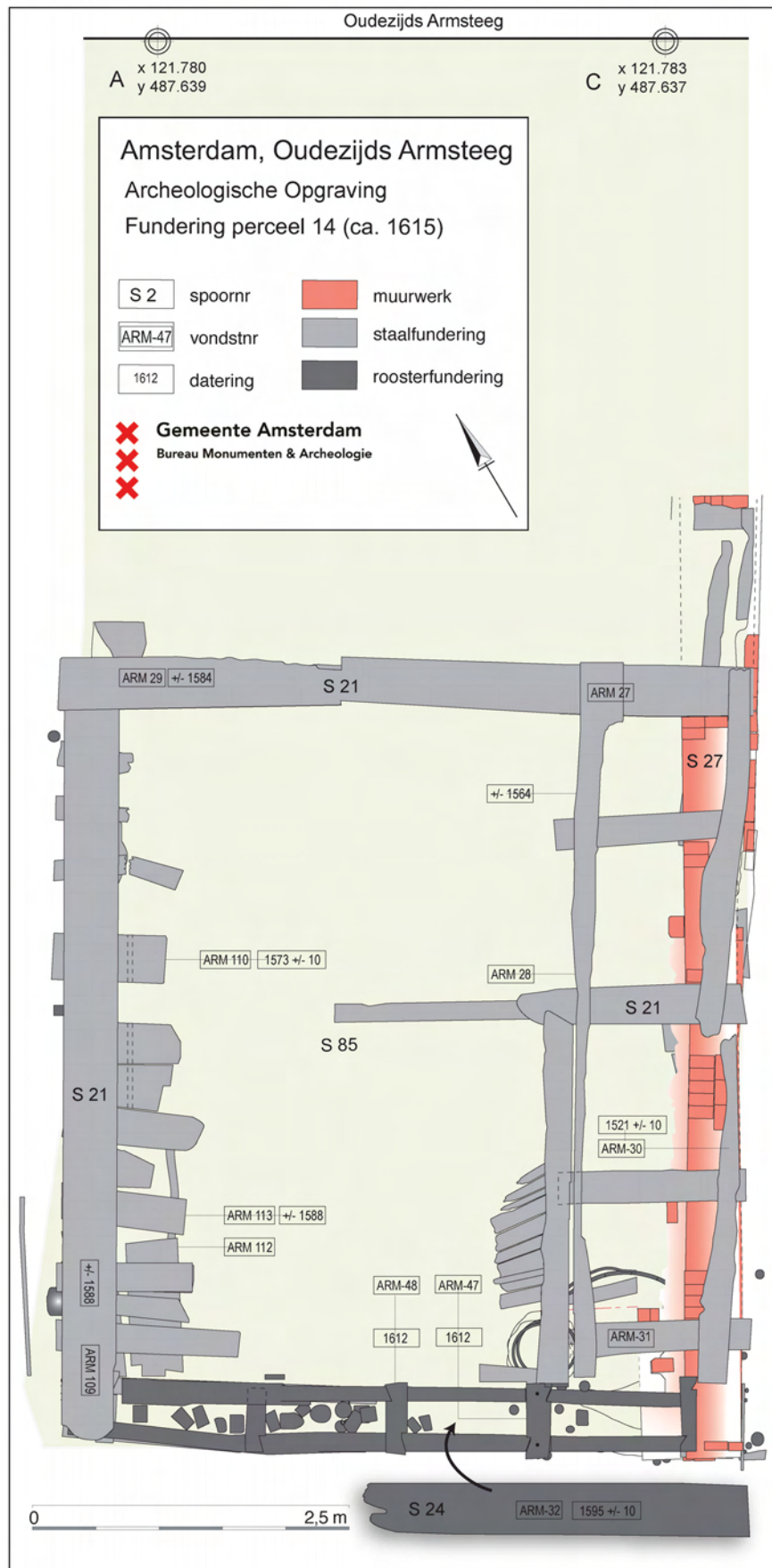
³³ ARM-109; datering Deutsches Archäologisches Institut, Dr. K-U Heußner, 2-4-2009.

³⁴ De kespen hadden een breedte van 0,2 tot 0,3 m en een dikte van 0,11 m.

³⁵ ARM-30 en ARM-27; datering Deutsches Archäologisches Institut, Dr. K-U Heußner, 2-4-2009.

³⁶

³⁷ ARM-32; datering Deutsches Archäologisches Institut, Dr. K-U Heußner, 2-4-2009.

19 Grondplan van de verschillende funderingen (S 21) van Oudezijds Armsteeg 14, zonder de bakstenen muur S 2/ S 4

20 Het westelijke deel van de roosterfundering (S 29) onder de achtergevel van Oudezijds Armsteeg 14, gezien naar het noorden. Het houten raamwerk is hier over de palen heen gezakt

21 Oostelijk deel van de roosterfundering onder de achtergevel van Oudezijds Armsteeg 14, gezien naar het zuiden. Het houten raamwerk (S 29) is op de oude zijgevel (S 27, links) gelegd. De twee rechterkespen zijn dendrochronologisch gedateerd in 1612

Het gebruik van een roosterfundering voor de achtergevel van Oudezijds Armsteeg 14 rond 1615 mag opmerkelijk worden genoemd. Deze funderingstechniek was toen achterhaald door de fundering op stuit, waarbij 12 m lange palen tot op de eerste zandlaag werden geheid. Roosterfunderingen gelden in de regel als 15de- en 16de-eeuwse funderingen en werden dan vooral toegepast in situaties waar sprake was van zware gebouwen op een drassige, vaak aangeplempte, ondergrond. Archeologische voorbeelden hiervan zijn bekend van vindplaatsen langs de aangelande oevers van de Amstel op het Damrak, bij de Dam en de Oude Turfmarkt.³⁸ Oudezijds Armsteeg 14 lag niet op een aangeplempte waterloop, maar wel deels op een in 1375-1425 aangevulde geul. Kennelijk was de ondergrond hier nog zo slap dat een staalfundering niet voldeed. Blijkbaar ontbrak het de bouwers aan de financiële middelen voor de duurdere stuitfundering. In plaats daarvan is teruggegrepen op de oudere en achterhaalde, maar meer simpele roosterfundering. Toch bleek dit geen duurzame oplossing, want in de daarop volgende eeuwen is de achtergevel sterk verzakt, waarbij de liggers van het raamwerk over de palen zijn geschoven en de bakstenen muur (S 2 / S 4) is gaan scheuren.

Binnenindeling

De houten fundering (S 21) diende als ondersteuning van een bakstenen buitenmuur en een binnenmuur (S 2 / S 4), die aan de voet tweeënhalfsteens en in het opgaande werk tweesteens breed waren (profiel 4, afb. 9: afb. 14, 22).³⁹ De binnenmuur zorgde voor een

³⁸ Damrak 69-79 (CA 1964), Damrak 49 (DA 1972), Dam (DAM 1989), Oude Turfmarkt (OTM 2005). Voor de Oude Turfmarkt zie Gawronski, Jayasena en Veerkamp 2010.

³⁹ Rode baksteen van 17 / 17,5 x 8 / 8,5 x 3,5 / 4 cm.

indeling van een noordelijk voorhuis, waarvan een strook van 1,60 m in de opgravingsput viel en, een zuidelijk achterhuis dat in zijn geheel is opgegraven. In het voorhuis was geen vloer meer. Het vloerniveau kan op basis van de versnijding aan de binnenkant van het muurwerk worden gereconstrueerd op circa 0,15 m + NAP.⁴⁰ In de binnenmuur zat een 0,88 m brede doorgang met een traprede (S 3). Het achterhuis had wanden die met cement waren afgestroken. De vloer bestond uit rode plavuizen van 22,5 x 23 x 3 cm. In de zuidwesthoek van het achterhuis was met een halfsteensmuur (S 48) een aparte, bijna rechthoekige, ruimte van 1,80 x 1,40 m afgescheiden. De vloer was er tweemaal opgehoogd en telkens van nieuwe plavuizen voorzien. Oorspronkelijk lag de plavuizenvloer (S 87) op 0,21 m ÷ NAP en kwam uiteindelijk (S 46, met S 86 als tussenfase) op 0,04 m + NAP. Noordelijk naast deze ruimte zat een 1,05 m hoge en 0,60 m brede houten ton (S 64) in de vloer, die als afvoerputje diende van een bakstenen goot langs de westelijke zij- en achtergevel (S 68) van de achterruimte. De ton was opgevuld met grijs zand, puin en 17de- en 18de-eeuwse scherven.⁴¹ Eén van de duigen was gemerkt (ARM-114). Verder was er een smalle langwerpige inpandige ruimte (0,60 m breed, 5,20 m lang) die was afgescheiden met een muur parallel aan de oostelijke zijgevel. Hier was geen plaveisel over. Het muurwerk van de zuidoosthoek is ten gevolge van een verzakking deels opnieuw opgetrokken. Rond 1900 is dit gebouw gesloopt.

3.3.3 Fase 3 1600-1900: Oudezijds Armsteeg 16

Op het achterterrein van Oudezijds Armsteeg 14 lag een tweede gebouw, dat met de kaart van Loman van 1876 (afb. 7) kan worden geïdentificeerd als Oudezijds Armsteeg 16. Van dit bouwsel was de noordelijke gevel (S 5) over een afstand van 4,10 m en tot op een hoogte van 0,35 m ÷ NAP nog aanwezig. De anderhalfsteensmuur van rode baksteen⁴² lag parallel aan en 0,60 m uit de achtergevel van nr 14.⁴³ De muur was op 0,78 m ÷ NAP op een mortellaag gefundeerd: dit lijkt op een eenvoudige variant van een puinfundering. In het gebouw lag een waterkelder (S 13), bestaande uit een rechthoekige gemetselde bak van 1,80 x minimaal 2,30 m, waarvan niet duidelijk is of deze oorspronkelijk tot de binnenruimte hoorde.⁴⁴ De noordelijke gevel (S 5) werd aan de westkant doorsneden door een licht trapeziumvormig bouwwerk van 2 x 2,20 m met eensteensmuren (S 53).⁴⁵ Het is eind 19de eeuw tot 0,21 m + NAP gesloopt en vervolgens volgestort met slooppuin. In het puin zat een grote hoeveelheid gebroken 17de-eeuwse wandtegels (S 45, ARM-80), die waarschijnlijk afkomstig zijn van een tegeltableau in het buurpand nr 14. Bij de sloop zijn de tegels zorgvuldig losgebikt, waarbij de goede exemplaren werden bewaard en de gebroken zijn weggegooid. De tegels vormden een samenhangende serie motieven die waren ontleend aan gravures van het militaire handboek de 'Wapenhandeling' van Jacob de Gheyn uit 1607 en latere varianten ervan.⁴⁶ De Gheyn's afbeeldingen bestaan uit militairen die het gebruik van wapens illustreren. De tegels dateren uit twee fasen, 1625-1650 en 1670-1680.⁴⁷

De zuidgevel ontbreekt, want die is gesloopt toen in de 19de eeuw het aangrenzende pand Oudezijds Voorburgwal 26 opnieuw werd opgetrokken. Van deze

⁴⁰ De versnijding lag op 0,13 m + NAP. Uitgaande van 2 cm dikke plavuizen, zoals in het achterhuis, is het vloerniveau te reconstrueren op 0,15 m + NAP.

⁴¹ Vondstnummer ARM-98.

⁴² Baksteenformaat 20 x 10 x 4,5 cm.

⁴³ De onderkant van muur S 5 lag op 0,66 m ÷ NAP.

⁴⁴ Uitgevoerd in roodbruine baksteen van 17 x 7,5 x 3,5 cm. Baksteenmonster ARM-13.

⁴⁵ Rode baksteen van 17 x 8 x 4 cm (baksteenmonster ARM-87).

⁴⁶ Kist 1999.

⁴⁷ ARM-80. De 19de-eeuwse datering van de sloop-context is gebaseerd op een fragment van industrieel wit aardewerk uit de fabriek van Petrus Regout uit Maastricht (ARM-80 # 001).

nieuwbouw resteerde een tweesteensmuur aan de zuidzijde van het opgravingsterrein.⁴⁸ Aan de noordzijde had deze een 0,5 m brede insteek met een bekisting van houten planken, die was gevuld met geelgrijs zand. De insteek doorsneed de zuidkant van de waterkelder (S 13) in het gebouw.

3.3.4 Fase 3 1600-1900: Oudezijds Armsteeg 20

Oudezijds Armsteeg 20 is evenals het buurpand nr. 14 begin 17de eeuw nieuw gebouwd. De westelijke zijgevel en de daarop aansluitende zuidelijke achtergevel (S 9 / S 20) lagen in werkput 1. Beide muren waren aan de voet 0,80 m breed. Het muurwerk was gefundeerd op een langshout dat was gezaagd uit een in 1603 +/- 10 in het westen van Zweden gekapte eikenboom.⁴⁹ Het opgaande muurwerk verjongde zich. De achtergevel (S 20) ging over in een eensteensmuur van rode baksteen van 22 x 10,5 x 4,5 cm (S 14). Op de brede fundering van de zijgevel (S 9) stond een eensteensmuur (S 8) in rode baksteen van 19 x 8,5 x 4 cm.⁵⁰ Het is niet duidelijk of deze smallere muren onderdeel van de oorspronkelijke 17de-eeuwse nieuwbouw waren of een latere verbouwing betroffen.

Beerput S 7

Ten zuiden van de achtergevel (S 20 / 14) een rechthoekige beerput van 2 x ca. 0,70 m, waarvan de bak tot 0,14 m + NAP bewaard was. De oostelijke helft was verstoord door latere bouwactiviteiten. Het eensteensmuurwerk was van orangerode baksteen van 19,5 x 9 x 4,5 cm.⁵¹ De vulling bestond uit roodbruine beer met huishoudelijk afval uit de tweede helft van de 18de eeuw.⁵²

22 Overzicht van werkput 1, vlak 1, gezien richting Oudezijds Voorburgwal 28 (linksachter) en de achterzijde van de bebouwing aan de Warmoesstraat (rechtsachter). Links loopt de 17de-eeuwse westelijke zijmuur van Oudezijds Armsteeg 20. Rechts daarnaast is een deel van het achterhuis van nr 14 uit omstreeks 1615 te zien met een deel van het voorhuis op de voorgrond. De smalle langwerpige ruimte in het achterhuis was mogelijk een inpandige gang. In het midden de tussenmuur met een doorgang met een traprede

⁴⁸ Rode baksteen van het formaat 22 x 10 x 5,5 cm.

⁴⁹ ARM-75; datering Deutsches Archäologisches Institut, Dr. K-U Heußner, 2-4-2009.

⁵⁰ Baksteenmonster ARM-8.

⁵¹ Baksteenmonster ARM-7.

⁵² Vondstnummers ARM-136 en ARM-137.

4 Vondsten

Uit de verschillende ophogingslagen en beerputten zijn vondsten geborgen. Ze zijn gecatalogiseerd naar materiaalsoorten en objecttypen. Per objecttype is het minimum aantal exemplaren (MAE) vastgesteld. Voor een functionele classificatie zijn de verschillende objecttypes ingedeeld in zes functionele categorieën (kookgerei, tafelgerei, opslag, sanitair, verwarming en overig). Objecten met een (archeologisch) compleet profiel zijn opgenomen in de Deventer Systeem Catalogus (bijlage 3).⁵³

4.1 Vondsten 1375-1425 (fase 2A)

4.1.1 Overzicht bakselsoorten en typen 1375-1425

In het laatste kwart van de 14de- en het eerste kwart van de 15de eeuw is het terrein verscheidene malen opgehoogd waarbij op grote schaal afval is gebruikt. Het gaat om de ophogingslagen S 76, S 77, S 18 en S 26 (resp. ARM-123; 124, 133; 18, 20, 22, 23; en 24, 37, 50). Aangezien in deze verschillende contexten dezelfde keramieksoorten en voorwerptypen voorkomen, waaronder bakpannen, borden, grappen en kannen, volgt hiervan eerst een overzicht (inclusief Deventer Systeem codering) alvorens de specifieke vondstsamenstelling van de afzonderlijke ophogingscontexten nader te behandelen. In dit overzicht worden tevens de vondstgroepen van beerput S 37 opgenomen, aangezien het een soortgelijk vondstcomplex betreft uit dezelfde periode als de ophogingen.

De in deze periode meest gangbare bakpan van roodbakkend aardewerk heeft een aan de buitenzijde licht afgeplatte afgeronde rand (r-bak-2).⁵⁴ Een ander type, dat veel voorkwam in 1400-1550, heeft een afgeronde brede rand die aan de bovenzijde is ingedrukt (r-bak-15).⁵⁵

Het meest voorkomende type roodbakkend aardewerk bord in 1350-1550 is een model op lobvoeten met een uitgebogen vlag en een van buiten aangedrukte rand (r-bor-1). Deze komen met en zonder slibversiering voor. Onder de versierde borden is er één met een afbeelding van een vogel in ringeloorteknik (ARM-34-1)(afb. 23).

23 Links de fragmenten van een bord met slib-decoratie van een vogel, geprojecteerd op een compleet exemplaar (in grijs) afkomstig van de vindplaats Prins Hendrikkade (PH-22-8)

⁵³ Dit Classificatiesysteem voor Laat- en Post Middeleeuws Aardewerk en Glas is een standaard beschrijving van aardewerk uit 1250-1900 naar baksel (materiaaltype), specifiek model en vorm.

⁵⁴ De r-bak-2 komt voor in de periode 1350-1525.

⁵⁵ De r-bak-15 komt voor in de periode 1400-1550.

Het meest voorkomende type grape van roodbakkend aardewerk in deze periode heeft een bol lichaam met een uitstaande rand, een verdikte lip en een oor (r-gra-3). Dit model is kenmerkend voor de tweede helft van de 14de eeuw en de eerste helft van de 15de. Er komt ook een grotere variant voor met een afgeronde buikknik, cilindrische hals met een rand die aan de bovenzijde is afgeplat en van een richel is voorzien (r-gra-20). Deze grape is een kopie in aardewerk van metalen kookpotten en heeft zoals de metalen exemplaren twee hoekige oren. De haakoren waren in de tweede helft van de 14de eeuw in de mode en namen daarna in de 15de eeuw een rondere vorm aan.

Het steengoed bestaat uit ongeglazuurde kannen en drinkschaaltjes van steengoed uit Siegburg (s1) zoutgeglazuurde steengoed kannen uit het nabij gelegen Langerwehe (s2). De Siegburg kannen in drie typen onder te verdelen. Het eerste type is een bolle kan met een hoge schouder en een cilindrische hals met een rechte rand (s1-kan-2) uit de periode 1375-1450. Het tweede type is een slanke hoge kan zonder ribbels met een spitse lip (s1-kan-3) en met een datering van 1375-1450. Het derde type is een lage slanke bekervormige kan met een kraag op de halsaanzet en een echte rand (s1-kan-15) uit 1350-1400. Alle typen hebben een uitgeknepen standring. Van de kannen van Langerwehe steengoed is één exemplaar typologisch te duiden. Het gaat om een s2-kan-31 uit de periode 1325-1375. Dit is een bolle kan met een hoge licht uitstaande hals.

24 Links een grape van het type r-gra-3 uit het pottenbakkersafval van de vindplaats Prins Hendrikkade (PH-123), rechts hetzelfde model uit de Oudezijds Armsteeg, ophogingslaag S 77 (ARM-124-2)

Amsterdamse productie 1350-1400

Het vermoeden bestaat dat (een deel van) het roodbakkend aardewerk van deze vindplaats van Amsterdamse makelij was. De vondsten vertonen typologische en vormtechnische overeenkomsten met Amsterdams pottenbakkersafval van de vindplaats Prins Hendrikkade uit de tweede helft van de 14de eeuw (afb. 24).⁵⁶ Dit is het eerste vondstcomplex dat direct in verband gebracht kan worden met een Amsterdamse aardewerk productie. Behalve uiterlijke kenmerken bieden deze vondsten ook informatie over de kleisoort die als een identificatie criterium kan worden gebruikt voor het achterhalen van Amsterdamse producten. Bakselonderzoek door R. van Wageningen in de jaren 1980 had uitgewezen dat de Amsterdamse baksels waren gedraaid van een fluviale klei uit de omgeving van Bergen op Zoom.⁵⁷ Dit betekent dat er vanaf circa 1350 in Amsterdam aardewerk werd geproduceerd van uit West Brabant geïmporteerde klei: het ligt niet voor de hand dat pottenbakkersafval uit de regio Bergen op Zoom naar

⁵⁶ PH, opgraving 1988. De werkplaats zelf is niet opgegraven. Het pottenbakkersafval was onderdeel van een ophogingslaag.

⁵⁷ Bakseltype VI, Wageningen 1988, 88. Deze klei is afgezet in het vroeg-Pleistoceen en staat bekend als de formatie van Waalre (voorheen Tegelen Formatie).

Amsterdam is gebracht voor een ophoging van de IJ-oever. Amsterdamse pottenbakkers vormden geen uitzondering op het importeren van deze klei; uit Van Wageningen's onderzoek is naar voren gekomen dat ook Aardenburgse en Rotterdamse pottenbakkers hun grondstoffen uit ditzelfde gebied haalden.⁵⁸

De productieherkomst voor roodbakkerend aardewerk vondsten uit verschillende Nederlandse steden wordt doorgaans vastgesteld aan de hand van typologische of stilistische kenmerken. Dit blijkt niet afdoende en het verdient aanbeveling om de herkomstbepaling in combinatie met een kleisoortanalyse uit te voeren. Dit wordt geïllustreerd door de vondsten van borden van hetzelfde type (r-bor-1) met soortgelijke slibversieringen van dieren in Amsterdam en Utrecht. Zo is er een bord uit het Prins Hendrikkade misbakselcomplex dat als een Amsterdams product geldt met een Bergen op Zoom bakselsoort (ARM-34-1, afb. 25, links: afb. 26) en waarvan een identiek exemplaar in het Armsteeg vondstcomplex voorkwam (afb. 23). Van datzelfde soort bord zijn ook parallellen bekend uit Utrechts pottenbakkersafval.⁵⁹ Bakselonderzoek van een gelijksoortig bord dat aan de Nieuwezijds Kolk is opgegraven wees juist uit dat dit van lokale Utrechtse klei was vervaardigd. In de tweede helft van de 14de eeuw waren er dus ook Utrechtse borden in Amsterdam in circulatie (NZK5-323-1, afb. 25, rechts).⁶⁰

25 Links een Amsterdams bord van klei uit de regio Bergen op Zoom (PH-22-8), rechts een Utrechts bord van lokale komklei (NZK5-323-1). Beide borden uit de tweede helft 14de eeuw zijn opgegraven in Amsterdam. Ze komen in vorm en decoratie overeen maar waren op twee verschillende plaatsen geproduceerd

	r-bak-2	r-bak-15	r-bor-1	r-gra-3	r-gra-20	r-kom	r-oli-3
PH	x		x	x	x		
ARM-18	x		x			x	
ARM-24	x	x			x		
ARM-34			x				
ARM-123		x					
ARM-124				x	x		
ARM-61			x	x			x

26 Vergelijking van de typen en bakselsoorten van het pottenbakkersafval van de Prins Hendrikkade (PH) en de Oudezijds Armsteeg (ARM). X = bakselgroep IV, regio Bergen op Zoom

⁵⁸ Wageningen 1988, 65. Zie ook Groeneweg 1992, 119-121.

⁵⁹ Wageningen 1988, 98.

⁶⁰ Bakselanalyse A. C. Lagerweij, 2011.

Voor een kleiherkomstanalyse zijn achttien 14de-eeuwse fragmenten van roodbakkend aardewerk van de Oudezijds Armsteeg bemonsterd. Met behulp van Van Wageningen's optische methode is als steekproef vastgesteld dat de textuur van alle baksels overeenkwam met die van de misbaksels van de Prins Hendrikkade. Hiervan waren vier voorwerpen ook typologisch identiek, namelijk de r-bak-2, de r-bor-1, de r-gra-3 en de r-gra-20. Drie voorwerpen uit het Armsteeg complex (de r-gra-20, r-kom en r-oli-3) kwamen niet voor onder de misbrand vondsten van de Prins Hendrikkade. Hieruit volgt dat in ieder geval vier typen uit de Oudezijds Armsteeg contexten zowel op basis van baksel als Amsterdams kunnen worden aangemerkt. Van de overige drie is dit zeer waarschijnlijk, maar kan de mogelijkheid van import niet worden uitgesloten.⁶¹

4.1.2 Ophoging S 59 (Oudezijds Armsteeg 14) 1350-1400

De ophogingslaag S 59 was nagenoeg vondstloos (ARM-49, 90). Een fragment van een Langerwehe steengoedkan van het type s2-kan-31 (ARM-49#001, cat. 8) gaf een aanwijzing voor een datering van de verbetering van het terrein in de tweede helft van de 14de eeuw voorafgaande aan de bouw van het eerste huis.

4.1.3 Ophogingen S 18 en S 26 (Oudezijds Armsteeg 14) 1375-1400

De ophogingslagen S 26 en S 18 zijn respectievelijk de onderste en bovenste vulling van een geul op Oudezijds Armsteeg 14 die in het laatste kwart van de 14de eeuw is opgevuld. Het vormenspectrum (ARM-24, 37, 50) van ophoging S 26 bestaat uit hoofdzakelijk grappen en bakpannen van roodbakkend aardewerk, voorraadpotten van grijsbakkend aardewerk en kannen van steengoed uit Siegburg en Langerwehe. De best dateerbare keramiegroep is het steengoed, aangezien dit in de 14de eeuw een snellere vormontwikkeling doormaakte dan het roodbakkende aardewerk. Het daterend element in deze ophogingslaag is een kan van het type s1-kan-3 uit de tweede helft van de 14de eeuw (ARM-50 # 001, afb. 27). Het roodbakkend aardewerk bestaat hoofdzakelijk uit grappen en bakpannen van de typen r-gra-3, r-gra-20 en r-bak-2. Deze grappen en bakpannen behoorden tot Amsterdamse pottenbakkerproducten, zoals bleek uit de bakselanalyse (afb. 26).⁶²

27 Steengoedkan (links) van het type s1-kan-3 uit ophogingslaag S 26, 1350-1400 (ARM-50 #001), rechts de randscherf van een kom (ARM-18 # 003, r-kom-3) uit ophogingslaag S 18 naast een compleet exemplaar uit de Warmoesstraat (WA8-35), 1350-1400

⁶¹ De optische methoden is één van de zeven methoden die door Van Wageningen worden onderscheiden: 1. optische analyse, 2. microscopisch onderzoek, 3. globale textuurbepaling, 4. grannulaire analyse, 5. morfologische analyse, 6. zware mineralen onderzoek, 7. diatomiee analyse (Wageningen 1988, 13-25). De optische analyse met behulp van een binoculair van het materiaal van de Oudezijds Armsteeg is uitgevoerd door A.C. Lagerweij.

⁶² ARM-24 # 009, ARM-24 # 014, ARM-24-1.

Ophogingslaag S 18 heeft een vergelijkbaar vormenspectrum (ARM-18, 20, 22, 23). Een kenmerkend voorwerp in dit vondstcomplex dat ook bekend is van andere Amsterdamse vindplaatsen is een kom van roodbakkend aardewerk met slibversiering (ARM-18 # 003, r-kom-3, cat. 11, afb. 27). De kom was, evenals borden en bakpannen in deze ophoging, van West Brabantse klei: vanwege de kleisoort in combinatie met de typologische kenmerken zijn ook dit waarschijnlijk Amsterdamse producten.⁶³ De scherven van steengoedkannen uit Siegburg en Langerwehe waren zodanig gefragmenteerd dat ze niet naar type kunnen worden geclassificeerd. Grijsbakkend aardewerk is vertegenwoordigd door een voorraadpot (ARM-18 # 001) en witbakkend aardewerk door een zuigflesje uit Langerwehe (ARM-60 # 007).

4.1.4 Ophoging S 78 (Oudezijds Armsteeg 12) 1350-1375/1400

Ophogingslaag S 78 bevatte voorwerpen van keramiek en hout (ARM-125, 126). Het Siegburg steengoed was vertegenwoordigd met de voor deze periode gangbare typen kannen; de s1-kan-2, een vroeg model van s1-kan-3 (ARM-126-1, cat. 1, afb. 28) en een s1-kan-15 (ARM-126 # 001, cat. 2, afb. 28) uit de periode 1360-1370.⁶⁴ Onder de vondsten van hout was een lepel van zilverspar (ARM-125-1, afb. 28).

28 Steengoed uit ophogingslaag S 78. Links (ARM-126-1) een kan van het type s1-kan-3, rechts (ARM-126 # 001) het type s1-kan-15, 1350-1400. Rechts een houten lepel (ARM-125-1, 1375-1425)

4.1.5 Ophoging S 77 (Oudezijds Armsteeg 12) 1375-1400

Ophogingslaag S 77 op perceel Oudezijds Armsteeg 12 onderscheidt zich van de andere afvalcontexten omdat hier een aantal complete tot puntgave voorwerpen in zaten (ARM-124, 133). Dit wijst er sterk op dat dit ophogingsmateriaal uit de nabije omgeving kwam, bijvoorbeeld van de erven langs de Warmoesstraat. Het merendeel van de vondsten, zoals drie archeologisch complete grappen van het type r-gra-3 (ARM-124-1, cat. 4; ARM-124-2, cat. 5), de r-gra-20 met ronde oren en r-bak-15, bestrijken de periode 1375-1425. Goede aanwijzingen voor een sluitdatum van de ophoging rond 1400 zijn een steengoedkan (ARM-133 # 001, s1-kan-3, cat. 3) en een vroege grape van het type r-gra-20 (ARM-124-3, cat. 6), die beide uit de tweede helft van de 14de eeuw dateren (afb. 29).

⁶³ ARM-18 # 003, ARM-18 # 004, ARM-18 # 005, ARM-18 # 006.

⁶⁴ Mededeling S. Ostkamp.

29 Ophoging S 77, links fragment van een steengoedkan (ARM-133 #001, s1-kan-3), rechts een complete r-gra-20 grape met hoekoren (ARM-124-3)

4.1.6 Ophoging S 84 (Oudezijds Armsteeg 12)

Ophogingslaag S 84 in profiel 6 bevatte een grote hoeveelheid snippers van kalfs- en geitenleer (ARM-132). De dun gesneden fragmenten zijn het restafval van een 15de-eeuwse leerbewerker die geen schoenen maakte, want daarvoor is het leer te dun, maar waarschijnlijk boekbanden of etuis.

4.1.7 Beerput S 37 (Oudezijds Armsteeg 14) 1375-1425

Het vondstcomplex van beerput S 37 bestond uit minimaal 24 keramiek objecten uit de periode 1375-1425 (AM-61, afb. 30). De meeste vondsten behoren tot kookgerei (54 %), gevolgd door tafelgerei (29%)(afb. 31). Het kookgerei omvat acht grappen en vijf bakpannen van roodbakkend aardewerk. De grappen zijn vertegenwoordigd door de in die periode meest voorkomende typen r-gra-3 en r-gra-20, terwijl de bakpannen zijn onder te verdelen in de typen r-bak-2 en r-bak-15. Het tafelgerei omvat twee borden van het type r-bor-1 en vijf Siegburg steengoedkannen, waarvan er twee als s1-kan-2 en s1-kan-18 zijn te classificeren. Een grape (r-gra-3) en een bord kunnen worden geïnterpreteerd als Amsterdamse producten, aangezien de vondsten aansluiten bij de typologische en kleisoort kenmerken van de misbaksels van de Prins Hendrikkade.

De categorie verlichting (13%) bestaat uit drie olielampen. De lampen zijn samengesteld uit twee schalen en een stam, waarbij de bovenste schaal twee horizontale ogen en een afgeronde rand heeft (ARM-61-3, r-oli-3, cat. 16). De voorwerpen zijn sterk beroet, wat erop duidt dat ze waarschijnlijk in de haard hebben gehangen, mogelijk om de kookpotten op het vuur bij te lichten. Tot de functionele groep opslag hoort een voorraadpot van grijsbakkend aardewerk.

ARM-bp S 37 (1375-1425)	r	g	s1	totaal	%
Grape	8			8	33
Bakpan	5			5	21
Bord/schotel	2			2	8
Kan			5	5	21
Pot		1		1	4
Olielamp	3			3	13
Totaal	18	1	5	24	100

30 Keramiekvondsten uit beerput S 37 (ARM-61), uitgesplitst naar object en materiaalcategorie, geteld naar MAE

ARM-bp S 37 functiegroep	r	g	s1	totaal	%
Kookgerei	13			13	54
Tafelgerei	2		5	7	29
Opslag		1		1	4
Verlichting	3			3	13
Totaal	18	1	5	24	100

31 Keramiekvondsten uit beerput S 37 (ARM-61), uitgesplitst naar functie, geteld naar MAE

De beerput bevatte niet alleen huishoudelijke keramiek, maar ook een metaalvondst die verband hield met de import van laken uit het Scheldegebied, in de vorm van een textiellood met op één zijde een klimmende leeuw en op de andere het stadswapen van Kortrijk (ARM-61-1, afb. 32).

32 Textiellood met het wapen van Kortrijk (ARM-61-1), 1375-1425

Tot kledingfragmenten behoort het fragment van een tripp (ARM-61-5 afb. 33), dat bestond uit twee stukken vaarsleer die aan elkaar waren gesespt. Langs de uiteinden liep een rij gaatjes van spijkertjes waarmee dit bovenleer was bevestigd aan de houten loopzool. Trippen werden over de schoenen aangetrokken om deze te beschermen tegen het vuil in de straten van de 14de-eeuwse stad.

33 Tripleer van vaarsleer (ARM-61-5), 1375-1425

4.2 Vondsten 1450-1550 (fase 2B)

4.2.1 Beerkuil S 36 (Oudezijds Armsteeg 14) 1475-1550

Beerkuil S 36 bevatte de fragmenten van minimaal 61 keramiek voorwerpen (ARM-59) (afb. 34).⁶⁵ Van dit afval is een gebruiksduur van de kuil van 1475-1550 afgeleid. Het merendeel van de vondsten bestaat uit tafelgerei (42%), gevolgd door kookgerei (34%)(afb. 35).

Tot het kookgerei behoren vier typen grappen van roodbakkend aardewerk, die in de voorgaande periode niet voorkwamen. Er zijn twee bolle typen die zich van elkaar onderscheiden door een vrijwel cilindrische hals met een afgeronde rand (r-gra-2) en door een hoge hals en een verdikte lip met een ribbel op de halsaanzet (r-gra-55). De twee

⁶⁵ ARM-67. Alle vondsten bij elkaar bestrijken de periode 1400-1575. Deze ruime datering is het gevolg van vermenging van het bovenste niveau van de beerkuil met de ophogingslaag er omheen doordat de put bij de machinale aanleg van het vlak werd aangesneden. Door scherven uit dezelfde periode te kwantificeren kon de gebruikperiode worden gepreciseerd tot 1475-1550.

andere modellen hebben een afgeronde buikknik, waarbij één een uitstaande rand (r-gra-6) heeft en de ander een afgeronde kraagrand met een dekselgeul (r-gra-16).

Tafelgerei bestaat uit borden, koppen, kommen van roodbakkerd aardewerk, een zuigflesje van witbakkerd aardewerk, kannen van grijs aardewerk en van Siegburg en Langerwehe steengoed. Eén van de borden (ARM-139-1, r-bor-1, cat. 19) is gedecoreerd in sgraffito-techniek met op de spiegel een wapenschild en op de vlag de tekst 'Maria Maria Maria'.⁶⁶ Het bord is te dateren in het eerste kwart van de 16de eeuw. De sgraffito-techniek hield in dat een decoratie eerst werd uitgekrast in een met witte slib bedekt oppervlak van roodbakkerd aardewerk. Wanneer het object vervolgens werd geglaazuurd kleurde de ondergrond geel en de ingekraste lijnen rood. De vroegste opgegraven exemplaren dateren uit het derde kwart van de 14de eeuw, maar de piek van de productie lag in de tweede helft van de 15de en het eerste kwart van de 16de eeuw.⁶⁷ Aanvankelijk werden alleen sgraffito-borden vervaardigd, maar vanaf het einde van de 15de eeuw werd het assortiment uitgebreid met voetschalen.

Onder de Siegburg steengoed scherven was één fragment van een snelle (ARM-67#024), een in reliëf gedecoreerde cilindrische kroes die vooral in het derde kwart van de 16de eeuw voorkwam. Het fragment is te klein om de decoratie te duiden; doorgaans ging het om een figuratieve decoratie met een religieuze of politieke boodschap.

ARM-bp S 36 (1475-1550)	r	w	g	s1	s2	totaal
Grape	9					9
Bakpan	10					10
Vetvanger	1					1
Deksel	1					1
Bord/schotel	6					6
Kan			1	1	13	15
Zuigfles		1				1
Kom	1					1
Snelle				1		1
Drinkschaal				1		1
Pot	1		2			3
Pispot	8					8
Olielamp	2					2
Komfoor	1					1
Vuurstolp	1					1
Totaal	41	1	3	3	13	61

34 Keramiek vondsten uit beerkuil S 36, uitgesplitst naar object en materiaal categorie, geteld naar MAE

ARM-bp S 36 functiegroep	r	w	g	s1	s2	totaal	%
Kookgerei	21					21	34
Tafelgerei	7	1	1	3	13	25	42
Opslag	1		2			3	5
Sanitair	8					8	13
Verlichting	2					2	3
Verwarming	2					2	3
Totaal	41	1	3	3	13	61	100

35 Keramiek vondsten uit beerkuil S 36 (ARM-67), uitgesplitst naar functie, geteld naar MAE

⁶⁶ Voor typeomschrijving zie 4.1.

⁶⁷ Nijhof en Janssen 2000, 260-261. Het vroegste materiaal betreft pottenbakkersafval uit Heusden.

Met acht exemplaren hebben pispotten een aandeel van 13 % binnen het vondstcomplex. Het zijn pispotten met een holle bodem en een buik die vloeiend overgaat in de hals met een uitgebogen rand en een dekselgeul (ARM-70-7, r-pis-1, cat. 22).

Tot de categorie opslag behoort een 35 cm hoge voorraadpot van grijs aardewerk (ARM-138-1). Het is een exemplaar op lobvoeten met de grootste diameter bij de schouder en een lage hals met kleine kraagrand (g-pot-11, cat. 18).

Voorwerpen voor verlichting en verwarming zijn het minst vertegenwoordigd. Tot de eerste functionele groep behoren twee olielampen van roodbakkend aardewerk, tot de tweede groep een komfoor en een vuurstolp van roodbakkend aardewerk.

Naast keramiek bevatte de beerkuil de fragmenten van een houten kom (ARM-67-11) van Spaanse aak met op de onderkant een huismerk (de letter K) gekrast.

4.2.2 Beerput S 23 (Oudezijds Armsteeg 20) 1475-1525

De vondsten uit beerput S 23 zijn afkomstig uit drie vullingslagen; onder in een vondstrijke beerlaag (S 34, ARM-57), dan een zandige laag (S 35, ARM-58) en tenslotte een vondstarme beerlaag (S 22, ARM-21).

Vullingslaag S 34 (ARM-57)

Beerlaag S 34 bevatte de fragmenten van minimaal 34 keramiek voorwerpen (ARM-54, 57)(afb. 36). Het merendeel daarvan (59 %) bestaat uit kookgerei (59 %) van roodbakkend aardewerk en steengoed uit Siegburg en Langerwehe, gevolgd door tafelgerei van rood- en witbakkend aardewerk en steengoed (26%). Sanitair heeft met pispotten van roodbakkend aardewerk een aandeel van 15% binnen het vondstcomplex. De categorieën verlichting en verwarming ontbreken geheel (afb. 37).

BP S 23 (beerlaag S 34) (1475-1525)	r	w	s1	s2	totaal
grape	20				20
bord	2				2
voetschaal (boterschotel)	1				1
kom	1	1			2
kop	1				1
kan			1	2	3
pispot	5				5
Totaal	30	1	1	2	34

36 Keramiek vondsten uit beerlaag S 34, uitgesplitst naar object en materiaalcategorie, geteld naar MAE

BP S 23 (beerlaag S 34) (1475-1525)	r	w	s1	s2	totaal	%
Kookgerei	20				20	59
Tafelgerei	5	1	1	2	9	26
Opslag						
Sanitair	5				5	15
Verlichting						
Verwarming						
Totaal	30	1	1	2	34	100

37 Keramiek vondsten uit beerlaag S 34, uitgesplitst naar functie, geteld naar MAE

Het kookgerei bestaat uit 20 grappen van roodbakkend aardewerk, waarvan tien zijn onder te verdelen in zes typen. Er zijn twee exemplaren van een typisch 15de en vroeg 16de-eeuws grape, met een afgeronde buikknik en een kraagrand met een

dekselgeul (r-gra-8). Rond 1525 kreeg deze grape een opvolger waarvan onder de vondsten ook één exemplaar aanwezig is. Dit type heeft een scherpe buikknik, een ribbel op de schouder en een kraagrand met dekselgeul (r-gra-34). Verder zijn er vier exemplaren van de grape met een scherpe buikknik, een ribbel op de hals aanzet en een uitgebogen rand (r-gra-19). De wijdmondige grape met een kraagrand en een dekselgeul (r-gra-30) is met één exemplaar vertegenwoordigd, evenals de wijdmondige grape met een driedelige wand en een uitstaande hals met een kleine driehoekige kraagrand (r-gra-44). Tot slot is er één exemplaar van het type met een bol lichaam met een hoge hals, een verdikte lip en een ribbel op de hals aanzet (r-gra-55).

Het tafelgerei omvat de fragmenten van minimaal twee borden van het al genoemde type r-bor-1. Daarnaast is er een voetschaal van roodbakkend aardewerk met een decoratie in sgraffito-techniek van een wapenschild met daaromheen golvende lijnen (ARM-57-5, r-voe-3, cat. 29). Deze voetschaal werd waarschijnlijk als boterschotel gebruikt. Het tafelgerei wordt verder aangevuld met een kop van roodbakkend aardewerk en een kop van rood- en witbakkend aardewerk.

Het sanitair bestaat uit vijf exemplaren van twee typen pispotten. Het eerste type is de ook in beerkuil S 36 voorkomende r-pis-1. Het tweede type is een bolle pispot op een standing met een naar buiten geknikte afgeronde rand met dekselgeul (ARM-57-7, r-pis-2, cat. 28).

BP S 23 (laag S 35)	r	w	totaal
grape	2	1	3
bakpan	1		1
bord	1		1
pot		1	1
vuurstolp	1		1
totaal	5	2	7

38 Keramiek vondsten uit beerlaag S 35, uitgesplitst naar object en materiaalcategorie, geteld naar MAE

BP S 23 (laag S 35)	r	w	totaal	%
Kookgerei	3	1	4	58
Tafelgerei	1		1	14
Opslag		1	1	14
Sanitair				
Verwarming	1			14
Totaal	5	2	5	100

39 Keramiek vondsten uit beerlaag S 35, uitgesplitst naar functie, geteld naar MAE

40 Beerput S 23, vondsten uit vullingslaag S 35. Links een fragment van een vuurstolp (ARM-58-1, 1450-1550), rechts een complete daktegél (ARM-58-2)

Vullingslaag S 35 (ARM-58)

In deze zandige tussenlaag (S 35) zaten de fragmenten van zeven stuks keramiek uit de eerste helft van de 16de eeuw (ARM-58) (afb. 38). Het gaat vooral om kookgerei (58%), bestaande uit drie, niet typologisch te duiden, grappen en twee bakpannen, een roodbakkend exemplaar met een manchetrand (r-bak-5) en een niet nader te specificeren witbakkend exemplaar (afb. 39). Het tafelgerei (14%) bestaat uit een bord van roodbakkend aardewerk dat als de typologische opvolger van de al genoemde r-bor-1 kan worden beschouwd. Het gaat om een bord op lobvoeten met een holle spiegel, een platte vlag en een van buiten aangedrukte rand (r-bor-6). Dit model deed omstreeks 1525 zijn intrede en kwam gedurende anderhalve eeuw veelvuldig voor. Een vuurstolp is van het bolle halronde type met bovenop een oor en een geribbelde kraagrand (afb. 40). In de beerput was niet alleen afval maar ook bouw materiaal terechtgekomen. Het gaat om fragmenten en één compleet exemplaar van een daktegel van 23 x 14/14,5 x 1,5 cm en een loodflap.⁶⁸ Deze vondsten bieden informatie over de laat 15de-eeuwse dakbedekking van het pand (afb. 40).

Vullingslaag S 22 (ARM- 21)

De enige vondst uit de bovenste vulling van de beerput is een compleet houten bord. Deze teljoor is vervaardigd van beukenhout en heeft een doorsnede van 21,5 cm (ARM-21-1)(afb. 41). Teljoren, maar ook ander tafelgerei zoals lepels, hebben waarschijnlijk een groter aandeel in de laatmiddeleeuwse huisraad gehad dan we op grond van beerputvondsten zouden vermoeden. Dit komt omdat houten voorwerpen gemakkelijker vergaan in de bodem, maar ook doordat ze mogelijk elders werden weggegooid of eenvoudigweg verbrand. Tot in de 17de eeuw werden aardewerken borden vooral voor het opdienen van maaltijden gebruikt, terwijl het voedsel zelf nog van houten teljoren werd genuttigd.

41 Beukenhouten bord (teljoor) uit de bovenste vulling van beerput S 23 (ARM-21-1), 1475-1550

4.2.3 Beerkuil S 63 (Oudezijds Armsteeg 12) 1450-1550

Beerkuil S 63 bevatte een gevarieerd vondstcomplex met voorwerpen van keramiek, metaal, leer en hout uit de periode 1450-1550 (ARM-95, 120). De keramiekvondsten bestaan uit minimaal 116 objecten van rood- en witbakkend aardewerk(r, w), steengoed (s1 en s2), Spaans lusteraardewerk (sp) en pijpjarde (py)(afb. 42). De grootste functionele groep, met 78 exemplaren, is kookgerei (66%)(afb. 43), gevolgd door tafelgerei (21 %), en met opslag (2%), sanitair (3 %), verlichting (1 %), verwarming (1 %) en overig (6%) als restgroepen.

⁶⁸ Vondstnummer daktegel ARM-58-2.

ARM-bp S 63 (1475-1550)	r	w	s1	s2	sp	py	totaal
Grape	66						66
Bakpan	8						8
Vetvanger	3						3
Vergiet	1						1
Bord/schotel		1			1		2
Kan		1		12			13
Kom	2						2
Kop	2						2
Trechterbeker			2				2
Drinkschaal			2				2
Beker				1			1
Pot				2			2
Pispot	3						3
Olielamp	1						1
Test	1						1
Kaarsentrekbak	1						1
Spinsteentje				1			1
Wijwaterbakje		1					1
Beeld						4	4
Totaal	88	3	4	16	1	4	116

42 Keramiek vondsten uit beerkuil S 63 uitgesplitst naar object en materiaalcategorie, geteld naar MAE

ARM-bp S 63 functiegroep	r	w	s1	s2	sp	py	totaal	%
Kookgerei	78						78	66
Tafelgerei	4	2	4	13	1		24	21
Opslag				2			2	2
Sanitair	3						3	3
Verlichting	1						1	1
Verwarming	1						1	1
Overig	1	1		1		4	7	6
Totaal	88	3	4	16	1	4	116	100

43 Keramiek vondsten uit beerkuil S 63 (ARM-95, 120), uitgesplitst naar functie, geteld naar MAE

Tot het kookgerei behoren hoofdzakelijk grappen en bakpannen van roodbakkerd aardewerk. De bakpannen zijn allen van hetzelfde type (r-bak-2), maar de grappen vertonen meer verscheidenheid. Er komen twee typen met een afgeronde buikknik voor, waarvan het ene type een naar buiten geknikte rand met dekselgeul (r-gra-5) heeft en het andere een uitstaande rand (r-gra-6). Van het eerste type (de r-gra-5) zijn in de beerput drie vormvarianten (cat. 35-37). Verder zijn er drie vetvangers die tot het kookgerei kunnen worden gerekend. Dit zijn bakken die onder het braadspit werden gezet om het vet op te vangen; ze zijn rechthoekig met halverwege de lange zijde een steel en aan de kort zijden een schenkgeul en een driehoekige rand met ophangoog (r-vet-1, cat. 41, ARM-120-14). Tenslotte is er een vergiet van roodbakkerd aardewerk (ARM-120 # 075).

Het tafelgerei is vertegenwoordigd met borden, kannen en bekers. Er was een bord van witbakkerd aardewerk (ARM-120 #127) en één van Spaanse majolica, zogenaamde lusterwaar (ARM-120 #030). Een nadere typologische duiding was niet mogelijk, aangezien de bord fragmenten te klein waren. Er waren steengoedkannen om drank uit te schenken en te nuttigen. Tot het schenkgerei behoort een kan uit Raeren met een bolle buik en een lange hals met manchetrans (cat. 33, ARM-120-22, s2-kan-34).

Gedronken werd ondermeer uit een Siegburg trechterbeker (cat. 31, ARM-120-23). Dit is een kleine beker op een uitgeknepen standring met een klein lichaam en een bolle trechter (s1-tre-4).⁶⁹ Onder de drinkkannen was een exemplaar uit Raeren waarvan tot op heden geen andere voorbeelden bekend waren. Deze kan heeft een hoge hals, twee oren op de buikkant en een uitgeknepen standvoet. (ARM-120-24, s2-bek-22, cat. 32).

Twee steengoed potten dienden voor opslag. De groep sanitair omvat drie pispotten en heeft hiermee een aandeel van 3 % binnen het vondstcomplex. Onder verlichting valt één olielamp (ARM-120-17) van een type dat is samengesteld uit twee schalen waarvan de bovenste een afgeronde rand, een schenklip en twee horizontale ogen heeft (r-oli-3). De categorie verwarming beperkt zich tot een fragment van een vuurtest van roodbakkend aardewerk.

Er zijn enkele vondsten die het religieuze leven belichten van de Oudezijds Armsteeg bewoners die de beerkuil gebruikten. Het gaat om twee devotiebeeldjes en een reliëffragment van pijpaaarde en een wijwaterbakje van witbakkend aardewerk. Het meest compleet is een beeld van Maria met een vergulde kroon en het Christuskind in haar armen (ARM-120-6, py-bee, cat. 43, afb. 44). Dit beeldje wordt gedateerd in de tweede helft van de 15de eeuw. De voet ontbreekt maar het beeldje was oorspronkelijk ongeveer 30 cm hoog. Dit soort dunwandige (en kwetsbare) beeldjes werden speciaal gemaakt voor verering in kerken en kloosters maar ook in huiselijke kring.⁷⁰ Voor pelgrims die bedevaartsoorden bezochten en graag met een aandenken huiswaarts keerden waren er minder fragiele kleinere beeldjes in de handel. Van een tweede beeldje was alleen een klein fragment over van een gewaad, gelijkend op dat van het Maria-beeldje (ARM-120-8). De derde vondst is een vleugel die mogelijk onderdeel was van een reliëf (ARM-120-7). Het wijwaterbakje (ARM-120-16, w-wyw-3, cat. 42) is van witbakkend aardewerk met een loodglazuur vermengd met koperoxide. Het ophangoor en de voet ontbreken.

44 Voor en achterzijde van een pijpaaarden beeld van Maria met het Christuskind, 1450-1500 (ARM-120-6)

Sommige vondsten houden verband met aspecten van laatmiddeleeuwse nijverheid. Een dergelijke vondst is het fragment van een kaarsentrekbak van roodbakkend aardewerk (ARM-120-15, r-ktb, cat. 39, afb. 45). Hierin werden kaarsen gemaakt door er gesmolten was of dierlijk vet in te laten stollen nadat er lonten ingedompeld waren. Complete kaarsenbakken uit archeologische context zijn schaars. Een van de weinige voorbeelden is een misbaksel waarin tijdens het bakken scheuren waren ontstaan, dat is teruggevonden in het afval van een 15de-eeuwse pottenbakker in 's-Hertogenbosch (afb. 45).⁷¹ Andere vondsten met een nijverheidsrelatie zijn een steengoed spinsteen (ARM-120 # 081) en een textiellood met het wapen van Leiden (ARM-120-3).

⁶⁹ De hoogte bedraagt 9 cm.

⁷⁰ Baart et al 1977, 472.

⁷¹ Nijhof 2007, 74. Met dank aan Ronald van Genabeek voor het beschikbaar stellen van de foto.

45 Kaarsentrekbak uit beerput S 63 (links, ARM-120-15) en een compleet 15de-eeuws exemplaar met bakscheuren uit een pottenbakkersstort in 's-Hertogenbosch (rechts, foto Gemeente 's-Hertogenbosch, afdeling Bouwhistorie, Archeologie en Monumenten)

Er waren wat schaarse leer- en textieloverblijfselen die een beeld van kleding en schoeisel van die periode geven. Er waren sterk gefragmenteerde resten van vijf leren schoenen. Op één fragment was nog een riem en een dubbele gesp te onderscheiden, maar verder waren de overblijfselen te fragmentarisch voor een nadere typologische duiding. Een ander typisch 15de- en 16de-eeuws type schoeisel dat wel goed herkenbaar was, is de stillegang, waarvan vier exemplaren in de beerput lagen. Deze schoen heeft een puntig toelopende zool met een bovenwerk van leren banden. De zool bestaat uit een leren binnen- en buitenzool met een kurken zool ertussen. Met deze drielagige zool zat de stillegang comfortabel, in tegenstelling tot een andere gangbaar schoeisel uit die tijd, de trip, die op de stillegang leek maar een houten zool had. Stillegangen werden dan ook niet alleen als overschoenen gedragen, zoals trippen, maar ook als normale schoenen, zowel binnenshuis als erbuiten. De productie van stillegangen was niet in handen van schoenmakers, maar van hierin gespecialiseerde stillegangmakers. Deze beroepsgroep komt in Amsterdamse historische bronnen voor in de periode 1392 en 1551.⁷² Een stuk zijde (ARM-120-33) wees op de aanwezigheid van een rijk uitgevoerd kledingstuk dat verder niet nader te preciseren was.

Tot huishoudelijke artikelen behoren twee bezems van bijeen gebonden takken (ARM-120 # 089 en # 090). Voor persoonlijke verzorging dienden kammen van hout en been (afb. 46). Een opvallend object dat waarschijnlijk als speelgoed moet worden beschouwd is een miniatuur hellebaard (ARM-120-27, afb. 46). Een natuurgetrouwe weergave van het wapen is het niet, vanwege het feit dat de snede van het blad naar achter helt, terwijl deze bij een echte hellebaard altijd parallel aan de steel of er naartoe zou moeten lopen. Een opening in de schacht wijst erop dat hier een houten stokje als steel in zat.

46 Beide zijden van een miniatuur hellebaard van tin (ARM-120-27) en een houten kam (ARM-120-11)

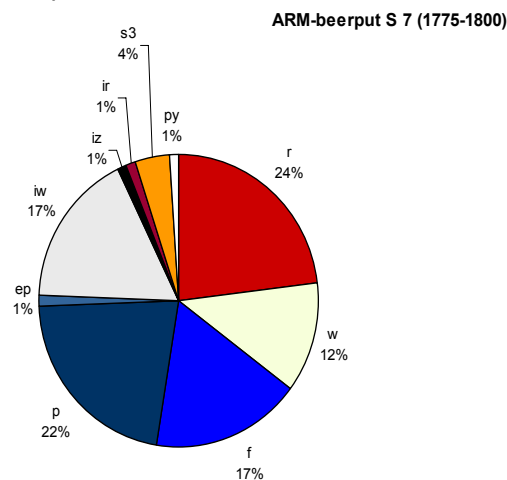
⁷² Baart et al 1977, 90.

4.3 Vondsten 1600-1900

4.3.1 Beerput S 7 (Oudezijds Armsteeg 20) 1750-1800

De materiële cultuur van de 17de en 18de eeuw is op deze vindplaats met één beerput uit de periode 1750-1800 ondervertegenwoordigd.

Keramik vondsten bestaan uit de fragmenten van minimaal 73 objecten (ARM-136, 137, afb. 47, 48, 49). Tafelgerei vormt het grootste bestanddeel van het vondstcomplex (60 %), gevolgd door kookgerei (26 %) en een restgroep overig (26 %) en tenslotte zeer geringe hoeveelheden sanitair (3 %) en verlichting (1 %). De beerput bevatte niet alleen vondsten van keramik, maar ook van glas, metaal en hout. Aangezien deze materiaalgroepen slechts een klein aandeel hebben in het vondstcomplex worden ze samen met de keramik besproken.

47 Keramik vondsten uit beerput S 7 uitgesplitst naar materiaalgroep (zie afb. 48)

ARM-136/137 BP	r	w	s2	s3	f	p	ep	ir	iw	iz	totaal
grape	2	1									3
vergiet					1						1
deksel	3										3
bord	1			1	7	1			1		11
schotel				1	8				1		10
kom	1				2			1	2		6
kop	1			1		8	1		5		16
zoutvat									1		1
pispot	1	1									2
olielamp	1										1
beeld					1						1
bloempot	1										1
knikker			8								8
kwispedoor										1	1
miniatuur	1										1
pot, miniatuur			1								1
spaarpot	1										1
vaas						1					1
zalfpot		1			3						4
Eindtotaal	13	3	9	3	14	18	1	1	10	1	73

48 Keramik vondsten uit beerput S 7 uitgesplitst naar object en materiaalcategorie, geteld naar MAE

ARM-136/137 BP	r	w	s2	s3	f	p	ep	ir	iw	iz	totaal	%
Kookgerei	5	1			1						7	10
Tafelgerei	3			3	9	17	1	1	10		44	60
Opslag												
Sanitair	1	1									2	3
Verlichting	1										1	1
Verwarming												
Overig	3	1	9		4	1				1	19	26
Totaal	13	3	9	3	14	18	1	1	10	1	73	100

49 Keramiek vondsten uit beerput S 7, uitgesplitst naar functie, geteld naar MAE

Kookgerei bestaat uit twee grappen van roodbakkend- en één grappe van witbakkend aardewerk en drie deksels. Eén grappe (ARM-136-50) met een versiering van slingerlijnen in slib is waarschijnlijk afkomstig uit Noord Duitsland.

Tafelgerei is vertegenwoordigd met een gevarieerd assortiment borden, koppen en schotels van roodbakkend aardewerk, Chinees en Europees porselein, faience en industrieel aardewerk. Het serviesgoed is op te splitsen in borden enerzijds en thee- en koffiekoppen en –schotels anderzijds. De eerste groep bestaat hoofdzakelijk uit faience, de tweede uit Chinees porselein en Engelse industriële keramiek. Chinees porselein (25 %) en (veelal Delftse) faience (19%) hadden een evenredig aandeel in het servies in de beerput, hetgeen karakteristiek is voor de tweede helft van de 18de eeuw. In de 17de eeuw was porselein nog voorbehouden aan kapitaalkrachtige huishoudens, maar de grote invoer ervan door de VOC had ervoor gezorgd dat de porseleinprijzen dusdanig waren verlaagd dat deze keramiek binnen bereik van een veel groter deel van de bevolking was gekomen. Een uitvloeisel van de Industriële Revolutie in midden-18de-eeuws Engeland was de grootschalige gemechaniseerde productie van serviesgoed. Deze nieuwe producten veroverden vervolgens in een snel tempo de Nederlandse markt. Het Chinese porselein ondervond vooral concurrentie van het Engelse *creamware* en *redware*. *Creamware*, zo genoemd vanwege het roomkleurige oppervlak, werd na de introductie ervan omstreeks 1760 in korte tijd erg populair in de Republiek. Voorbeelden hiervan in deze beerput zijn koppen, schotels en kommen. *Redware* kenmerkt zich door het donkerrode glazuur.

De faience borden hebben een afgerond model met een platte bodem en brede vlag (f-bor-3, cat. 51-54). De put bevatte tevens twee faience kommen van het afgeronde model met een kraagrand (ARM-136-49, f-kom-2, cat. 55). Verder waren er borden van roodbakkend aardewerk uit het Duitse Nederrijn gebied. Het eten werd op smaak gebracht met zout uit een *creamware* zoutvat (ARM-136-12, iw-zou-2, cat. 69). Dit exemplaar bestaat uit een lage ronde bak met een platte bodem op pootjes. Bij het serviesgoed hoorde ook een kom van *redware*, met een afgeronde vorm en een iets uitstaande rand, een schenkclip en een (afgebroken) oor (ARM-136-37, ir-kom, cat. 70). Een compleet exemplaar van dit type is in 1983 opgegraven op Wittenburg (WIT1-22).

Voor de thee en koffieconsumptie zijn er koppen en schotels van Chinees en Europees porselein en industrieel wit aardewerk. De put bevat één fragment van een kop van Europees porselein (ARM-137 # 001). Dit midden-18de-eeuwse luxeporselein werd vervaardigd in het Duitse Meissen. In het vondstcomplex komen drie porseleinen theekoppen voor van drie verschillende typen, namelijk een exemplaar met een iets uitgebogen rand (ARM-136-25, p-kop-1), één met een accoladerand (ARM-136-51, p-kop-10) en een kop met een uitgebogen rand en een hoge standring (ARM-136-24, p-kop-14, cat.62). Het laatstgenoemde voorwerp is gedecoreerd met een kraai op de spiegel en op de wand het motief van de drie vrienden in de winter: prunus, bamboe en pijnappel.

Eén van de jongste vondsten uit de beerput is een schoteltje van industrieel wit aardewerk (ARM-136-23, cat. 64). De vondst behoort tot het type van een afgerond bordje met een rechte rand en een standing (iw-bor-3): het schoteltje heeft een lichtblauwe spiegel met een zwarte blokrand en dateert uit 1775-1825.

Vondsten van glas die met wijnconsumptie van doen hebben zijn wijnflessen, kelkglazen en bekers. In vondstcomplex komt één complete wijnfles voor van een uivormig type met een holle bodem (ARM-136-40, gl-fle-128, cat. 75).

De groep sanitair bestaat uit twee pispotten. Er was een pispot van roodbakkerd aardewerk (ARM-136-38, r-pis-36, cat. 45) met een scherpe buikknik, horizontaal geknikte rand met platte bovenzijde en een standing. De andere pispot (ARM-136-21, w-pis-4, cat. 47) was van witbakkerd aardewerk en behoorde tot een steilwandige type met een buikknik met ribbel, een naar buiten geknikte brede rand en een holle bodem.

Tot de categorie verlichting behoort een fragment van een olielamp van roodbakkerd aardewerk (ARM-136-39).

Onder de restgroep valt een spaarpot van roodbakkerd aardewerk (ARM-136-19, r-spa-1, cat. 46). Het is een uivormig exemplaar op een standvoet met een knopvormige bovenzijde dat aan de buitenzijde is beschilderd met gele en bruine vlekken. De beerput bevatte twee typen faience zalfpotten. Het gaat om twee exemplaren van een breed model met een ingesnoerde bodem en hals met uitgebogen rand (f-zal-1) en één exemplaar van een hoog model met een rechte buik, een ingesnoerde bodem en een hals met uitgebogen rand (ARM-136-14, f-zal-3, cat. 58). Verder is er een conische zalfpot van witbakkerd aardewerk (ARM-136-13, w-zal-1, cat. 49) met een uitgebogen rand met nog resten van een zalf die erin was gekookt. Een andere medicinale vondst is een compleet cilindrisch glazen medicijnflesje (ARM-136-41, gl-fle-11, cat. 74).⁷³

De gebruikers van de beerput hebben een grote hoeveelheid rookgerei nagelaten. Er zijn tenminste 96 pijpen uit de periode 1740-1820, waarvan 89 exemplaren tot het basistype 2 met een ovale ketel behoren: 78 hiervan hebben een vol ovalen ketel (1740-1820) en 11 een gespannen ovale ketel (1775-1800).⁷⁴ Zeven pijpen vallen onder het basistype 5, de rondbodem. Van beide basistypen komt één ongemerkt exemplaar voor, terwijl alle andere pijpen een hielmerk hebben met op de zijkant van de hiel het wapen van Gouda.

De beerput bevat een aantal vondsten van zowel keramiek, hout en metaal die als speelgoed te duiden zijn (afb. 50). Zo zijn er miniatuur gebruiksvoorwerpen in de vorm van een Westerwald steengoed grape (ARM-136-11, cat. 44), een faience vergiet (ARM-136 #111; f-min-), een tinnen kan met een gekroond roosmerk (ARM-136-3) en een tinnen bordje met een roosmerk (ARM-136-2). Miniaturdieren zijn vertegenwoordigd door een faience koe (ARM-130-20, f-bee-) en een pijpaarden schaap (ARM-136-5). Verder is er

50 Speelgoed uit de beerput, v.l.n.r. een steengoed miniatuur grape (ARM-136-11), een tinnen kan (ARM-136-3), een pijpaarden schaap (ARM-136-5) en het been van een houten pop (ARM-136-42)

⁷³ Kottman 2006, cat 270.

⁷⁴ Basistypen volgens Duco 1987.

houten onderbeen van een speelpop (ARM-136-42). Een ander kleinood dat mogelijk als speelgoed diende was een achthoekig spiegeltje (diameter 18 mm) op een lap textiel (ARM-136-43)(afb. 51). Een geelkoperen speelpenning met het portret van de Oostenrijkse keizer Leopold II (1790-1792) werd gebruikt als fiche bij onder andere kaartspelen. Tenslotte werd er ook geknikkerd, zo blijkt uit de vondst van zeven knikkers van steengoed uit het Duitse Westerwald.

51 Spiegeltje op textiel (ARM-136-43) en de voor- en keerzijde van een geelkoperen speelpenning (ARM-136-42), 1790-1792

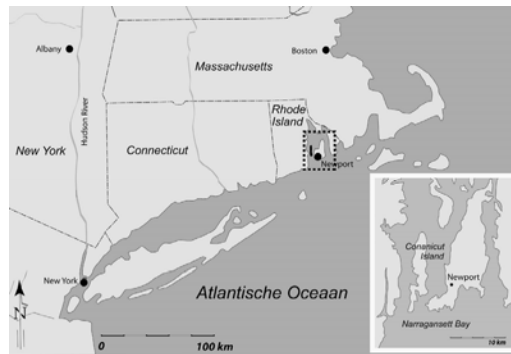
De beerput bevatte een penning van 3,2 cm doorsnede en acht gram zwaar, van een tin en lood legering, die numismatisch opmerkelijk genoemd mag worden, zeker voor een Nederlandse archeologische context (afb. 52).⁷⁵ Deze penning staat bekend als een *Rhode Island Ship Token*. De voorzijde toont een eiland met drie schepen aan de linkerzijde, vier rijen rennende personen op het eiland en dertien wegvarende roeiboten aan de rechterzijde. Het omschrift luidt: 'D' vlugtende AMERICAANen van ROHDE YLAND Augt 1778'. Op de achterzijde staat een schip van de Engelse Admiraliteit met het omschrift 'DE ADMIRAALS FLAG VAN ADMIRAAL HOWE 1779'. Uit de plaatselijk sterke slijtage langs de rand kan worden afgeleid dat de penning geruime tijd heeft gecirculeerd. Bovendien waren langs de rand vier gaatjes geboord om het voorwerp ergens aan te bevestigen.

52 Voor- en keerzijde van de *Rhode Island Ship Token* (ARM-137-1)

De voorstelling op de penning is verbonden met een historische gebeurtenis uit de Amerikaanse Onafhankelijkheidsoorlog, de strijd tussen de Verenigde Staten van Amerika en kolonisator Groot Brittannië in 1776-1783. De penning commemoreert de Engelse verovering in 1778 onder leiding van Admiraal Howe van Conanicut Island, een eilandje voor de kust van Newport in de Amerikaanse staat Rhode Island. De Amerikanen hebben bij die gelegenheid het eiland halsoverkop geëvacueerd (afb. 53).

⁷⁵ Determinatie Koninklijke Nederlandse Munt, met dank aan J. Pelsdonk en A. ter Woerds, Geldmuseum te Utrecht. Voor een uitgebreide beschrijving van deze penning zie Jayasena 2009, 35-43.

53 De locatie van de slag bij Rhode Island in 1778 in de Verenigde Staten van Amerika

Over de betekenis ervan zijn de meningen verdeeld, maar over het algemeen wordt de penning gezien als een Brits propagandamiddel dat in de Republiek werd verspreid om deelname aan de vanuit Engels perspectief zinloze strijd van de Amerikanen te ontmoedigen. Aanleiding hiertoe waren de toegenomen spanningen tussen beide landen sinds het uitbreken van de oorlog, waarin de Republiek zich officieel neutraal had verklaard. Hollandse regenten en kooplieden, in het bijzonder uit de stad Amsterdam, dreven echter tegelijkertijd een winstgevende smokkelhandel met de Amerikanen via het eiland Sint Eustatius.

Aangezien deze penning, voor zover bekend, het enige exemplaar is uit een archeologische context, is er geen duidelijk beeld van de ruimtelijke verspreiding ervan: ofwel, er zijn geen vergelijkbare archeologische vondsten die kunnen aangeven hoever het Engelse propagandaoffensief hier was doorgedrongen. Het aantal bekende penningen in particuliere of museale collecties kan bij benadering op tien tot vijftien worden geschat.⁷⁶ Aangenomen wordt dat de *Rhode Island Ship Tokens* nooit in de Verenigde Staten hebben gecirculeerd.⁷⁷ Stilistische en technologische kenmerken duiden onmiskenbaar op een Engelse herkomst, maar de omschriften geven duidelijk aan dat ze bedoeld waren voor verspreiding in Nederlandstalig gebied. Uit de teksten blijkt dat de stempelsnijder de Nederlandse taal niet machtig was. Het meest evidente voorbeeld hiervan is de Angelsaksische spelling van het woord vlag ('flag'). Aanvullende bewijs voor een Engelse makelij komt voort uit de analyse van de metaallegering van de penningen. In het mengsel van koper en zink is een relatief hoog zinkgehalte vastgesteld, wat duidt op een specifiek productieproces. De Amerikaanse numismaten Hodder en Lorenzo concludeerden hieruit dat, gezien de technologische ontwikkelingen in de metallurgie in de 18de eeuw, deze productie alleen maar in Engeland mogelijk was.⁷⁸ Zij gaan er vanuit dat de *Rhode Island Ship Tokens* afkomstig zijn uit de werkplaats van Matthew Boulton in Birmingham.⁷⁹

Op basis van de vondstomstandigheden is niet te achterhalen of de eigenaar in de Oudezijds Armsteeg met de penning zijn politieke voorkeur uitte of dat dit louter een curiositeit betrof. Wel is duidelijk dat de omlooptijd tot twee decennia beperkt was, want de beerput was omstreeks 1800 buiten gebruik gesteld. De *Rhode Island Ship Token* had zijn politieke betekenis eind 1780 al verloren, toen de Republiek in oorlog raakte met Engeland (Vierde Engelse Oorlog).

⁷⁶ Breen 1988, 125-126, in aanvulling hierop wordt door Haffmans (2005, 211-212) een exemplaar in de collectie van het Engelse National Maritime Museum beschreven, in de collectie van het Geldmuseum te Utrecht bevinden zich twee messing exemplaren (mededeling C. Voigtman, Geldmuseum, Utrecht).

⁷⁷ Breen 1988, 126.

⁷⁸ Lorenzo 1994-1, 8-11.

⁷⁹ Lorenzo 1994-2, 89-91.

4.3.2 Puinvulling S 53 (ARM-80) 1897

De puinvulling in de bakstenen structuur S 53 op het achterterrein van Oudezijds Armsteeg 14 bevatte de fragmenten van minimaal 39 faience wandtegels van 13 x 13 cm met een dikte variërend van 0,7 tot 1,2 cm (ARM-80).⁸⁰ De tegels zijn afkomstig van een grootschalige sloop op het terrein in 1897, maar hebben zelf een oudere datering; ze zijn onder te verdelen in twee chronologische clusters, 1625-1650 en 1650-1700. De hoeken zijn versierd met lelies en het hoofddecor bestaat uit militairen die wapenhandelingen verrichten. De voorstellingen zijn gebaseerd op 17de-eeuwse militaire handboeken. Het meest bekende handboek is dat van Jacob de Gheyn uit 1607. De schilders die deze tegels decoreerden hebben hoofdzakelijk gebruik gemaakt van latere handboeken; slechts twee voorstellingen zijn terug te voeren op De Gheyn. De kwaliteit van de afbeeldingen varieert van redelijk tot primitief.

De afgebeelde militairen zijn onder te verdelen in roerschutters, musketiers, piekeniers, tamboers en vaandeldragers. Het meest voorkomende motief is dat van de musketiers die in verschillende handelingen zijn weergegeven (afb. 54). Musketiers zijn te herkennen aan de musket, de standaard waarop deze werd gelegd om te kunnen vuren (het furket) en een patroonbandelier. De voorstelling op één tegel verradt dat de schilder moeite had met het weergeven van de menselijke anatomie (ARM-80-38). De tegel toont een musketier in een onnatuurlijke houding die zijn musket naar achteren heeft gericht. Eén voorstelling van een piekenier is terug te herleiden tot plaat III-2 uit het handboek van De Gheyn (ARM-80-1)(afb. 55). Dit was in de 17de eeuw voor op tegels de meest populaire voorstelling, maar hier aanmerkelijk grover weergegeven dan het origineel.

54 Musketeers in verschillende uitrustingen, links naar De Gheyn plaat II-1 (ARM-80-5, 1625-1650), midden met laadstok en buffellederen kolder met patroonbandelier (ARM-80-11, 1625-1650), rechts met furket in de hand (ARM-80-7, 1625-1650)

55 Piekeniers: links naar Jacob de Gheyn plaat III-25 (ARM-80-1, 1625-1650), midden met de piek aan zijn voet (ARM-80-19, 1625-1650), rechts met de piek over de schouder (ARM-80-14, 1650-1700)

⁸⁰ Met dank aan J.P. Puype voor het determineren van de militaire figuratieve motieven van de tegels.

5 Synthese en conclusie

In de zomer van 2008 heeft Bureau Monumenten & Archeologie een archeologische opgraving uitgevoerd op de Oudezijds Armsteeg 6-14. Deze percelen waren gelegen achter de Warmoesstraat, de hoofdstraat van het oudste deel van de middeleeuwse kern van Amsterdam. Oorspronkelijk waren dit langgerekte, door sloten gescheiden, open veenweide terreinen die doorliepen tot aan de aarden stadswal langs de Oudezijds Voorburgwal. Eind 14de eeuw werden de percelen bouwrijp gemaakt en bebouwd. De sloten werden gedempt en omgebouwd tot stegen waarlangs de nieuwe woningen en werkplaatsen vanaf de Warmoesstraat bereikbaar werden.

5.1 Bouw- en bewoningsgeschiedenis

Het archeologisch onderzoek heeft 132 sporen en structuren opgeleverd waarmee tal van details over zes eeuwen gebruiks- en bebouwingsgeschiedenis van de locatie zijn achterhaald. Er kunnen drie fasen worden onderscheiden:

- Fase 1: Ophogingen tot ca. 1400.
- Fase 2: Houtbouw, 1400-1600: bij sommige percelen zijn hierbinnen nog twee fasen te onderscheiden (fase 2A: 1400-1425 en fase 2B: 1425-1600).
- Fase 3: Steenbouw, 1600-1900.

Fase 1: Ophogingen tot ca. 1400

De vroegste bebouwing op deze locatie zou bestaan uit de aarden verdedigingswal die in de eerste helft van de 14de eeuw langs de Oudezijds Voorburgwal werd aangelegd.⁸¹ Ter hoogte van de Armsteeg zou de aarden wal afbuigen richting Damrak. Pas rond 1380 kreeg de oostelijke stadswal een recht tracé dat doorliep tot aan de Olofspoort. Aangezien in de opgravingsput geen resten van een wal of gracht voorkwamen, valt de zone tot 20 m bezuiden de Oudezijds Armsteeg af als mogelijk waltracé. De verwachtingszone voor de midden 14de-eeuwse wal kan nu worden toegespitst op het gebied tussen de Lange Niezel en de strook 28 m ten noorden van de Heintje Hoekssteeg of, maar dit is minder zeker, de zone aan de noordzijde van de Oudezijds Armsteeg.

Uit de bodemlagen en het daarbij behorende (keramiek)afval kon worden afgeleid dat het terrein rond het midden van de 14de eeuw in gebruik is genomen (afb. 9). Toen werd het veenmaaiveld (nu op 3,20 m ÷ NAP) opgehoogd met vondstloze klei en veenzoden (S 40, 121, 122). Een tweede ophoging uit de tweede helft van de 14de eeuw bestond uit soortgelijke zoden, plaatselijk vermengd met afval (S 77, 78). Dit afval van mest met gebroken aardewerk vaatwerk, houten lepels en schoenen werd waarschijnlijk op het braakliggende land gestort door de bewoners van de erven aan de Warmoesstraat tussen de Oudezijds Armsteeg en Heintje Hoekssteeg. De vondsten wezen op een lokale afvaldump en niet op een stort van verzameld huisvuil dat per kar uit andere delen van de stad was aangevoerd. De voorwerpen waren namelijk redelijk compleet. In de 15de eeuw werd het terrein nogmaals opgehoogd met klei-, veen- en mestpakketten (S 67, 84, 129, 130). Hierin bevond zich ook het afval van een leerbewerker, herkenbaar aan een grote hoeveelheid leersnippers. Met de ophogingen werd ook een oost-west georiënteerde geul (S 26) op het latere perceel 14 dichtgegooid.

⁸¹ Speet 2004, 83.

Fase 2: Houtbouw, 1400-1600

De Oudezijds Armsteeg is waarschijnlijk in dezelfde periode aangelegd als de Heintje Hoekssteeg uit 1397. Toen ontstond de huidige rooilijn en verkaveling. De oudste vermelding van de steeg is uit 1416, toen werd geschreven dat Warmoesstraat 25 lag 'op de hoek van den Arm'.⁸² Rond dezelfde tijd werd op Oudezijds Armsteeg 12 een houten huis gebouwd waarvan de zuidoosthoek is opgegraven (afb. 10). Het huis was gefundeerd op slieten, zoals voor die tijd gebruikelijk. De slieten (stammetjes) waren in de lengterichting van de wanden op de grond geplaatst met op regelmatige afstand poeren als basementen voor de staanders van het houten huisskelet. Deze funderingswijze is bekend van verschillende archeologische vindplaatsen in dit deel van de stad, zoals die in de Pieter Jacobszstraat in 2005.⁸³ Het gedeeltelijke behoud van de vroeg-15de-eeuwse fundering was opmerkelijk, aangezien andere archeologische sporen uit de periode erna tot in de vroege 17de eeuw volledig ontbraken vanwege fikse bodemverstoringen. Wel was op het achterterrein een 15de-16de-eeuwse beerkuil (S 63) bewaard gebleven. In de vroegste bebouwingsfase was tussen de huizen op de percelen 12 en 14 een 0,50 m brede strook opengelaten, de osendrop of druipstrook, die diende voor de afvoer van hemelwater dat van het dak stroomde.

Het oudste houten huis (12 x 6 m) op Oudezijds Armsteeg 14 dateerde uit het einde van de 14de eeuw (afb. 10). Ook deze wanden hadden een slietenfundering. Van het opgaande werk resteerde één staander van de oostelijke zijgevel. Het huis had een leemvloer met achterin een ingegraven houten beerput (S 37, afb. 11). Een dergelijke sanitaire voorziening was een noviteit aan het eind van de 14de eeuw. Het huis is waarschijnlijk halverwege de 15de eeuw vervangen door nieuwbouw. Hiervoor werd een nieuwe slietenfundering aangelegd. De oostelijke zijgevel werd in steen opgetrokken. Van de overige gevels is dit niet zeker vanwege grondige sloop in latere tijden. Wel resteerden er van de westgevel nog enkele poeren die duiden op houtskeletbouw. Omdat beide zijgevels na verloop van tijd op vergelijkbare wijze waren verzakt, is het aannemelijk dat westelijke zijmuur die deels was ingepast in het houten raamwerk ook van baksteen was. De stadsplattegrond van Cornelis Anthonisz geeft aanwijzingen dat er in de steeg rond het midden 16de eeuw ook bakstenen voorgevels voorkwamen (afb. 56). De vloer was geplaveid met rode plavuizen. Op het achterterrein van dit huis is geen beerput aangetroffen, maar wel een beerkuil (S 36) met vondsten uit de tweede helft van de 15de eeuw tot het derde kwart van de 16de eeuw.⁸⁴

56 Bebouwing aan de zuidzijde van de Oudezijds Armsteeg in 1544. Een tweetal trapgevels doet vermoeden dat enkele huizen op dat moment een bakstenen voorgevel hadden. Detail uit de stadsplattegrond van Cornelis Anthonisz (Stadsarchief Amsterdam)

⁸² Kam 1968, 225.

⁸³ Archeologisch onderzoek OZV7 (2005), zie Gawronski en Jayasena 2010 (AAR 49).

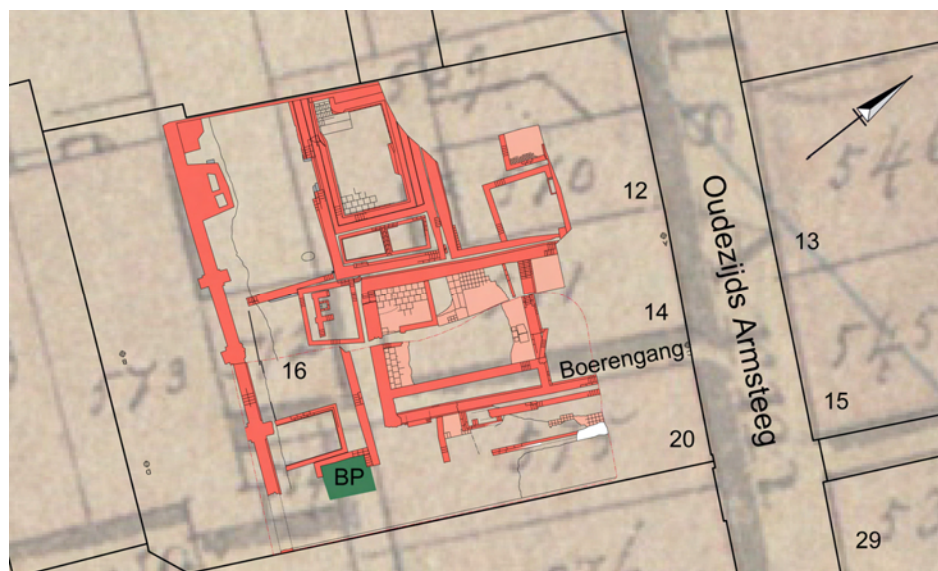
⁸⁴ Vondstnummers ARM-67.

Van de vroegste bebouwing op Oudezijds Armsteeg 20 resteerde niets. Er waren alleen restanten van een mogelijk 16de-eeuwse plavuizenvloer en een bakstenen beerput uit de periode 1475-1525 (S 23, afb. 13).

Fase 3: Steenbouw, 1600-1900

In 1597 zijn door brand een aantal huizen in de Warmoesstraat en Oudezijds Armsteeg in de as gelegd. Van deze brand zijn in de opgravingsput geen sporen gevonden. De brandhaard was volgens historische bronnen de bakkerij van Jan Thonisz, die op percelen 10 en 12 lag. Of dit inderdaad het geval was en of de brand zo fel was dat ook de funderingen door het vuur waren aangetast, was op deze percelen archeologisch niet meer te achterhalen.

De opgraving wees uit dat op nr. 12 aan het eind van 16de of het begin van de 17de eeuw nieuwbouw verrees met een geheel nieuwe fundering (afb. 14). In dit verband is het opmerkelijk dat de verkoopakte uit 1598 expliciet vermeldde dat het huis inclusief de funderingen van de hand werd gedaan.⁸⁵ Het nieuwe bakstenen huis, met als vroegste (archeologische) gebruiksfase 1590-1610, zou als hoogbouw op de percelen 10 en 12 zijn afgebeeld op de tweede druk van de stadsplattegrond van Pieter Bast uit 1599. Het verving de laagbouw die nog op de eerste druk uit 1597 zichtbaar is. In de eerste helft van de 17de eeuw kwam er op het achterterrein nog een gebouw met een kelder bij. De kelder werd in de late 17de- of 18de eeuw vernieuwd en op een open ruimte aan de oostzijde werd een waterkelder gebouwd (afb. 17). Bij de verbouwing en nieuwbouw van het bakkerijcomplex in 1897 werden de kelder en de waterkelder volgestort met puin. Ook het huis op Oudezijds Armsteeg 14 is vervangen door nieuwbouw, omstreeks 1615. Zoals in het geval van nr. 12 werd de oude bebouwing zo rigoureus gesloopt dat eventuele sporen van brand zijn uitgewist. Wel bleef de fundering van het gesloopte huis deels intact omdat het houten funderingsraamwerk van de nieuwbouw hierop rustte. Aan de oostkant werd de oude bakstenen zijgevel als ondersteuning gebruikt en aan de westkant de houten poeren op staal die werden opgehoogd. Voor de overige muren van het huis werden weer twee andere funderingstechnieken toegepast. De noordelijke tussenmuur rustte op een nieuwe staalfundering van niet onderheide hergebruikte

57 Projectie van de opgegraven structuren uit fase 3 op het kadastrale minuutplan van 1820. Goed zichtbaar is de in pandige Boerengang en de beerput 7 (S 7) aan het uiteinde van een steeg achter Oudezijds Armsteeg 20

⁸⁵ Breen 1912, 140-141.

eikenhouten planken. Voor de achtergevel werd een roosterfundering gebruikt dat bestond uit een nieuw grenenhouten raamwerk met daarin 1,70 tot 5,20 m lange ingeheide palen (afb. 18, 19). De twee jongste houtelementen dateerden uit 1612. De noodzaak om de achtergevel zwaarder te funderen had waarschijnlijk te maken met de drassigheid van dit deel van het kavel waar een geul liep die twee eeuwen eerder was opgevuld. Hoewel roosterfunderingen in de 16de eeuw nog veelvuldig werden toegepast om extra draagkracht te creëren, was deze technische oplossing rond 1615 ouderwets. Veel effectiever waren op dat moment funderingen op stuit, waarbij 12 m lange palen werden geheid tot op de eerste zandlaag. Waarschijnlijk ontbrak het de bouwheer aan de financiële middelen voor deze nieuwe techniek. De roosterfundering bleek niet duurzaam, want in de daaropvolgende eeuwen is de achtergevel sterk verzakt en de muur gaan scheuren. Het huis bestond uit een (deels opgegraven) voorhuis en een (compleet opgegraven) achterhuis met een trap ertussen. Om hinder van opkomend grondwater in het iets lager gelegen achterhuis tegen te gaan (geen ongebruikelijk verschijnsel in Amsterdam) was langs twee zijden direct onder de plavuizen vloer een bakstenen goot aangelegd naar een ingegraven afvoerton. Aan de westzijde had het pand een smalle langwerpige gang (afb. 22). Een projectie van de opgegraven huisplattegronden op het kadastrale minuutplan van 1820 (afb. 57) doet vermoeden dat dit de inpandige Boerengang was die hier in ieder geval tot 1876 (afb. 7) liep.

De sloop in 1897 is rigoureuus uitgevoerd. Een grote hoeveelheid van de toen nog aanwezige 17de-eeuwse wandbekleding is als slooppuin achtergebleven. Er waren 39 faience tegels met als hoofddecor militairen die in 17de-eeuwse militaire handboeken voorkwamen (afb. 58). Een aantal figuren was duidelijk gebaseerd op afbeeldingen uit het boek van Jacob de Gheyn uit 1607, de overigen waren ontleend aan latere handboeken.

58 Enkele met militairen gedecoreerde tegels van het 17de-eeuwse interieur van Oudezijds Armsteeg 14

5.2 Vondsten

Vondsten uit de 14de- en 15de-eeuwse ophogingslagen, vier beerputten uit de 14de-16de eeuw en één beerput uit de 18de eeuw bieden informatie over de materiële cultuur en het dagelijkse leven van de bewoners van de Oudezijds Armsteeg in verschillende periodes.

Amsterdams 14de-eeuws aardewerk

De ophogingslagen en de beerput van het oudste huis op Oudezijds Armsteeg 14 bevatten onder meer in Amsterdam geproduceerd roodbakkerd aardewerk. Dit zijn grappen, bakpannen en borden die zowel typologisch en vormtechnisch als op basis van kleisoort identiek zijn aan Amsterdams pottenbakkersafval van de vindplaats Prins Hendrikkade uit de tweede helft van de 14de eeuw (afb. 24). Kleisoort analyse van de misbaksels door R. van Wageningen in de jaren 1980 wees uit dat fluviale klei uit de regio Bergen op Zoom was gebruikt. Dit betekent dat de Amsterdamse pottenbakker zijn grondstof importeerde, want het is niet waarschijnlijk dat juist misbaksels van ver werden aangevoerd voor een oeverophoging van de Prins Hendrikkade. Amsterdamse pottenbakkers vormden hier op geen uitzondering; ook in Rotterdam en Aardenburg werd klei uit de regio Bergen op Zoom geïmporteerd. Analyse van stukken aardewerk uit de Oudezijds Armsteeg duidde op het gebruik van Bergen op Zoomse klei. Vier aardewerk voorwerpen zijn bovendien typologisch identiek aan de misbaksels van de Prins Hendrikkade, namelijk de r-bak-2, de r-bor-1, de r-gra-3 en de r-gra-20. De r-kom-3 en de r-oli-3 komen in het pottenbakkersafval van de Prins Hendrikkade-complex niet voor, maar een Amsterdamse herkomst is wel aannemelijk.

Beerputten

Bij de interpretatie van beerputvondsten komt doorgaans de vraag naar voren van wie de voorwerpen waren en wat ze kunnen vertellen over nering of welstand. De informatiewaarde van beerputvondsten wordt in hoge mate bepaald door de context, chronologie, post-depositionele processen en topografische ligging. Van een primaire context wordt gesproken wanneer de vondsten zich in de oorspronkelijke onverstoordde vullingslagen van een beerput bevinden. Secundaire contexten zijn beerkuilen met de vermengde inhoud van geleegde beerputten.

Een beerput, zeker in gave en goed geconserveerde toestand, is één van de belangrijkste informatiebronnen binnen de stedelijke archeologie. De analyse van een dergelijke woonhuis structuur is in essentie gericht op de vraag of de inhoud ervan aan een huishouden op het desbetreffende perceel kan worden toegeschreven. Daarvoor is het allereerst nodig om een eventuele fasering in de vulling te achterhalen. Een beerput die eeuwen is gebruikt en regelmatig is geleegd biedt minder samenhangende informatie dan een niet geleegd exemplaar met meerdere vullingslagen met een kort tijdsverloop. Met dit chronologisch inzicht kan vervolgens de materiële cultuur van één of meerdere huishoudens uit bepaalde periodes van de bewoningsgeschiedenis worden gereconstrueerd. Bij het vaststellen van de zuiverheid van het vondstcomplex moet rekening worden gehouden met meerdere gebruikers van één put en met veranderingen in het afvalproces, waardoor (een deel van) de gebroken huisraad niet in de put maar elders werd weggegooid (afb. 59). Vaak biedt de ligging van de beerput en de inrichting en toegankelijkheid van het binnenterrein aanwijzingen voor een gemeenschappelijk gebruik ervan door meerdere huishoudens.

Onder de opgegraven afvalcomplexen van de Oudezijds Armsteeg waren twee beerputten en twee stortkuilen uit de laat 14de- en eerste helft 16de eeuw. De beerputten S 37 op nr. 14 en S 23 op nr. 20 zijn primaire afvalcontexten, terwijl de kuilen S 36 op nr. 14 en S 63 op nr. 12 zijn gevuld met de stort van geleegde beerputten. Dit waren in feite

illegale afvalplaatsen, want vanaf de 16de eeuw golden voor het legen van beerputten strikte regels. Dit diende onder stedelijk toezicht plaats te vinden en de afvoer moest per schuit. In de praktijk waren illegale dumpingen op straat en in grachten aan de orde van de dag. Een besloten binnenterrein zoals achter de Armsteeg had als voordeel dat dit haast ongezien kon gebeuren. Uit de sluitingsdatum van de beerkuilen kan worden afgeleid dat zich rond 1550 een verandering voordeed in de afvalverwerking. Er werd niet langer afval op het achtererf gestort. In de daaropvolgende twee eeuwen maakten de bewoners mogelijk gebruik van één van de openbare afvalbakken die op straathoeken en aan de grachten stonden. Deze werden regelmatig geleegd door de stadsreiniging, op straat met kruiwagens en langs het water met vuilnisschuiten.⁸⁶

Afhankelijk van de ligging was een beerput voor één of meerdere huishouden(s) toegankelijk. De laat-14de-eeuwse beerput S 37 in de hoek van het huis op nr. 14 lijkt alleen door de bewoners van dit huis te zijn gebruikt. De 18de-eeuwse beerput S 7 was bereikbaar vanuit de Boerengang op nr. 14 en de Suikerbakkerssteeg en kende waarschijnlijk meerdere gebruikers. Al vanaf 1470 was het binnenterrein open, want toen werd opgetekend dat Warmoesstraat 35 een vrije doorgang had naar de Oudezijds Voorburgwal. In de 17de eeuw diende het binnenterrein vooral voor opslag en als werkplaats. In 1612 werd vermeld dat achter Warmoesstraat 37 een suikerbakkerij lag met uitgangen naar de Oudezijds Voorburgwal (Suikerbakkerssteeg) en de Heintje Hoekssteeg.⁸⁷ Deze suikerbakkerij is in 2007 deels opgegraven op de aan de Armsteeg grenzende vindplaats van Oudezijds Voorburgwal 28.⁸⁸ Zoals gebruikelijk bij werkplaatsen en pakhuizen ontbraken hier beerputten. Dit wijst op een gemeenschappelijke sanitaire voorziening voor de woonhuizen langs de straten en de bedrijven op het binnenterrein.

59 Huisvuil verdween niet alleen in de beerput in de achtertuin, maar vaak ook in één van de publieke privaten langs de gracht, zoals deze aan de Oudezijds Voorburgwal ter hoogte van de Sint Pieterspoortsteeg. Detail van een tekening door Wouter Johannes van Troostwijk uit 1808 (Stadsarchief Amsterdam)

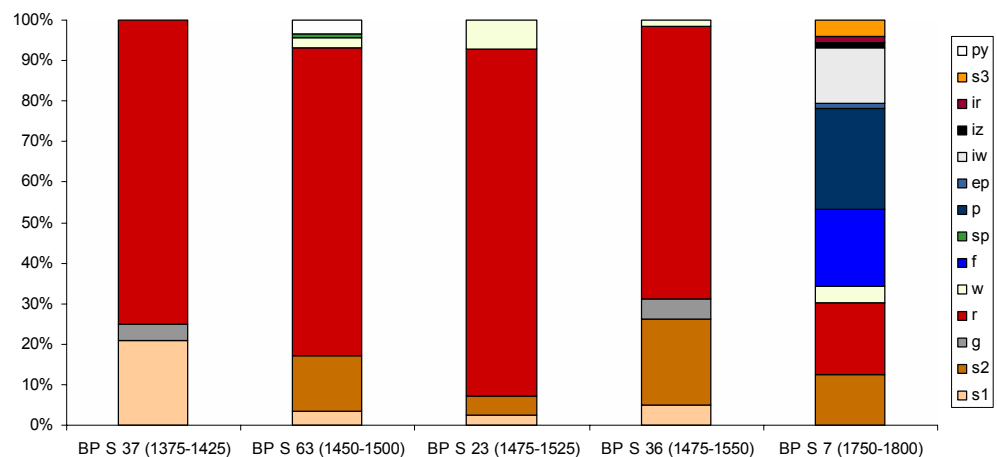
⁸⁶ Abrahamse 2010, 302.

⁸⁷ Kam 1968, 235, Warmoesstraat 35; 237-239, Warmoesstraat 37. Voor het archeologisch onderzoek van deze suikerbakkerij zie Gawronski en Jayasena 2010.

⁸⁸ Het betrof fase 1 van het archeologisch onderzoek van Cluster ARM: Gawronski en Jayasena 2010.

De vondsten uit de 14de- tot 18de-eeuwse beerputten en -kuilen brengen het alledaagse gebruiks aardewerk uit die periode in beeld. Bij een vergelijking van de keramieksoorten (afb. 60) valt een duidelijke tweedeling op tussen de periode 1375-1550 en 1750-1800.

In het eerste tijdvak komt roodbakkend aardewerk (r) het meest voor, gevolgd door grijsbakkend aardewerk en het in de 14de-16de eeuw massaal geïmporteerde Rijnlandse steengoed (s1 en s2). Een aantal roodbakkende grappen, borden en bakpannen uit de oudste beerput (S 37, 1375-1425) kan aan een Amsterdamse pottenbakker worden toegeschreven (r-gra-3, r-gra-20, r-bak-2 en r-bor-1). Het grijsbakkend aardewerk verdwijnt in de loop van de 15de eeuw en steengoed uit Siegburg zonder oppervlaktebehandeling (s1) wordt overschaduwd door veelal uit Keulen en Raeren afkomstig zoutgeglazuurd steengoed (s2). Luxe importen zijn zo goed als afwezig, op een klein fragment na van een bord van Spaanse lusterwaar uit beerkuil S 63. Een scherp kan hierbij niet als indicator van welstand worden gezien. De vondsten uit de bakstenen beerput S 23 (1475-1550) illustreren een vaak onderbelicht aspect van 15de en 16de-eeuwse eetcultuur, namelijk het gebruik van houten tafelgerei. Het eten werd opgediend op aardewerk, zoals de rijk gedecoreerde boterschotel van sgraffito aardewerk (ARM-57-5, cat. 29), terwijl nog tot in de 17de eeuw houten borden (teljoren) werden gebruikt om van te eten. De beerput bevatte maar één teljoor (afb. 41), maar in de toenmalige huisraad waren ongetwijfeld veel meer exemplaren. De ondervertegenwoordiging van houten eetgerei in beerputten heeft te maken met enerzijds de mate van vergankelijkheid in de bodem en anderzijds de mogelijkheid dat afgedankte borden en lepels eerder in het haardvuur dan in de beerput eindigden. In beerkuil S 63 kwamen ook voorwerpen van religieuze aard voor; een wijwaterbakje (ARM-120-16, cat. 42) en drie fragmenten van devotiebeeldjes, waaronder een Maria met een vergulde kroon met het Christuskind in haar armen (ARM-120-6, afb. 44). Een voorwerp uit diezelfde kuil met een nijverheidsachtergrond is het fragment van een kaarsentrekbak (ARM-120-15, afb. 45).

60 Bakselverhoudingen naar MAE voor de verschillende beerputten en -kuilen

De 18de-eeuwse beerput S 7 bevatte daarentegen een veel grotere variëteit aan keramiek dan de 16de-eeuwse vondstcomplexen. Roodbakkend aardewerk heeft nu duidelijk aan terrein verloren, vooral met de opkomst van metalen kookgerei. De diversiteit aan aardewerksoorten was het gevolg van veranderingen in de eetcultuur vanaf de 17de eeuw. Houten eetborden maakten toen plaats voor borden van Chinees porselein (p), majolica (m) en faience (f). Gaandeweg ontstond de gewoonte om hiervan bij elkaar passende series (serviezen) aan te schaffen. In de 18de eeuw kwam ook de koffie- en theecultuur op, met de daarbij behorende kopjes, schoteltjes en theepotten. De balans

tussen de verschillende keramieksoorten in beerput S 7 is karakteristiek voor de tweede helft van de 18de eeuw. Serviesgoed bestaat in gelijke verhoudingen uit Chinees porselein, faience en het vanaf het midden van de 18de eeuw populair geworden Engels industrieel aardewerk (iw, ir, iz). Naast gebruiksaardewerk, glas en rookgerei bevatte de put diverse stukken speelgoed. Een bijzondere vondst is een penning van een tinloodlegering die bekend staat als een *Rhode Island Ship Token* (ARM-137-1, afb. 52). De penning is geslagen vanwege een Brits propagandaoffensief in 1779 als poging om de Republiek buiten de Amerikaanse Onafhankelijkheidsoorlog (1776-1783) te houden. Wereldwijd zijn tien tot vijftien exemplaren van deze penning bekend, deze Amsterdamse vondst is de enige uit een archeologische context. Uit sociaal oogpunt biedt het afval van de Armsteeg beerput een interessant materieel complex dat verband houdt met huishoudens uit de lagere stedelijke middenklasse in de 18de eeuw. Het merendeel van de bewoners van het huizenblok tussen de Warmoesstraat, Oudezijds Armsteeg, Oudezijds Voorburgwal en Heintje Hoekssteeg zijn in de Personeele Quotisatie van 1742 aangeslagen voor een inkomen van 600 gulden, hetgeen als het minimum van de middenklasse gold. De bewoners van het binnenterrein, zoals de werkers van de suikerbakkerij, vielen nog onder deze inkomensgrens. Vanuit het oogpunt van een gemeenschappelijk gebruik biedt beerput S 7 een materiële neerslag die typisch is voor de Amsterdamse ambachtelijke middenklasse. Uitgaande van een sociaal gemêleerde groep bewoners aan en achter de Oudezijds Armsteeg behoren de wat duurdere objecten toe aan de straatbewoners en eenvoudiger alledaagse voorwerpen aan de binnenterreinbewoners.

6 Literatuur

Abrahamse, J.E., *De grote uitleg van Amsterdam. Stadsontwikkeling in de zeventiende eeuw*. Bussum 2010.

Baart, J. W. Krook, A. Lagerweij et al, *Opgravingen in Amsterdam. 20 jaar stadskernonderzoek*. Amsterdam 1977.

Bartels, M., *Steden in scherven. Vondsten uit beerputten in Deventer, Dordrecht, Nijmegen en Tiel (1250-1900)*. Zwolle /Amersfoort 1999

Bitter, P., S. Ostkamp, R. Roedema, *De beerput als bron. Archeologische vondsten van het dagelijks leven in het oude Alkmaar*. Alkmaar 2002

Breen, J.C., 'Een zware brand in 1597', *Jaarboek Amstelodamum* 10 (1912), p.137-148.

Breen, W., *Walter Breen's Complete Encyclopedia of U.S. and Colonial Coins*, New York 1988, 125-126

Clevis, H., & J. Kottman, *Weggegooid en teruggevonden. Aardewerk en glas uit Deventer vondstcomplexen 1375-1750*. Deventer 1989

Gawronski, J., J. Veerkamp, 'Over staal, kleef en stuit. Funderingen in Amsterdam', in: J. Gawronski, J., F. Schmidt, M-Th. Van Thoor (red.), *Amsterdam. Monumenten en Archeologie* 2. Amsterdam 2003, 10-23

Gawronski, J., R. Vanoverbeke, R. Jayasena, *Kelderwoningen en een beerput in de Lastage. Archeologisch Opgraving Nieuwe Jonkerstraat, Amsterdam (2007)*. (BMA AAR 44) Amsterdam 2010

Gawronski, J. & R. Jayasena, *Sporen in de Suikerbakkerssteeg. Archeologisch Opgraving Oudezijds Voorburgwal / Suikerbakkerssteeg, Amsterdam (2007)*. (BMA AAR 48) Amsterdam 2010

Gawronski, J. & R. Jayasena, *Bewoning tussen Nes en stadswal. Archeologisch Opgraving Oudezijds Voorburgwal/Pieter Jacobszstraat, Amsterdam (2005)*. (BMA AAR 49) Amsterdam 2010

Groeneweg, G., *Bergen op Zooms aardewerk. Vormgeving en decoratie van gebruiksaardewerk gedurende 600 jaar pottenbakkersnijverheid in Bergen op Zoom*. Waalre 1992.

Jayasena, R., 'Amerikaanse revolutie in een Amsterdamse beerput. De opmerkelijke achtergrond van een Rhode Island Ship Token', in V. van Rossem, G. van Tussenbroek, J. Veerkamp (red), *Amsterdam Monumenten & Archeologie Jaarboek* 8, Amsterdam 2009, 35-43

Kam, J.G., *Waar was dat huis in de Warmoesstraat*, Amsterdam 1968

Kist, B., *The exercise of arms. All 117 engravings from the classic 17th-century military manual Jacob de Gheyn*. New York 1999

Lorenzo, J., 'The Rhode Island Ship Token—Revisited', *Penny-Wise. The Official Publication of Early American Coppers Inc*, 1994-1, 8-11

Lorenzo, J., 'Rhode Island Ship Token and Matthew Boulton', *Penny-Wise. The Official Publication of Early American Coppers Inc*, 1994-2, 89-91

Nijhof, E. en H.L. Janssen, 'Tekens voor heiligen. Symbolen voor de heilige Catharina, Barbara en Agatha in 's-Hertogenbosch in de eerste helft van de zestiende eeuw', in D.Kicken, A.M. Koldewij en J.R. ter Molen (red), *Gevonden Voorwerpen. Opstellen over middeleeuwse archeologie voor H.J.E. van Beuningen*. Rotterdam 2000, 257-281.

Ostkamp, S. 'Catalogus: Het aardewerk uit de opgraving van de Venlose Maasboulevard', in: H.M. van der Velde, S. Ostkamp, H.A.P. Veldman en S. Wijns (red), *Venlo aan de Maas: van vicus tot stad. Sporen van een Romeinse nederzetting en stadsontwikkeling uit de Middeleeuwen en Nieuwe Tijd in het plangebied Maasboulevard*, Amersfoort 2009 (ADC Monografie 7 / ADC rapport 1000), 1022

Regteren Altena, H.H. van, 'Opgravingen aan de Oude Zijde (1954-1962)', in: H.H. van Regteren Altena (red.), *Stadskernonderzoek in Amsterdam (1954-1962)*, Groningen 1966, 11-54

Regteren Altena, H.H. van, 'De opgravingen in de Sint Olofs- of Oudezijdskapel', in: H.H. van Regteren Altena (red.), *Vondsten onder de Sint Olofskapel. Stadskernonderzoek in Amsterdam*. Amsterdam 1972, 1-8

Speet, B., 'Verstening, verdichting en vergroting', in: M. Carasso-Kok (red), *Geschiedenis van Amsterdam. Een stad uit het niets, tot 1578*. Amsterdam 2004, 75-107

Venne, D. van de, en F. Snieder, '1 Ceramiek', in M. Krauwer en F. Snieder (red), *Nering en vermaak. De opgraving van een veertiende-eeuwse markt in Amersfoort*. Utrecht 1994, 61-92

Wageningen, R. van, *Ceramiekimporten in Amsterdam. Een mineralogisch herkomstonderzoek*. Amsterdam 1988 (ongepubliceerde dissertatie UvA)

Bijlage 1 Sporen

S	wp	vlak	pro fiel	NAP	NAP onder	beschrijving	interpretatie	jonger	gelijk	ouder	vondst nr
1	1	1		0,10 m +	0,15 m +	Plavuizen vloertje: diverse afmetingen, beetje verrommeld	vloer		2		ARM-2
2	1	1		0,26 m +	0,40 m +	2-steens muurwerk, rode bst 17,5x8,5x3,5 cm, uitbouw van S 4 (zelfde muur)	muur		4		ARM-3
3	1	1		0,00 m +	0,40 m +	1-steens muurtje / trede, rode bst 17x8,5x3,5 cm, ligt op S 12	traprede	12			ARM-12
4	1	1		0,20 m +	0,40 m +	anderhalf-steense muur, rode bst 17x8x4 cm, hier en daar ook rode plavuizen in verwerkt, gelijk aan S 2. Loopt schijn af naar zuiden toe.	muur		2		ARM-4
5	1	1		0,15 m +	0,63 m +	anderhalf steens muur, rode bst 20x10x4,5 cm, gefundeerd op mortellaagje (o.k. mortel op 0,78÷)	muur (van nr. 18?)				ARM-5
6	1	1		0,06 m +	0,34 m +	1-steens muurtje in westelijke putwand, paars-rode bst 17x9x4cm	muurtje	1			ARM-6
7	1	1		0,05 m +		1-steens muurtje van een halve (gesloopte) beerput, oranje-rode bst 19,5x9x4,5 cm	beerput		5	13	ARM-7, ARM-136, ARM-137
8	1	1		0,27 m +	0,15 m +	anderhalf-steens muur, donkerrode bst 19x8,5x4 cm, met veel versnijdingen, onderin veel breder, staat op S 9	muur (van pand nr. 20)	9			ARM-8
9	1	1		0,15 m +	0,50 m +	brede (4-steense) muur onder S 8, rode bst 23x11x4,5 cm, is zelfde als S 20.	muur (van pand nr. 20)		20	8	ARM-9
10	1	1		0,42 m +	0,32 m +	1-steens muurtje, slechts 2 lagen diep, rode bst 22,5x11,5x4 cm, geen verband met andere structuren	muurtje		11		ARM-10
11	1	1		0,30 m +		stuk plavuizen vloertje, rode plav 13x13x2,2 cm, ligt op geel-grijs zand, mogelijk in relatie met S 10	vloertje		10		ARM-11
12	1	1		0,14 m +	0,48 m +	anderhalf-steens muur, met trap-trede (S 3), in verlengde van S 2			2		
13	1	1		0,14+	0,99 m +	anderhalfsteens muur van 18de-eeuwse waterkelder, bruinrode bst 17x7,5x3,5 cm, binnenzijde met geglazuurde plavuizen (22,5x22,5x3,5 cm), bodem met rode bakstenen, kelder is scheefgezakt	muur	7		15	ARM-13, ARM-14
14	1	1		0,05 m +	0,47 m +	1-steens muurtje, rode bst 22x10,5x4,5 cm, tegen S 4 en S 9, niet in verband ermee	muur	9			ARM-15
15	1	1		0,70 m +		recente muur zuidzijde, rode bst	muur	13			
16	1	1				venig kleipakket, ten zuiden van S 2, bij verdiepen naar vlak 2, zelfde als S 18	ophogingslaag	17	18		ARM-16
17	1	2		0,40 m +		rieten mat onder S 16, loopt tot tegen houten balk (S 85)	ophogingslaag	26	85	16	ARM-17
18	1	2		0,36 m +		venige laag (+puin) tussen in vlakje tussen muren S 2 en S 5 en tussen houtconstructie	ophogingslaag	17	16		ARM-18, ARM-20, ARM-22, ARM-23
19	1	1		0,00 m +	0,40 m +	vierkante poer of deel van een muur ingebouwd in muur S4, bestaande uit diverse bst (o.a. rode bst 17x8x3,5 cm) en rode plavuizen.	poer		4		
20	1	2		0,41 m +	0,62 m +	3,5-steense muur, oranje-rode bst 21,5x11x4,5 cm, diverse diagonale metselverbanden, onder S 8, gelijk aan S 9?	muur		9	8	ARM-19, ARM-75, ARM-76
21	1	2		0,40 m +	0,30 m +	houten funderingsconstructie onder S 2-4-12, langshout en kespren, ligt bovenop S 27	fundering	27		4	ARM-27, 28, 29, 30, 31
22	1	2	3	0,66 m +		rood-bruine humeuze beervulling van de beerkelder S 23	beerlaag	34			ARM-21, 53, 55, 56
23	1	2		0,44 m +	0,94 m +	1-steens muurtje van beerput, bruinrode bst 20x10x4 cm, oostelijke deel weg door sloop	beerput	36		22	ARM-26, 57, 58, 21
24	1	2		0,08 m +	0,22 m +	scheefgezakte (35cm verloop) langshouten constructie onder (verzakte) muur-hoek S 2-4	fundering		21	29	ARM-32
25	1	2	3	0,33 m +		houten tonnetje met zandige puinvulling, ook mortel	ton			2	
26	1	2				venig (afval-)pakket onder rietmat (S17)	ophogingslaag		18	17	ARM-24, 37, 50
27	1	2		0,54 m +	0,90 m +	(minimaal) 3-steense muur onder S21, een oudere bouwmuur, oorspronkelijke dikte 0,80m, oranje-rode bst 22,5x11,5x5 cm + rode bst 18,5x9,5x4,5 cm	muur			21	ARM-25, ARM-41, ARM-43

28	1	2	0,14 m +		1-steens muurtje westelijke putwand, rode bst 16,5x8x4 cm (=S 53 uit wp2)	muur	53		ARM-33
29	1	2	0,23 m +		roosterfundering met zwaluwstaartkespen onder S 24, onder S 2., evenals opstaande muurwerk scheefgezaakt, ligt op S 27	fundering	27	24	ARM-42, 44 t/m 48, 102 t/m 108
30	1	3			bruin-grijze zandlaag met veel puin, klei en veen tussen muren S 20 en S 27	ophoging	20		ARM-34
31	1	3	0,90 m +		houten slieten fundering van en onder S 27	fundering	27		ARM-38, ARM-39
32	1	3	0,68 m +		houten tonput + bruin-grijze beervulling + klei+veen	tonput + vulling	37	25	ARM-40
33	1	2	0,37 m +		halfsteens muurtje met vlechtwerk tonnetje in west putwand.	tonnetje			
34	1	1	0,80 m +		donker bruine humeuze beervulling in kelder S 23	vulling	36	22	ARM-54, ARM-57
35	1	1	0,78 m +		geelgrijs zandlaagje in beerkelder	vulling	34	22	ARM-58
36	1	1	0,90 m +		bruinzwarte klei met veen onder planken vloer van kelder S 23	beerkuil		34	ARM-59
37	1	4	0,68 m +		houten tonput + vulling, vgl S 32	beerput	32	25	ARM-61, 65
38	1	4	1,30 m +		houten slieten/voeren, onregelmatig gelegd	fundering		27	ARM-63, ARM-64
39	1	4	1,40 m +	1,60 m +	bruin-grijze klei + veenplaggen	ophogingslaag			ARM-71
40	1	3	0,80 m +		bruin-grijze zwarte zeer humeuze klei, gelaagd	ophogingslaag			ARM-72
41	1	4	1,00 m +	1,30 m +	bruin-grijze klei + veenbrokken	ophogingslaag			ARM-74
42	1	4	0,70 m +	0,75 m +	grijs zand onder S 20, met puin	vlei-laagje	20		ARM-49, 73
43	2	1	0,35 m +	0,80 m +	grote kelder gebouwd tegen S 51, trap aan westzijde	kelder	49		ARM-78
44	2	1	0,27 m +		donker bruine humeuze klei-mest concentratie in vlak 1, wp 2, zelfde als S 63 (mestkuil)?	ophogingslaag	63		ARM-79
45	2	1	0,10 m +		grijs zand + puin, keldervulling binnen kelder S 53	vulling	53		ARM-80, ARM-94
46	2	1	0,03 m +		keldervloertje, rode plavuizen 22,5x23x3 cm, ligt op lichtgrijs zand, onder deze vloer zitten nog twee vloerniveau's (S 86-87)	vloer	86	48	ARM-81
47	2	1	0,20 m +		keldervloertje, rode plavuizen, verschillende formaten 12,5x12,5x2,5 cm - 15x15x2 - 22x22x2,5 cm	vloer			ARM-82
48	2	1	0,14 m +	0,20 m +	1-steens muur, begrenzing keldervloer S 46, staat tegen muur S 2, gefundeerd op niets	muur	2	46	
49	2	1	0,20 m +	0,20 m +	anderhalfsteens muur, appelbloesembst 17x8,5x4,6 cm,	muur			43 ARM-83
50	2	1	0,30 m +	0,25 m +	dubbele waterkelder, jonger dan S 49, roodbruine klinkers 20x9x4 cm, binnenzijde bezet met rode plavuizen	keldermuur	49		ARM-85
51	2	1	0,36 m +		anderhalfsteens muur, appelbloesem en rode bst 16,5x8x4 cm, staat tegen S 49 - oorspronkelijke kelderwand?	muur	49	43	ARM-84
52	2	1	0,09 m +	0,49 m +	anderhalfsteens muur N-Z, rood gele bst 20x9,5x4,5 cm, doorsneden door bak S 53	muur		53	ARM-86
53	2	1	0,20 m +		1-steens muurwerk van kelderbak, rood gele bst 17x8x4 cm (S 28 uit wp 1)	muur	52	28	45 ARM-87
54	2	1	0,16 m +		halfsteense muur, O-W, staat koud tegen muur S 2, gepleisterd aan noordzijde	muur	2		
55	2	1	0,13 m +		vloer van plavuizen (18x18x4,5 cm) en rode bst (22x11x5,5 cm), kelderruimte ten N van S 12, vloertje loopt af naar westen	vloer			
56	2	1	0,38 m +	0,29 m +	1-steens keldermuur, koud tegen S 57, rode bst en ijsselsteentjes 19x9x4,5 cm	muur	57		ARM-88
57	2	1	0,17 m +	0,75 m +	anderhalfsteens muur met hoek, NZ-OW, rood gele bst 19,5x9x4,5 cm	muur	2		ARM-89
58	2	1	0,27 m +		1-steens muur rondom klinker plaveisel	muur			
59	1	3	0,60 m +	0,80 m +	bruin-grijze gevlekte klei	ophogingslaag	92	12	ARM-49, 90
60	2	1	0,17 m +	0,21 m +	grijze zand-puinlaag onder 2e vloertje (S 86), boven 3e vloerniveau (S 87)	ophogingslaag	87	86	ARM-91
61	2	1		0,13 m +	vulling onderin zuidelijke waterkelderhelft S 50, bruinzwarte klei+zand+beetje beer	vulling	50		ARM-92
62	2	1		0,13 m +	bruin-zwarte zand-klei-puin vulling onderin noordelijke waterkelderhelft S 50	vulling	50		ARM-93
63	2	2	0,50 m +		donkerbruine klei+beer, kuil afgedekt met planken resten	beerkuil	44		ARM-95, ARM-120
64	2	2	0,32 m +	1,32 m +	houten ton + donker grijze zandvulling, merk op de duigen	tonput	70	47	ARM-98, ARM-114
65	2	2	0,26 m +	0,92 m +	houten ton + donker grijze zandvulling	tonput	57		ARM-119
66	2	2	0,38 m +	0,81 m +	houten ton + donker grijze zandvulling, met merk op de duigen	tonput	57		ARM-100, ARM-101
67	2	2	0,45 m +		humeuze kleilaag met veel zaagsel, onder waterkelder S 50,	ophogingslaag		50	ARM-115

68	2	2	0,22 m +	0,40 m +	ook wat beer bakstenen gootje tegen S 2, rode bst 16,5x8x3,5 cm	gootje	70	2	ARM-97
69	2	2	0,49 m +		bruine klei met veenplaggen	ophogingslaag			ARM-99
70	2	2	0,37 m +	0,45 m +	houten fundering onder S 2	fundering		2	ARM-109, 110, 112, 113
71	2	2	0,09 m +		houten plankfundering onder S 49	fundering	73	49	
72	2	2	0,70 m +		bruingrijze kleilaag met veel puin rond/onder S 70, humeus en veel mortel	ophogingslaag			70 ARM-111
73	2	3	1,20 m +		4 houten funderingspoeren	fundering			70 ARM-121, ARM-122
74	2	3	1,02 m +		houten structuur, verschillende balken en planken in onduidelijk verband	?			
75	2	3	1,19 m +		houten beschoeiing	beschoeiing	67		
76	2	5	1,26 m +		bruin-grijze klei + sintels + puin +aardewerk, ophogingslaag in profiel 5	ophogingslaag			82 ARM-123
77	2	6	1,60 m +		bruinzwarte klei met veel zwarte sintels	ophogingslaag	78		84 ARM-124, ARM-133
78	2	6	1,60 m +		donker bruine klei	ophogingslaag			77 ARM-125, ARM-126
79	2	5	0,06 m +		bruingrijs zand + puin + klei, insteek	insteek			49 ARM-127
80	2	5	0,00 m +		donkerbruine klei +zand +veel puin, puinkuil?	kuil			81 ARM-128
81	2	5	0,66 m +		donkerbruine klei +beetje zand +baksteenpuin	ophogingslaag	82		80 ARM-129
82	2	5	0,86 m +		bruingrijze klei +houtsnipers + puin	ophogingslaag	83		81 ARM-130
83	2	5	0,90 m +		zwarte sintellaag	ophogingslaag	76		82 ARM-131
84	2	6	1,00 m +		zwarte klei, compacte laag van leersnipers	ophogingslaag	77		43 ARM-132
85	1	2	0,44 m +		houten balk, noordelijke begrenzing mestpakket, rietmat S 17 loopt hier tegen	balk		17	
86	2	1	0,14 m +		2de vloertje, rode plavuizen	vloer	86		46
87	2	1	0,21 m +		3de vloertje, rode plavuizen	vloer			86
88	1	4	0,20 m +	0,00 m	grijsbruin zand met puin en daktegels	ophoging / slooplaag	97		90
89	1	4	1,25 m +	1,40 m +	bruingrijze klei met veenplaggen	ophogingslaag	40		41
90	1	4	0,80 m +	0,90 m +	grijs zand	ophogingslaag	88		
91	1	4	0,95 m +	1,00 m +	bruine humeuze klei	ophogingslaag	89		90
92	1	4	0,56 m +	0,58 m +	laagje (10cm) fijn grijs zand	loophniveau	59		
93	1	4	0,20 m +	0,14 m +		insteek muur S 2	2	98	
94	1	4	0,35 m +	0,50 m +	grijze klei	ophogingslaag	93		95
95	1	4	0,30 m +	0,35 m +	donkerbruine humeuze klei	loophniveau	94		96
96	1	4	0,08 m +	0,30 m +	schoon grijs zand met enkele kleibrokken	ophogingslaag	95		55
97	1	4	0,05 m +	0,05 m +	donkerbruine humeuze klei	ophogingslaag	55		88
98	1	4	0,14 m +	0,30 m +	grijs zand met puin en mortel	insteek muur S 4	4	93	100
99	1	4	0,30 m +	0,50 m +	bruingrijs zand met puin en daktegels	uitbraak muur S 27	98		27
100	1	4	0,50 m +	0,30 m +	donkergrijs zand met mortel en baksteenpuin	sloophniveau	4		
101	1	4	0,72 m +	0,40 m +	bruin zand met puin	sloophniveau	90		
102	1	4	0,60 m +	0,70 m +	grijze klei	insteek muur S 27			103
103	1	4	0,50 m +	0,80 m +	schoon grijs zand	insteek muur S 27	102		
104	1	4	0,95 m +	0,72 m +	restant gewelfboog en vloerniveau nr 14	vloer, gewelf	101		
105	1	4	0,20 m +	0,70 m +	grijs zand met veel puin	insteek muur S 20	11		20
106	1	4	0,66 m +	0,20 m +	bruinzwart zand en klei met puin	slooplaag nr 20	105	101	
107	1	4	0,98 m +	0,08 m +	grijs zand	ophoging, sloophniveau			
108	1	4	0,20 m +	0,50 m +	grijs zand	vlijlaag vloer S 11			
109	2	4	0,76 m +	1,74 m +	kuil met gelaagde vulling van donkerbruine klei en mest, mogelijk gelijk aan S 77	kuil		77	
110	2	4	0,80 m +	1,32 m +	kuil met vulling van donkerbruine humeuze klei				
111	2	4	0,50 m +	1,08 m +	bruingrijs zand met puin	insteek/ uitbraak houten fundering S 73			
112	2	4	0,40 m +	0,76 m +	donkerbruin zand met veel puin	insteek S (57)			
113	2	4	1,14 m +	0,40 m +	grijze mortel	uitbraaksleuf			2
114	2	4	0,70 m +	0,80 m +	laag bruinzwarte humeuze klei met houtsnippers		109		
115	2	4	0,48 m +	0,70 m +	laag van bruinzwarte humeuze klei		114		116
116	2	4	0,54 m +	0,60 m +	baksteenpuin	insteek muur	115		117
117	2	4	0,40 m +	0,48 m +	donkergrijze klei met sintels	ophogingslaag			118
118	2	4	0,30 m +	0,40 m +	grijs zand en puin	ophogingslaag	117		
119	2	4	0,10 m +	0,70 m +	muur, rode baksteen, zijgevel nr 12, ligt onder S 57	muur			57
120	2	6	3,17 m +		natuurlijk veen	natuurlijke bodem	121		
121	2	6	2,90 m +	3,30 m +	grijze klei met veenbrokken	ophogingslaag	120		122
122	2	6	2,70 m +	2,90 m +	compacte grijs met bruin gekleurde klei	ophogingslaag	121		123
123	2	6	2,00 m +	2,65 m +	bruine klei met zwarte spikkels		122		124
124	2	6	1,75 m +	2,40 m +	geelbruine mest	mestkuil			78
125	2	6	1,00 m +	1,65 m +	kuil gevuld met donkergrijsbruine				126

126	2	6	1,00 m +	1,38 m +	klei				
127	2	6	1,00 m +	1,30 m +	geelbruine mest	mestkuil	125	128	
128	2	6	0,75 m +	1,10 m +	kuil gevuld met houtsnippers	kuil	125		
					donkerbruine klei met veel houtsnippers		126		
129	2	6	1,24 m +	1,40 m +	grijsbruine klei met iets zand	ophogingslaag	77	67	
130	2	6	0,78 m +	1,60 m +	kuil gevuld met bruinzwarte zeer humeuze klei met sintels	kuil / ophogingslaag	67	84	
131	2	6	0,70 m +	1,56 m +	vulling insteek balk	insteek		110	
132	1	3			kuil gevuld met grijsbruine mest	mestkuil	26		

Bijlage 2 Vondsten

vnr	objectnr	(#)	S	N	MAE	object	archo object	materiaal	dat van	dat tot
1		001		1	1	bord	wand	majolica: Spanje	1400	1550
1		002		1	1	bord	rand	faience: Italië, Ligurië	1600	1650
1		003		1	1	snelle	rand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1550	1600
1	ARM-1-1					bloempot		roodbakkend: ongeglazuurd	1800	1900
1	ARM-1-2					stop gewicht, muntgewicht		glas: loodglas	1800	1900
2		1			1			metaal		
3		2			1	baksteen		baksteen		
4		4			1	baksteen		baksteen		
5		5			1	baksteen		baksteen		
6		6			1	baksteen		baksteen		
7		7			1	baksteen		baksteen		
8		8			1	baksteen		baksteen		
9		9			1	baksteen		baksteen		
10		10			1	baksteen		baksteen		
11		11			1	plavuis		tegels: plavuis, geglaazuurd		
12		3			1	baksteen		baksteen		
13		13			1	baksteen		baksteen		
14		13			1	plavuis		tegels: plavuis, geglaazuurd		
15		14			1	baksteen		baksteen		
16		001	16	2	1	bakpan	rand	roodbakkend	1350	1450
16		002	16	1	1	kom	rand	roodbakkend	1350	1450
16		003	16	3	1	pot	rand, wand	roodbakkend	1350	1450
17		17			1	kam		hout		
17		17			1	mes		metaal		
17		001	17	4	4	divers	wand	roodbakkend	1300	1450
17		001	17	1	1		fragment	hout		
17		002	17	1	1	pot / kan	wand	grijsbakkend: gedraaid	1300	1450
18		001	18	18	1	grape	rand, wand	roodbakkend	1375	1425
18		002	18	1	1	grape	rand	roodbakkend	1375	1425
18		003	18	1	1	kom	rand	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1350	1400
18		004	18	1	1	bakpan	rand	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1375	1425
18		005	18	2	1	bakpan	rand	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1375	1425
18		006	18	1	1	bord	rand	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1375	1425
18		007	18	3	3	bakpan	rand	roodbakkend	1350	1450
18		008	18	15		divers		roodbakkend	1350	1450
18		009	18	3	2	kan	wand	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1375	1500
18		010	18	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1375	1450
18		011	18	1	1	pot / kan	bodem	grijsbakkend: gedraaid	1300	1450
18		012	18	1	1	daktegel	fragment	bouwkeramiek	1300	1500
18		013	18	5	1	divers	wand, bodem	roodbakkend	1350	1425
19		20			1	baksteen		baksteen		
20		001	18	7	3	grape	rand, wand	roodbakkend	1350	1450
20		002	18	2	2	kan	wand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1350	1450
20		091		5	4	beker	bodem	glas: groen	1500	1600
21	ARM-21-1	22		5	1	bord	archeologisch compleet	hout: Fagus (beuk)	1475	1525
22		001	18	6	1	vuurklok	wand	roodbakkend	1350	1400
23		18						metaal		
24		001	26	5	1	bakpan	rand, bodem	roodbakkend	1375	1425
24		002	26	7	3	bodem	kan	roodbakkend		
24		003	26	7	2	wand	kan	grijsbakkend: gedraaid	1300	1450
24		004	26	1	1	wand	grape	roodbakkend	1350	1450
24		005	26	2	1	rand	grape	roodbakkend	1375	1425
24		006	26	20	4	wand, rand	grape	roodbakkend	1350	1450
24		007	26	76	2	rand, wand	divers	roodbakkend	1375	1425
24		008	26	1	1	grape	rand	roodbakkend	1350	1450
24		009	26	1	1	grape	rand	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1350	1450
24		010	26	5	2	grape	rand, wand	roodbakkend	1375	1425
24		011	26	5	1	kom	rand, wand	roodbakkend	1375	1425
24		012	26	1	1	pot	wand	roodbakkend	1375	1425

24		013	26	14	1	bakpan	rand, bodem	roodbakkend	1375	1425
24		014	26	12	1	bakpan	rand, bodem	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1375	1425
24		015	26	11	4	bakpan	rand	roodbakkend	1375	1425
24		016	26	3	3	dakpan	fragment	bouwkeramiek	1375	1425
24		017	26	15	1	kan	rand, wand bodem	steengoed: Duitsland, Siegburg	1375	1450
24		018	26	19	2	rand, wand, bodem	kan	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1375	1450
24		019	26	4	4	kan	wand	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1375	1425
24		020	26	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1350	1450
24		021	26	1	1	pot	wand	grijsbakkend: gedraaid	1300	1450
24		022	26	1	1	grape	rand	roodbakkend	1375	1425
24		023	26	2	2	bakpan	rand	roodbakkend	1375	1425
24		024	26	12		divers	wand	roodbakkend	1375	1425
24		025		1	1	schoen	fragment	leer		
24	ARM-24-1	(1)	26	5	1	rand, bodem	bakpan	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1375	1425
24	ARM-24-2	(14)	26	12	1	bakpan	rand, bodem	roodbakkend	1375	1425
24				3	1	schoen	fragment	leer	1350	1400
24				1	1	schoen	fragment	leer	1350	1400
25			27		1	baksteen		baksteen		
26			23		1	baksteen		baksteen		
27			21	1	1	plank		eco: dendro		1564
28			21	1	1	plank		eco: dendro		1591
29			21	1	1	plank		eco: dendro		1584
30			21	1	1	plank		eco: dendro		1521
31			21	1	1	plank		eco: dendro		1591
32			24	1	1	plank		eco: dendro		1595
33			28		1	baksteen		baksteen		
34		001	30	1	1	pot	wand	grijsbakkend: gedraaid	1375	1425
34	ARM-34-1		30	8	1	bord	rand	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1375	1425
35		001		5	1	pot	wand	grijsbakkend: gedraaid	1300	1450
36		001		12	1	kan	rand, wand	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1475	1500
36		002		1	1	bord	rand	roodbakkend	1350	1500
36		003		1	1	bakpan	rand	roodbakkend	1350	1500
36		004		3	1	divers		roodbakkend	1350	1450
36	ARM-36-1			3	2	schoen	fragment	leer	1450	1500
36	ARM-36-2			1		stillegang	fragment	leer	1450	1500
37		001	26	2	1	vuurklok	wand	roodbakkend	1350	1400
37		002	26	2	1	bakpan	rand	roodbakkend	1350	1400
37		003	26	5	3	grape	wand	roodbakkend	1350	1400
37		004	26	1	1	indet	wand	grijsbakkend: gedraaid	1350	1400
37		005	26	1	1	kan	bodem	steengoed: Duitsland, Siegburg	1350	1400
38			31	1	1	balk		eco: dendro		
39			31	1	1	balk		eco: dendro		
40			32					divers		
40		001	32	4	1	grape	rand, wand	roodbakkend	1375	1425
40		002	32	4				eco: bot		
41		001	27	9	1	kan	wand, bodem	steengoed: Duitsland, Siegburg	1325	1375
42			29	1		ligger		eco: dendro		
43			27			baksteen		baksteen		
44			29			baksteen		natuursteen:kal ksteen		
45			29	1		ligger		eco: dendro		
46			29	1		kesp		eco: dendro		
47			29	1		kesp		eco: dendro		1612
48			29	1		kesp		eco: dendro		1612
49		001	59	1	1	kan	wand, bodem	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1325	1375
49		002		3	2	kan	wand, bodem	steengoed: Duitsland, Siegburg	1375	1400
49		003		2	2		wand	roodbakkend	1350	1400
49		004		1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1350	1400
49	ARM-49-1		42	1	1	priem?????		metaal	1300	1400
50		001	26	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1350	1400
50		002	26	5	1	grape	rand, wand	roodbakkend	1375	1450
50		003	26	2	1	bakpan	rand, wand	roodbakkend	1375	1450
50		004	26	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1350	1450
51		001		1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1375	1425

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie
Oudezijds Armsteeg

51	002		5	1	grape	rand	roodbakkend	1350	1400	
51	003		51	1	grape	wand, bodem	roodbakkend	1350	1400	
51	004		2	1	grape	rand	roodbakkend	1375	1425	
51	005		1	1	daktegel	fragment	bouwkeramiek	1350	1450	
52	001		3	1	bakpan	rand, wand, bodem	roodbakkend	1375	1425	
53		22								
54		34								
55	001		2	2	plavuis	fragment / compleet	bouwkeramiek	1450	1550	
55	002		1	1	kan	fragment, oor	steengoed			
55	003		1	1	wand	witbakkend	1450	1550		
55	004		4	1	grape	wand	roodbakkend	1450	1550	
55		35	2	1	pot	fragment kop met deel oor	witbakkend	1525	1550	
55		35	16	1	grape	grape	witbakkend	1500	1550	
56		22					divers			
57	001	34	28	1	pispot	rand, wand, bodem	roodbakkend	1475	1575	
57	002	34	26	1	pispot	rand, wand, bodem	roodbakkend	1475	1525	
57	003	34	7	1	pispot	rand, wand, bodem	roodbakkend	1475	1525	
57	004	34	1	1	kop	rand, wand	roodbakkend			
57	005	34	58			rand, wand	roodbakkend			
57	006	34	3	1	grape	rand, wand, bodem	roodbakkend	1525	1550	
57	007	34	8	1	grape	rand, wand, bodem	roodbakkend	1525	1550	
57	008	34	2	1	grape	rand	roodbakkend			
57	009	34	10	1	grape	rand, wand	roodbakkend			
57	010	34	9	1	grape	rand, wand	roodbakkend			
57	011	34	12	1	grape	rand	roodbakkend			
57	012	34	3	1	grape	rand, wand, bodem	roodbakkend	1500	1550	
57	013	34	3	1	grape	rand, wand	roodbakkend	1500	1550	
57	014	34	15	1	grape	rand, wand, bodem	roodbakkend			
57	015	34	32	6	grape	rand, wand	roodbakkend			
57	016	34	3	2	bord	rand, wand	roodbakkend			
57	017	34	1	1	kom	kom	roodbakkend			
57	018	34	1	1	kom	wand	witbakkend			
57	019	34	3	3		wand	witbakkend			
57	020	34	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1350	1550	
57	021	34	2	2	kan	wand	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1350	1550	
57	022	34	2	2	plavuis	fragment / compleet	bouwkeramiek			
57	023	34	1	1		fragment	roodbakkend	1475	1525	
57	024	34	1	1	loodflap	fragment	lood	1450	1550	
57	ARM-57-1	34	1	1	pispot	pispot	roodbakkend	1475	1525	
57	ARM-57-2	34	11	1	grape	grape	roodbakkend	1475	1525	
57	ARM-57-3	34	3	1	grape	grape	roodbakkend	1475	1525	
57	ARM-57-4	34	15	1	grape	grape zonder tuit, 1 standpoot ontbreekt	roodbakkend	1475	1525	
57	ARM-57-5	34	17	1	voetschaal (boterschotel)	compleet	roodbakkend: slib, sgraffito	1475	1525	
57	ARM-57-6	34	6	1	grape	rand, wand, bodem	roodbakkend	1500	1550	
57	ARM-57-7	34	3	1	pispot	rand, wand, bodem	roodbakkend	1475	1525	
57	ARM-57-8	34	6	1	grape	rand, wand, bodem	roodbakkend	1475	1525	
57	ARM-57-9	45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1625	1675	
58	001	35	2	1	bord	rand	roodbakkend	1525	1600	
58	002	35	1	1		wand	witbakkend	1500	1550	
58	003	35	8	2	grape	wand	roodbakkend	1500	1550	
58	004	35	1	1	bakpan	rand	roodbakkend	1550	1600	
58	005		2	1	bakpan	fragment	roodbakkend			
58	006		1	1	daktegel	fragment	bouwkeramiek			
58	007		1	1	plavuis	compleet	bouwkeramiek			
58	008		1	1	plavuis	compleet	bouwkeramiek			
58	009		1	1	plavuis	fragment	bouwkeramiek			
58	ARM-58-1	35	1	1	vuurstolp	fragment met oor	roodbakkend	1450	1550	
58	ARM-58-2	35	2	1	daktegel	compleet	bouwkeramiek	1450	1550	
59	044	36	1	1	bord	bord	roodbakkend	1300	1400	
59	045	36	1	1	bord	bord	roodbakkend	1300	1400	
59	046	36	1	1	bord	bord	roodbakkend	1300	1400	
59	049	36	1	1	kan	kan	steengoed: Duitsland, Frechen	1500	1600	
59	ARM-59-1	029	36	4	1	grape	roodbakkend	1400	1500	
59	ARM-59-2	033	36	2	1	kom	roodbakkend	1400	1500	
59	ARM-59-3	039	36	9	1	pispot	pispot	roodbakkend; spaarzaam glazuur	1400	1500
59	ARM-59-3	041	36	27	1	pispot	pispot	roodbakkend	1400	1500
59			3	1	schoen	fragment	leer			
59	ARM-59-4	042	36	25	1	pispot	pispot	roodbakkend; spaarzaam glazuur	1400	1500
60	001	18	3	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1375	1450	
60	002	18	14	3	kan	wand, bodem	steengoed: Duitsland, Siegburg	1375	1450	
60	003	18	11	3	grape	wand	roodbakkend	1350	1450	
60	004	18	31	1	kan	wand, bodem	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1375	1450	
60	005	18	2	1	bakpan	rand, bodem	roodbakkend	1350	1450	
60	006	18	1	1	kan	wand	grijsbakkend: gedraaid	1300	1450	
60	007	18	2	1	zuigfles	rand	witbakkend: Duitsland, Langerwehe	1350	1450	
60	008	18	1	1	daktegel	fragment		1300	1450	
60	ARM-60-1	18	1	1	boor		metaal: ijzer			
61	001	37	4	1	grape	rand, wand, bodem	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1375	1425	

61		002	37	1	1	grape	grape zonder tuit	roodbakkend	1375	1425
61		003	37	5	1	grape	rand, wand, bodem	roodbakkend	1350	1450
61		004	37	1	1	olielamp	wand	roodbakkend	1375	1425
61		005	37	1	1	kan	rand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1375	1425
61		006	37	1	1	kan	bodem	steengoed: Duitsland, Siegburg	1375	1425
61		007	37	5	1	pot	wand	grijsbakkend: gedraaid	1300	1450
61		008	37	25	3	grape	rand, wand	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1375	1425
61		009	37	3	2	bord	rand	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1350	1450
61		010	37	1	1	kan	rand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1375	1425
61		011	37	10	2	kan	wand, rand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1300	1425
61		012	37	1	1	olielamp	rand	roodbakkend	1375	1425
61		013	37	2	2	bakpan	rand	roodbakkend	1375	1425
61		014	37	2	2	bakpan	rand	roodbakkend	1375	1425
61		015	37	4	1	bakpan	fragment	roodbakkend	1375	1425
61		016				bot		eco: bot		
61	ARM-61-1		37	2	1	grape	grape	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1350	1450
61	ARM-61-2		37	1	1	grape	grape, later gebruikt als pispot	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1350	1450
61	ARM-61-3		37	2	1	olielamp	olielamp	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1375	1425
61	ARM-61-4		37	2	1	lakenlood	compleet	metaal: lood	1375	1425
61	ARM-61-5			1	1	trip	tripleer	leer: vaars	1375	1425
61	ARM-61-6		37	1	1	haak	compleet	metaal: ijzer	1375	1425
62		001		1	1	grape	wand	roodbakkend	1350	1450
63			38	1		balk		eco: dendro		
64			38	1		balk		eco: dendro		
65			37					eco:monster		
66		001	36	1	1	bot	bot	eco: bot		
66		003	36	2	2	schelp	schelp	eco: schelpen		
66		004	36	3	3	pitten	pitten	eco: zaden/pitten		
66		005	36	1	1	spijker	spijker	ijzer		
66		008	36	2	2	mortel/ cement	mortel/ cement	mortel/ cement		
66		014	36	1	1	hout	hout	hout		
66		061	36	2	1	bakpan	bakpan	roodbakkend	1400	1500
66		062		3	1	beker	rand, wand	glas: groen	1500	1600
67		001		1	1	spijker		metaal: ijzer		
67		002	36	4	4	bot	bot	eco: bot		
67		002		1	1			metaal: lood		
67		006	36	3	3	spijker	spijker	ijzer		
67		010	36	13	1	voorraadpot	voorraadpot	grijsbakkend: gedraaid	1350	1450
67		016	36	2	1	zuigfles	zuigfles	witbakkend: Duitsland, Langerwehe	1400	1500
67		019	36	3	1	grape?	kookpot?	roodbakkend: slib	1400	1500
67		021	36	1	1	olielamp	olielamp	roodbakkend	1350	1500
67		023	36	1	1	drinkschaal	drinkschaaltje	steengoed: Duitsland, Siegburg	1350	1400
67		024	36	1	1	schnelle	schnelle	steengoed	1550	1650
67		025	36	1	1	vetvanger	vetvanger	roodbakkend	1400	1425
67		055	36	5	1	kan	kan	steengoed: België, Raeren	1450	1550
67		059	36	1	1	bakpan	bakpan	roodbakkend	1400	1500
67		060	36	5	1	bakpan	bakpan	roodbakkend	1400	1500
67		062	36	3	1	bakpan	bakpan	roodbakkend	1400	1500
67		063		12	2	schoen	fragment	leer		
67	ARM-67-1	012	36	67	1	voorraadpot	voorraadpot	grijsbakkend: gedraaid	1350	1450
67	ARM-67-2	011	36	11	1	kan	kan	grijsbakkend: gedraaid	1350	1425
67	ARM-67-3	026	36	9	1	grape	kookpot	roodbakkend:sp aarzaam glazuur	1350	1450
67	ARM-67-4	028	36	12	1	grape	kookpot	roodbakkend: spaarzaam glazuur	1300	1400
67	ARM-67-5	034	36	1	1	vuurstolp	vuurstolp	roodbakkend	1300	1450
67	ARM-67-6	035	36	6	1	pispot	pispot	roodbakkend: spaarzaam glazuur	1300	1400
67	ARM-67-7	052	36	10	1	kan	kan	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1350	1450
67	ARM-67-8		36	1	1	boor		metaal: ijzer		
67	ARM-67-9		36	1	1	naald		metaal: ijzer		
67	ARM-67-10		36	1	1	riem		leer		
67	ARM-67-11		34	5	2	kom	fragmenten	hout: Acer campestre (Spaanse aak)	1475	1525

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie
Oudezijds Armsteeg

68		001		2	1	grape	wand	roodbakkend	1400	1600
69	ARM-69-1			1	1	penning		metaal: koperlegering		
70		020	36	1	1	olielamp	olielamp	roodbakkend	1350	1500
70		043	36	3	1	bord	bord	roodbakkend	1300	1400
70		047	36	3	1	bord	bord	roodbakkend	1300	1400
70		056	36	4	1	komfoor	komfoor	roodbakkend; spaarzaam glazuur	1450	1525
70		063	36	3	1	bakpan	bakpan	roodbakkend	1400	1500
70	ARM-70-1	022	36	1	1	kruikje	kruikje	steengoed: Duitsland, Siegburg	1400	1475
70	ARM-70-2	027	36	11	1	grape	kookpot	roodbakkend; spaarzaam glazuur	1350	1450
70	ARM-70-3	030	36	8	1	grape	kookpot	roodbakkend; zeer spaarzaam glazuur	1400	1500
70	ARM-70-4	031	36	8	1	grape	kookpot	roodbakkend; spaarzaam glazuur	1300	1400
70	ARM-70-5	036	36	12	1	pispot	pispot	roodbakkend; ongeglazuurd	1400	1500
70	ARM-70-6	037	36	20	1	pispot	pispot	roodbakkend; spaarzaam glazuur	1400	1500
70	ARM-70-7	038	36	12	1	pispot	pispot	roodbakkend	1400	1500
70		039		6				eco: bot		
70		040		1	1	vuursteenknol	fragment	natuursteen: vuursteen		
71		001	39	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1300	1400
72	ARM-72-1		40	1	1	spinsteenkje	compleet	grijsbakkend: gedraaid	1300	1350
73	ARM-73-1	001	42	2	1	mes	fragment	metaal		
74	ARM-74-1		41	1	1	beugel		metaal: ijzer		
74	ARM-74-2		41	1	1	sintel		metaal: ijzer		
75			20	1		plank		eco: dendro		1603
76			20	1		plank		eco: dendro		
77						pen		hout		
78		001	43	3	1	fles	wand, bodem	glas		
78		002	43	10	1	lamp	lampenglas	glas: kleurloos		
78		003	43	1	1	lamp	lampenglas	glas: melkglas		
78		004	43	1	1	kop	rand	industrieel: Maastricht, Regout		
78		005	43	1	1	kom	bodem	industrieel	1850	1900
78		006	43	1	1	kop	bodem	industrieel	1850	1900
78		007	43	1	1	bord	rand, wand, bodem	industrieel	1850	1900
78		008	43	13	2	kom	rand, wand, bodem	industrieel	1850	1900
78		009	43	1	1	bord	rand	roodbakkend	1800	1900
78		010	43	1	1	rookpijp	ketel	pijpaarde	1800	1850
78		011	43	1	1	kom	oor	witbakkend: groen	1800	1900
78		012	43	1	1	knikker	compleet	steengoed	1800	1900
78		013	43	1	1	bord	rand, wand, bodem	industrieel		
78	ARM-78-1		43	1	1	spiegel		hout+glas		
78	ARM-78-2		43	1	1	pijp		hout		
78	ARM-78-3		43	9	1	olielamp	fragment	metaal: koperlegering	1800	1900
78	ARM-78-4		43	1	1	fles	compleet	glas: groen	1800	1900
78	ARM-78-5		43	1	1	fles	compleet	glas: groen	1800	1900
78	ARM-78-6		43	1	1	beker	archeologisch compleet	glas: kleurloos	1800	1900
78	ARM-78-7		43	1	1	stop	compleet	glas: kleurloos		
78	ARM-78-8		43	1	1	deksel	deksel	glas: groen		
78	ARM-78-9		43	2	1	kop	archeologisch compleet	industrieel: Maastricht, Regout		
78	ARM-78-10		43	1	1	kop	archeologisch compleet	industrieel: Maastricht, Regout		
78	ARM-78-11		43	1	1	knoop	compleet	glas		
78	ARM-78-12			6	1	schoen	fragment	leer	1850	1900
78	ARM-78-13			5	1		fragment	leer		
78	ARM-78-14			1	1	haak	compleet	metaal: ijzer	1800	1900
79		001	44	3	1	bord	rand	roodbakkend: slib, sgraffito	1475	1525
79		002	44	1	1	grape	bodem	roodbakkend	1350	1500
80		001	45	1	1	kop	bodem	industrieel: Maastricht, Regout	1850	1900
80		002	45	1	1	indet	wand	witbakkend: groen	1700	1900
80		003	45	1	1	bord	wand	majolica: Noordelijke Nederlanden	1600	1650
80		004	45	124		wandtegels	fragment	bouwkeramiek	1625	1700
80	ARM-80-1		45	2	1	wandtegels	compleet	bouwkeramiek	1625	1650
80	ARM-80-2		45	3	1	wandtegels	compleet	bouwkeramiek	1625	1650
80	ARM-80-3		45	7	1	wandtegels	fragment	bouwkeramiek	1625	1650
80	ARM-80-4		45	2	1	wandtegels	fragment	bouwkeramiek	1625	1650
80	ARM-80-5		45	1	1	wandtegels	fragment	bouwkeramiek	1625	1650
80	ARM-80-6		45	5	1	wandtegels	fragment	bouwkeramiek	1625	1650
80	ARM-80-7		45	6	1	wandtegels	fragment	bouwkeramiek	1625	1650
80	ARM-80-8		45	1	1	wandtegels	fragment	bouwkeramiek	1625	1650
80	ARM-80-9		45	2	1	wandtegels	fragment	bouwkeramiek	1625	1675
80	ARM-80-10		45	1	1	wandtegels	fragment	bouwkeramiek	1625	1650
80	ARM-80-11		45	3	1	wandtegels	compleet	bouwkeramiek	1625	1650
80	ARM-80-12		45	4	1	wandtegels	fragment	bouwkeramiek	1625	1675

80	ARM-80-13	45	5	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
80	ARM-80-14	45	8	1	wandtegel	compleet	bouwkeramiek	1650	1700
80	ARM-80-15	45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1600	1650
80	ARM-80-16	45	5	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1625	1650
80	ARM-80-17	45	3	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
80	ARM-80-18	45	2	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
80	ARM-80-19	45	2	1	wandtegel	compleet	bouwkeramiek	1625	1650
80	ARM-80-20	45	3	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
80	ARM-80-21	45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
80	ARM-80-22	45	2	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
80	ARM-80-23	45	9	1	wandtegel	compleet	bouwkeramiek	1650	1700
80	ARM-80-24	45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
80	ARM-80-25	45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
80	ARM-80-26	45	4	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
80	ARM-80-27	45	10	1	wandtegel	vrijwel compleet	bouwkeramiek	1650	1700
80	ARM-80-28	45	5	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
80	ARM-80-29	45	2	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
80	ARM-80-30	45	1	1	wandtegel	compleet	bouwkeramiek		
80	ARM-80-31	45	1	1	wandtegel	compleet	bouwkeramiek		
80	ARM-80-32	45	1	1	wandtegel	compleet	bouwkeramiek	1670	1680
80	ARM-80-33	45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
80	ARM-80-34	45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1675	1700
80	ARM-80-35	45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1625	1675
80	ARM-80-36	45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek		
80	ARM-80-38	45	2	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
80	ARM-80-39	45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1625	1650
80	ARM-80-40	45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
81	001	46	4	1	kan	rand, wand	steengoed: Duitsland, Frechen	1550	1575
81	002	46	1	1	bakpan	rand	roodbakkend	1550	1600
81	003		3	3	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1600	1700
81	ARM-81-1	45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
81	ARM-81-2	45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1625	1675
82	001		15		wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1625	1700
82	002		4	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1700	1800
82	003		2	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1800
82	004		1	1	wandtegel	compleet	bouwkeramiek	1600	1700
82	005		2	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1700	1800
82	006		3	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1700	1800
82	ARM-82-1		1	1	wandtegel	fragment	faience	1625	1675
82	ARM-82-2		1	1	wandtegel	compleet	faience	1625	1675
82	ARM-82-3		1	1	wandtegel	fragment	faience	1625	1675
83		49			baksteen		bouwkeramiek		
84		51			baksteen		bouwkeramiek		
85		50			baksteen		bouwkeramiek		
86		52			baksteen		bouwkeramiek		
87		53			baksteen		bouwkeramiek		
88		56			baksteen		bouwkeramiek		
89		57			baksteen		bouwkeramiek		
90	001	59	2	1	bakpan	rand	roodbakkend	1350	1450
90	ARM-90-1		1	1	mes	fragment	metaal: ijzer		
90	ARM-90-1	59	1	1	mes	fragment	metaal: ijzer		
91	001	60	1	1	fles	bodem	glas: groen	1700	1800
91	002	60	1	1	rookpijp	steel	pijpaarde	1700	1800
91	003	60	2	1	wandtegel	fragment		1700	1800
91	004		1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
91	ARM-91-1	60	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1625	1675
92	001		14	1	bloempot	archeologisch compleet	roodbakkend	1800	1900
92	002		1	1	deksel	fragment	industriel	1800	1900
92	003		5	2	bloempot	rand	roodbakkend	1800	1900
92	004		7	2	bloempot	rand, wand	roodbakkend	1800	1900
92	005		4	1	deksel	rand	roodbakkend	1800	1900
92	006		11		divers	rand, wand	roodbakkend	1800	1900
92	007		2	1	bord	rand	roodbakkend	1800	1900
92	008		1	1	bloempot	compleet	roodbakkend	1800	1900
92	009		1	1	kom	wand	industriel	1800	1900
92	010		23	1	pispot	rand, wand, bodem	witbakkend: groen	1800	1900
92	011		2	2	divers	wand	industriel	1800	1900
92	012		1	1	rookpijp	steel	pijpaarde	1700	1900
92	013		4	1	vensterglas	fragment	glas: kleurloos	1800	1900
92	014		2	2	indet	fragment	glas: kleurloos	1800	1900
92	015		6	4	divers	fragment	metaal: ijzer		
92	ARM-92-1	61	1	1	munt	compleet	metaal: koperlegering	1830	1900
92	ARM-92-2	61	1	1	knoop	compleet	eco: been	1850	1900
92	ARM-92-3	61	1	1	deksel	compleet	metaal: koperlegering	1850	1900
92	ARM-92-4	61	1	1	vork	compleet	metaal	1850	1900
92	ARM-92-5	61	1	1	lepel	compleet	metaal: zilver	1850	1900
92	ARM-92-6	61	1	1	lepel	compleet	metaal	1850	1900
92	ARM-92-7	61	2	2	indet	fragment	metaal: koperlegering	1850	1900
93	001	62	1	1	pot	rand	steengoed: Duitsland, Westerwald	1800	1900
93	002	62	4	1	divers	wand	industriel	1800	1900
93	003	62	1	1		fragment	glas	1800	1900
93	004	62	1	1	kop	bodem	porselein: China	1700	1800
93	005	62	2	1	pot	rand, wand	witbakkend: groen	1800	1900
93	006	62	1	1	wandtegel	fragment		1800	1900
93	007	62	2	1	kop	rand, bodem	industriel	1800	1900
93	ARM-93-1	62	2	1	deurknop		hout		1900
93	ARM-93-2	62		1	ton		hout		1900
93	ARM-93-3	62	1	1	fles	compleet	glas: kleurloos	1800	1900
94		45					tegel		1900
94	001		9	4	wandtegel	fragment	faience		

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie
Oudezijds Armsteeg

94		002		1	1	wandtegel	fragment	faience	1675	1800
94		003		33		wandtegel	fragment	faience	1625	1800
94		004		1	1	tegel	fragment	natuursteen		
94		005		1	1	bakpan	rand	roodbakkend		
94		006		11	8	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1600	1700
94	ARM-94-1		45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1625	1675
94	ARM-94-2		45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1700
94	ARM-94-3		45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1625	1675
94	ARM-94-3			1	1	wandtegel	compleet	bouwkeramiek	1625	1675
94	ARM-94-4		45	1	1	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1650	1675
94	ARM-94-4			1	1	wandtegel	compleet	majolica	1625	1650
95		001	63	6	1	kop	kop	roodbakkend	1525	1650
95		002	63	4	1	kop	helft stranding, randfragment, fragment oor	roodbakkend	1525	1650
95		003	63	5	3	grape	pootjes, bodemfragmenten	roodbakkend		
95		004	63	30	0	bord	fragmenten oren, randen, niet nader te bepalen	roodbakkend		
95		005	63	1	1	kan?	buikfragment, aanzet oor en rand	steengoed		
95		007	63	1	1	spijker	compleet	metaal: ijzer		
95		006		1	1	beker	bodem	glas: groen	1500	1600
96		001		1	1	vuurklok	wand	roodbakkend	1300	1450
96		002		1	1		wand	roodbakkend	1300	1450
96		003		1	1	pot	rand	grijsbakkend: gedraaid	1300	1450
96	ARM-96-1			1	1	tapkraan	fragment	metaal: koperlegering	1500	1700
97			68			baksteen		baksteen		
98		001	64	1	1	vensterglas	fragment	glas	1600	1800
98		002	64	1	1		wand	roodbakkend	1600	1800
98		003	64	1	1	wandtegel	fragment		1700	1800
98		004	64	1	1	plavuis	fragment	bouwkeramiek	1700	1800
98		005	64	5	2	rookpijp	steel	pijpaarde	1650	1800
99		001	69	6	1	bakpan	rand	roodbakkend	1375	1450
99		002	69	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1350	1450
100			66			ton		hout		
101		001	66	1	1	bord	rand	roodbakkend: slib, Duitsland, Werra	1580	1610
101		002	66	3	1	kop	rand	witbakkend	1575	1625
101		003	66	2	1	pispot	rand	roodbakkend	1575	1625
101		004	66	1	1	pispot	rand	roodbakkend	1575	1625
101		005	66	5	1	bakpan	rand, bodem	roodbakkend	1575	1625
101		006	66	3	1	divers	wand	roodbakkend	1575	1625
101		007	66	10	1	bord	rand, wand	majolica	1580	1610
101		008	66	3	3	plavuis	fragment	bouwkeramiek	1575	1625
101	ARM-101-1		66	1	1	mes	heft	eco: bot		
101	ARM-101-2		66	1	1	knikker	compleet			
102			29	1		paal		eco: dendro		
103			29	1		paal		eco: dendro		
104			29	1		paal		eco: dendro		
105			29	1		paal		eco: dendro		
106			29	1		paal		eco: dendro		
107			29	1		paal		eco: dendro		
108			29	1		paal		eco: dendro		1589
109			70	1		plank		eco: dendro		1588
110			70	1		plank		eco: dendro		1575
111		001	72	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Langerwehe		1375
111		001	72	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Langerwehe		1375
112			70	1		plank		eco: dendro		
113			70	1		plank		eco: dendro		1588
114			64			ton	wand, bodem	hout		
115		001	67	3	1	kan	wand	grijsbakkend: gedraaid	1300	1450
115		002	67	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1400	1450
115		003	67	2	2	divers	wand	roodbakkend	1400	1450
115		004	67	2	1	kan	bodem	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1400	1450
115		005	67			snipper	fragment	leer	1400	1500
115		005	67	1	1	schoen	zool	leer		
115	ARM-115-1		67	2	2	indet	fragmenten	hout: Quercus (eik)		
115	ARM-115-2		67	1	1	ton	bodem	hout: Quercus (eik)		
115	ARM-115-3		67	1	1	ton	duig	hout: Quercus (eik)		
115	ARM-115-4		67	1	1	stok		hout: Pinus (den/grenen)		
115	ARM-115-5		67	1	1	stok		hout: Alnus (els)		
115	ARM-115-6		67	1	1	emmer?	fragment	leer	1400	1500
115	ARM-115-7		67	1	1	mes	fragment	metaal: ijzer		
115		006		1	1	beker	bodem	glas: groen	1500	1600
116		001				snippers	snippers	leer	1400	1500
117		001		1	1	kom	rand	roodbakkend	1350	1400
117		002		1	1	bakpan	rand	roodbakkend:	1350	1400
117				1	1			Nederland		
117		003		1	1	grape	rand	roodbakkend	1350	1400
117		004		1	1	pot	rand	roodbakkend	1350	1400
117		005		7	2	grape	wand	roodbakkend	1350	1400
117		006		1	1	grape	bodem	witbakkend	1350	1400
117		007		1	1	pot	rand	grijsbakkend:	1350	1400

117	008	2	2	kan	rand, wand	gedraaid steengoed: Duitsland, Siegburg	1350	1400
117	009	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1350	1400
118	001	1	1	trechterbeker	wand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1375	1500
118	002	1	1	kan	rand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1350	1450
118	003	6	2	kan	wand	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1350	1450
118	004	11	1	bakpan	rand, wand	roodbakkend	1375	1450
118	005	5	1	bakpan	rand, wand	roodbakkend	1375	1450
118	006	16	2	grape	wand	roodbakkend	1375	1450
119	ARM-119-1	65	1	1		hout		
120	#1	63	2	1		metaal: lood		
120	#2	63	9	9	spijker	metaal: ijzer		
120	001	63	1	1	drinkschaal	randfragment drinkschaal	steengoed: Duitsland, Siegburg	1500 1550
120	002	63	1	1	drinkschaal	randfragment drinkschaal	steengoed: Duitsland, Siegburg	1500 1550
120	003	63	16	1	kan	bodem, oor, hals, delen van buik	steengoed	1475 1550
120	004	63	1	1	kan	onderkant kan, deel van oor	steengoed	
120	005	63	5	1	mosterdpot?	standing, buik, 50% van rand	steengoed	
120	006	63	4	1	kan	bodem, delen van buik, fragment van hals	steengoed	1450 1500
120	007	63	1	1	kan	oor en hals, begin van buik	steengoed	1450 1500
120	008	63	4	1	pot?	oor, randfragment, deel van buik	steengoed	
120	009	63	2	1	kan?	fragment hals, deel van buik	steengoed	
120	010	63	1	1	trechterbeker	buikfragment met oor en deel van trechter	steengoed: Duitsland, Siegburg	1450 1550
120	011	63	6	5	kan	fragmenten standing	steengoed	1550
120	012	63	4	4		oren	steengoed	
120	013	63	15	15		verschillende fragmenten	steengoed	
120	014	63	4	4		hals en randfragmenten	steengoed	
120	015	63	8	1	bakpan	bakpan	roodbakkend	1450 1625
120	016	63	11	1	bakpan	steel, stukken van bodem, rand, helft v. schenklip	roodbakkend	1450 1625
120	017	63	5	1	bakpan	steel, schenklip, delen v. rand	roodbakkend	1450 1625
120	018	63	19	1	bakpan	bodem, wand en schenklip	roodbakkend	
120	019	63	12	1	bakpan	zijwand, schenklip, aanzet tot steel	roodbakkend	1450 1625
120	020	63	2	1	bakpan	bodem, zijwand, schenklip, halve steel	roodbakkend	1450 1625
120	021	63	2	1	bakpan	zijwandfragment, bodemfragment, schenklip	roodbakkend	
120	022	63	32	0	bakpan	wand en randfragmenten	roodbakkend	
120	023	63	9	0	bakpan	(fragmenten) stelen	roodbakkend	
120	024	63	39	0	bakpan	bodemfragmenten	roodbakkend	
120	025	63	9	2	vetvanger	schenklip, aanzet steel, bodemfragmenten	roodbakkend	
120	026	63	25	0		fragmenten rand en wand, bodemfragmenten	grijsbakkend: gedraaid	
120	027	63	6	1	bord	randfragmenten, bodem met lobvoeten	witbakkend	
120	028	63	14	4		fragmenten waaronder randfragmenten	witbakkend	
120	029	63	4	1	kan	standvlak, delen van buik, randfragment	witbakkend	1400 1550
120	030	63	1	1	bord	fragment vlag van bord	majolica: Spanje	
120	031	63	6	1	test	standlobben, bodem, randfragmenten, steel	roodbakkend	1450 1500
120	032	63	11	1	kom	kom	roodbakkend	1475 1525
120	033	63	7	1	kom	standing, delen van bodem, randfragmenten	roodbakkend	1475 1525
120	034	63	4	1	grape	grape	roodbakkend	1375 1550
120	035	63	9	1	grape	wand fragmenten met aanzet oor, randfragmenten	roodbakkend	1475 1550
120	036	63	14	1	grape	grape	roodbakkend	1475 1550
120	037	63	7	1	grape	grape	roodbakkend	
120	038	63	4	1	grape	bodem, deel buik, deel rand, oor	roodbakkend	
120	039	63	21	1	grape	bodem, delen van buik, randfragmenten, oor	roodbakkend	
120	040	63	11	1	grape	bodem, buikfragmenten	roodbakkend	
120	041	63	14	1	pispot	bodem, wandfragmenten, oor	roodbakkend	
120	042	63	13	1	pispot	bodem, wandfragmenten, randfragment	roodbakkend	
120	043	63	8	1	grape	bodemfragment met pootje, wandfragmenten, oor	roodbakkend	
120	044	63	32	0	pispot?	verschillende fragmenten	roodbakkend	
120	045	63	6	1	grape	pootjes, wandfragmenten	roodbakkend	
120	046	63	1	1	grape	bodem met pootjes	roodbakkend	
120	047	63	14	1	grape	pootje, fragment oor, wandfragmenten,	roodbakkend	
120	048	63	12	1	grape	grape	roodbakkend	1375 1500

120	049	63	9	1	grape	bodem met pootjes, buikfragmenten	roodbakkend		
120	050	63	17	1	grape	grape	roodbakkend	1450	1500
120	051	63	4	1	grape	oor, pootje, buikfragmenten, randfragment	roodbakkend		
120	052	63	10	1	grape	bodem met pootjes, aanzet oor, buikfragmenten	roodbakkend		
120	053	63	8	1	grape	randfragment, halsfragment, buikfragmenten	roodbakkend	1400	1450
120	054	63	12	1	grape	bodem met twee pootjes, wandfragmenten, rand	roodbakkend		
120	055	63	17	1	grape	grape	roodbakkend	1450	1500
120	056	63	21	1	grape	3 pootjes, bodem- en buikfragmenten, oor en rand	roodbakkend		
120	057	63	25	1	grape	bodem met pootjes, oor, rand- en wandfragment	roodbakkend		
120	058	63	16	1		rand- wand- oorfragmenten	roodbakkend		
120	059	63	11	1		rand en buikfragmenten	roodbakkend		
120	060	63	10	1	grape	grape	roodbakkend	1375	1500
120	061	63	18	1	grape	grape	roodbakkend	1375	1500
120	062	63	8	1	grape?	rand, delen van buik, aanzet oor	roodbakkend		
120	063	63	4	1	grape	bodem met pootjes, aanzet van buik	roodbakkend		
120	064	63	7	1	grape	bodem met pootjes, aanzet buik	roodbakkend		
120	065	63	3	1	grape	bodem met pootjes, oor en deel van rand	roodbakkend	1350	1475
120	066	63	6	1	grape	grape	roodbakkend	1375	1500
120	067	63	10	1	grape	bodem-, oor-, buik- en randfragmenten	roodbakkend	1375	1500
120	068	63	6	1	grape	bodem met pootjes, buik, rand en aanzet oor	roodbakkend		
120	069	63	7	1	grape?	rand, buik, oor	roodbakkend		
120	070	63	83	27	grape	pootjes	roodbakkend		
120	071	63	18	0		bodemfragmenten	roodbakkend		
120	072	63	40	0		oren	roodbakkend		
120	073	63	100	0		randen	roodbakkend		
120	074	63	360	0		losse scherven	roodbakkend		
120	075	63	1	1	vergiert	fragment met drie gaatjes	roodbakkend		
120	076	63	3	1		oor, rand, buikfragmenten	roodbakkend		
120	077	63	1	1	grape	schenkuit	roodbakkend	1450	1550
120	078	63	2	0	plavuis	fragment van plavuis	roodbakkend		
120	079	63	207	0	dakpan	veel verschillende fragmenten van dakpannen	roodbakkend		
120	080	63	257	0	baksteen	versch. fragmenten baksteen, aantal compleet	roodbakkend		
120	081	63	1	1	spinsteentje	spinsteentje	steengoed: België, Raeren		
120	082	63	4	1	ton	deksel	hout: Quercus (eik)		
120	083	63	1	1	ton	bodem	hout: Quercus (eik)		
120	084	63	9	9	spijker	fragment	metaal: ijzer	1400	1600
120	085	63	1	1	schoen	zool	leer	1350	1450
120	086	63	2	2	stillegang	fragment	leer	1450	1500
120	087	63	2	1	schoen	fragment	leer	1350	1450
120	088	63	46		schoen	fragment	leer	1350	1450
120	089	63	1	1	bezem	compleet	hout		
120	090	63	1	1	bezem	fragment	hout		
120	091	63	1	1	mes	fragment	metaal: ijzer		
120	092	63	1	1	spijker	compleet	metaal: ijzer		
120	093	63	1	1	schoen	fragment	leer	1225	1275
120	ARM-120-1	63	1	1	spinschijfje		metaal: lood		
120	ARM-120-2	63	1	1			metaal: koperlegering		
120	ARM-120-3	63	1	1	lakenlood		metaal: lood		
120	ARM-120-4	63	1	1	muurkram		metaal: ijzer		
120	ARM-120-5	63	1	1	trekzaag		metaal: ijzer		
120	ARM-120-6	63	3	1	beeld	beeld	pijpaarde	1450	1500
120	ARM-120-7	63	1	1	relief	vleugeltje	pijpaarde	1450	1500
120	ARM-120-8	63	1	1	beeld		pijpaarde	1450	1500
120	ARM-120-9	63	1	1	haalijzer		metaal: ijzer		
120	ARM-120-10	63	1	1	kam		hout		
120	ARM-120-11	63	1	1	kam		hout		
120	ARM-120-12	63	2	1	kam		eco: bot		
120	ARM-120-13	63	11	1	bakpan	bakpan	roodbakkend	1450	1625
120	ARM-120-14	63	15	1	vetvanger	steel, schenklip, ophangoog, delen van bodem, rand	roodbakkend	1375	1575
120	ARM-120-15	63	9	1	kaarsentrekba k	wandfragmenten, aanzet oor	roodbakkend	1450	1500
120	ARM-120-16	63	1	1	wijwaterbakje ?	wijwaterbakje?	witbakkend		
120	ARM-120-17	63	2	1	olielamp	olielamp	roodbakkend	1375	1600
120	ARM-120-18	63	19	1	grape	grape	roodbakkend	1375	1500
120	ARM-120-19	63	6	1	grape	grape	roodbakkend	1450	1500
120	ARM-120-20	63	28	1	grape	oor, rand-, buik- en bodemfragmenten, pootjes	roodbakkend	1450	1500
120	ARM-120-21	63	25	1	grape	grape	roodbakkend	1450	1500

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie
Oudezijds Armsteeg

120	ARM-120-22	63	12	1	kan	kan	steengoed: België, Raeren	1490	1525
120	ARM-120-23	63	1	1	trechterbeker	trechterbeker	steengoed: Duitsland, Siegburg	1450	1550
120	ARM-120-24	63	8	1	beker	beker	steengoed, Rijnland	1400	1500
120	ARM-120-25	63	1	1	bord	fragment	hout		
120	ARM-120-26	63	1	1	gesp	compleet	metaal: koperlegering	1400	1600
120	ARM-120-27	63	1	1	hellebaard	fragment	metaal: tin	1400	1500
120	ARM-120-28	63	1	1	mes?	fragment	metaal: ijzer	1400	1600
120	ARM-120-29	63	4	1	schoen	fragment	leer	1375	1400
120	ARM-120-30	63	2	2	stillegang	fragment	leer	1400	1450
120	ARM-120-31	63	8	1	schoen	fragment	leer	1350	1450
120	ARM-120-33	63	1	1	net	fragment	textiel: zijde	1400	1550
121		73	1		balk		eco: dendro		1605
122		73	1		balk		eco: dendro		
123	001	76	1	1	drinkschaal	rand, wand, bodem	steengoed: Duitsland, Siegburg	1375	1450
123	002	76	5	2	kan	wand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1375	1450
123	003	76	1	1	kan	wand	grijsbakkend: gedraaid	1300	1450
123	004	76	1	1	olielamp	bodem	roodbakkend	1375	1450
123	005	76	1	1	bakpan	rand	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1375	1425
123	006	76	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1350	1450
123	007	76	4	2	grape	wand, rand	roodbakkend	1350	1450
124	001	77	44	1	grape	rand, wand	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1375	1400
124	002	77	1	1	grape	rand	roodbakkend: Nederland	1375	1425
124	003	77	1	1	kan	voet	steengoed: Duitsland, Siegburg	1375	1425
124	004	77	1	1		rand	roodbakkend	1375	1425
124	005	77	2	1	bakpan	rand	roodbakkend	1375	1425
124	006	77	1	1	grape	rand	roodbakkend	1375	1425
124	007	77	7	1	divers	wand	roodbakkend	1375	1425
124	008	77	1	1	vetvanger	rand	roodbakkend	1375	1425
124	009	77	3	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1375	1425
124	010	77	2	2	korn	rand	roodbakkend	1375	1425
124	011	77	2	2	kan	wand	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1375	1450
124	012		2	1	schoen	fragment	leer	1375	1425
124	ARM-124-1	77	4	1	grape	archeologisch compleet	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1375	1425
124	ARM-124-2	77	1	1	grape	compleet	roodbakkend: Nederland, Amsterdam	1375	1425
124	ARM-124-3	77	18	1	grape	archeologisch compleet	roodbakkend: Nederland	1360	1390
125	ARM-125-1	78	1	1	lepel	compleet	hout: Abies (zilverspar)	1350	1400
126	001	78	8	1	kan	rand, wand, bodem	steengoed: Duitsland, Siegburg	1325	1375
126	002	78	13	2	kan	wand, bodem	steengoed: Duitsland, Siegburg	1325	1375
126	003	78	2	1	kan	bodem	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1325	1375
126	004	78	1	1	drinkschaal	rand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1350	1400
126	005	78	1	1	pot	rand	roodbakkend	1350	1400
126	006	78	1	1	bakpan	rand	roodbakkend	1350	1400
126	007	78	1	1	bakpan	rand	roodbakkend	1350	1400
126	008	78	9	1	grape	wand	roodbakkend	1350	1400
126	009	78	13	1	pot	wand	grijsbakkend: gedraaid	1300	1400
126	010	78	4	1	kan	rand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1375	1400
126	011	78	2	2	grape	rand	roodbakkend	1350	1400
126	012	78	1	1	korn	rand, bodem	roodbakkend	1350	1400
126	ARM-126-1	78	9	1	kan	archeologisch compleet	steengoed: Duitsland, Siegburg	1350	1375
127	001	79	1	1		wand	roodbakkend	1300	1500
128	001	80	4	2	korn	rand, wand, bodem	roodbakkend	1475	1525

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie
Oudezijds Armsteeg

128		002	80	2	1		wand	grijsbakkend: gedraaid	1300	1450
128		003	80	1	1	bakpan	rand	roodbakkend	1350	1500
128		004	80	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1400	1500
128		005	80	2	1	divers	wand	roodbakkend	1400	1500
128	ARM-128-1		80	1	1	beeld		pijpaarde		
129		001	81	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1350	1450
129		002	81	1	1	kan	wand	steengoed: Duitsland, Langerwehe	1350	1450
129		003	81	2	2		wand	roodbakkend	1350	1450
129		004	81	1	1		wand	grijsbakkend: gedraaid	1350	1450
130		001	82	1	1	pot	wand	grijsbakkend: gedraaid	1300	1450
130		002		1	1	spijker	compleet	metaal: ijzer		
131			83					sinelmonster		
132		001	84			leersnippers		leer	1400	1500
133		001	77	1	1	kan	rand, wand	steengoed: Duitsland, Siegburg	1350	1400
134		001		3	3	wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1625	1700
134	ARM-134-1			1	1	lepel	compleet	hout	1350	1450
134	ARM-134-2			1	1	wandtegel	compleet	bouwkeramiek	1625	1650
135								eco: pollenmonster		
136		001	7	7	1	kom		industrieel: Engeland, creamware	1760	1800
136		002	7	2	1	kop		roodbakkend: slib	1700	1800
136		003	7	3	3	deksel		roodbakkend	1700	1800
136		004	7	4	1	grape	rand	roodbakkend	1700	1800
136		005	7	2	1	bloempot	bodem	roodbakkend	1700	1800
136		006	7	8	4	divers		roodbakkend		
136		007	7	9	9	speld		metaal: ijzer		
136		008	7		1	spijker		metaal: ijzer		
136		009	7	1	1			metaal: lood		
136		010	7	1	1	ring		metaal: koperlegering		
136		011	7	1	1	ring		metaal: koperlegering		
136		012	7	1	1	schoen		leer	1700	1800
136		013	7	14	2	bord		faience: Noordelijke Nederlanden	1725	1775
136		014	7	1	1	kom		faience: Noordelijke Nederlanden	1725	1775
136		015	7	6	6	divers		witbakkend		
136		016	7	24	2	fles		glas: Walddglas	1700	1800
136		017	7	17	5	wandtegel		tegel: wandtegel, witje		
136		018	7	9	3	schotel		porselein: China	1700	1800
136		019	7	8	3	kop		porselein: China	1700	1800
136		020	7	8	4	divers		industrieel: Engeland, creamware	1760	1800
136		021	7	6	2	kop		industrieel: Engeland, creamware	1760	1800
136		022	7	2	1	kwispedoor	rand	industrieel: Engeland, blackware	1750	1800
136		023	7	7	1	schotel		industrieel: Engeland	1750	1800
136		024	7	1	1	schotel		industrieel: Engeland, stoneware	1750	1775
136		025	7	1	1	spijker		metaal		
136		026	7	21	21	vensterglas		glas	1700	1800
136		027	7	2	1	schotel		porselein: China	1700	1750
136		028	7	10	2	schotel		porselein: China, capucijner	1700	1800
136		029	7	5	1	schotel		porselein: China	1700	1800
136		030	7	12	1	fles		glas: groen	1700	1800
136		031	7	1	1	drinkglas		glas: kleurloos	1740	1790
136		032	7	1	1	kelkglas		glas: kleurloos	1700	1800
136		033	7	1	1	kelkglas		glas: kleurloos	1700	1800
136		034	7	16	2	kelkglas		glas: kleurloos	1700	1800
136		035	7	8	1	beker		glas: kleurloos	1750	1775
136		036	7	2	1	drinkglas		glas: kleurloos	1700	1800
136		037	7	1	1	beker		glas: kleurloos	1740	1790
136		038	7	3	1	beker		glas: kleurloos		
136		039	7	6	2	fles		glas: groen		
136		040	7	15	3	fles		glas		
136		041	7	1	1	drinkglas		glas: melkglas		
136		042	7	1	1	drinkglas		glas: kleurloos		
136		043	7	194		rookpijp		pijpaarde		
136		044	7	14	14	rookpijp		pijpaarde		
136		045	7	1	1	rookpijp		pijpaarde	1775	1800
136		046	7	2	2	rookpijp		pijpaarde	1775	1800

Gemeente Amsterdam
Bureau Monumenten & Archeologie
Oudezijds Armsteeg

136	047	7	2	2	rookpijp	pijpaarde	1775	1800
136	048	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1775	1800
136	049	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1775	1800
136	050	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1775	1800
136	051	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1775	1800
136	052	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1775	1800
136	053	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1775	1800
136	054	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1775	1800
136	055	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1775	1800
136	056	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	057	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	058	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	059	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	060	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	061	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	062	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	063	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	064	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	065	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	066	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	067	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1730	1820
136	068	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1730	1820
136	069	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	070	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	071	7	2	2	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	072	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	073	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	074	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	075	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	076	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	077	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	078	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	079	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	080	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	081	7	3	3	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	082	7	2	2	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	083	7	2	2	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	084	7	2	2	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	085	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	086	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	087	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	088	7	2	2	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	089	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	090	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	091	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	092	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	093	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	094	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	095	7	3	3	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	096	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	097	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	098	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	099	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	100	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	101	7	3	3	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	102	7	2	2	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	103	7	2	2	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	104	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	105	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	106	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	107	7	1	1	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	108	7	2	2	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	109	7	2	2	rookpijp	pijpaarde	1740	1820
136	110	7	7	4		steengoed	1600	1800
136	111	7	1	1	vergiet	faience: Noordelijke Nederlanden		
136	112	7	3	1	bord	roodbakend: slib, Nederrijn	1720	1800
136	ARM-136-1	7	5	1	kam	eco: been		
136	ARM-136-2	7	1	1	bord	metaal: tin		
136	ARM-136-3	7	1	1	kan	metaal: tin	1675	1750
136	ARM-136-4	7	1	1	vaas	porselein		
136	ARM-136-5	7	1	1	beeldje	pijpaarde	1700	1800
136	ARM-136-6	7	1	1	speelgoed	metaal: lood		
136	113	7	1	1	kop	rand porselein: Duitsland		
136	114	7	43	1	korn	wand, bodem industrieel: Engeland, creamware	1760	1800
136	ARM-136-7	7	1	1	heft	metaal: latoenkoper		
136	ARM-136-8	7	5	1	kop	industrieel: Engeland, creamware	1760	1800
136	ARM-136-9	7	2	1	kop	industrieel: Engeland, stoneware	1750	1775
136	ARM-136-10	7	1	1	kop	industrieel: Engeland, creamware	1760	1800
136	ARM-136-11	7	1	1	pot, miniatuur	steengoed: Duitsland, Westerwald	1675	1750
136	ARM-136-12	7	2	1	zoutvat	industrieel: Engeland, creamware	1760	1800
136	ARM-136-13	7	2	1	zalfpot	witbakend: geel	1700	1800
136	ARM-136-	7	1	1	zalfpot	faience:	1600	1900

14						Noordelijke Nederlanden		
136	ARM-136-15	7	1	1	zalfpot	faience: Noordelijke Nederlanden	1700	1800
136	ARM-136-16	7	1	1	zalfpot	faience: Noordelijke Nederlanden	1700	1800
136	ARM-136-17	7	2	1	grape	witbakkend: mangaan roodbakkend	1750	1775
136	ARM-136-18	7	1	1	miniatuur	roodbakkend	1700	1800
136	ARM-136-19	7	1	1	spaarpot	roodbakkend	1700	1800
136	ARM-136-20	7	1	1	beeld	faience	1700	1800
136	ARM-136-21	7	14	1	pispot	witbakkend: groen	1700	1750
136	ARM-136-22	7	7	1	kom	industrieel: Engeland, creamware	1760	1800
136	ARM-136-23	7	3	1	bord	industrieel: printware	1775	1825
136	ARM-136-24	7	2	1	kop	porselein	1675	1800
136	ARM-136-25	7	2	1	kop	porselein	1725	1800
136	ARM-136-26	7	2	1	kop	industrieel: Engeland	1750	1800
136	ARM-136-27	7	1	1	knikker	steengoed	1700	1800
136	ARM-136-28	7	1	1	knikker	steengoed	1700	1800
136	ARM-136-29	7	1	1	knikker	steengoed	1700	1800
136	ARM-136-30	7	1	1	knikker	steengoed	1700	1800
136	ARM-136-31	7	1	1	knikker	steengoed	1700	1800
136	ARM-136-32	7	1	1	knikker	steengoed	1700	1800
136	ARM-136-33	7	1	1	knikker	steengoed	1700	1800
136	ARM-136-34	7	3	1	kom	faience	1700	1800
136	ARM-136-35	7	6	1	bord	porselein: China, KhangXi	1660	1722
136	ARM-136-36	7	3	1	bord	industrieel: Engeland, stoneware	1750	1775
136	ARM-136-37	7	2	1	kom	industrieel: Engeland, redware	1750	1800
136	ARM-136-38	7	8	1	pispot	roodbakkend	1700	1800
136	ARM-136-39	7	1	1	olielamp	roodbakkend	1475	1750
136	ARM-136-40	7	1	1	fles	glas: Waldglas	1750	1800
136	ARM-136-41	7	1	1	fles	glas	1700	1800
136	ARM-136-42	7	1	1	pop	hout	1700	1800
136	ARM-136-43	7	1	1	spiegel	textiel en glas	1700	1800
136	ARM-136-44	7	1	1	mes	metaal: ijzer	1700	1800
136	ARM-136-45	7	6	1	bord	faience: Noordelijke Nederlanden	1725	1775
136	ARM-136-46	7	3	1	bord	faience: Noordelijke Nederlanden	1725	1775
136	ARM-136-47	7	5	1	bord	faience: Noordelijke Nederlanden	1725	1775
136	ARM-136-48	7	10	1	bord	faience: Noordelijke Nederlanden	1725	1775
136	ARM-136-49	7	3	1	bord	faience: Noordelijke Nederlanden	1725	1775
136	ARM-136-50	7	2	1	grape	roodbakkend: Duitsland	1725	1775
136	ARM-136-51	7	6	1	kop	porselein: China	1725	1775
136	ARM-136-52	7	5	1	schotel	porselein: China	1700	1800
136	ARM-136-53	7	1	1	klos	hout: Fraxinus (es)		
136	ARM-136-54	7	1	1	katrol	hout: Guaiacum (pokhout)		
136	ARM-136-55	7	1	1	knoop	hout		
136	ARM-136-56	7	1	1	schijfje	hout: Picea (fijnspar/vuren)		
136	ARM-136-57	7	3	1	stop	hout: Ulmus (iep)		
136	ARM-136-58	7	1	1	kam	eco: been		
137	001	7	3	1	kop	porselein:	1750	1800

137	002	7	2	2	kop		Europa		
							porselein:	1700	1800
137	003	7	5	1	korn		China		
137	004	7	2	1	wandtegel		roodbakkend	1700	1800
							tegels:	1700	1800
							wandtegel, witte		
137	005	7	2	2			roodbakkend	1700	1800
137	006	7	2	1			witbakkend	1700	1800
137	007	7	2	2	schelp		eco: schelpen	1700	1800
137	008	7	1	1	schoen		leer	1700	1800
137	009	7	2	1	fles		glas	1700	1800
137	010	7	3	3	vensterglas		glas	1700	1800
137	011	7	1	1	drinkglas		glas	1700	1800
137	012	7	11	11	rookpijp		pijpaarde	1700	1800
137	013	7	2	2	rookpijp		pijpaarde	1775	1800
137	014	7	1	1	rookpijp		pijpaarde	1775	1800
137	015	7	1	1	rookpijp		pijpaarde	1775	1800
137	016	7	1	1	rookpijp		pijpaarde	1775	1800
137	017	7	1	1	rookpijp		pijpaarde	1775	1800
137	018	7	2	1	rookpijp		pijpaarde	1740	1820
137	019	7	1	1	rookpijp		pijpaarde	1740	1820
137	020	7	1	1	rookpijp		pijpaarde	1740	1820
137	021	7	1	1	rookpijp		pijpaarde	1740	1820
137	022	7	1	1	rookpijp		pijpaarde	1740	1820
137	023	7	1	1	rookpijp		pijpaarde	1740	1820
137	024	7	1	1	rookpijp		pijpaarde	1740	1820
137	ARM-137-1	7	1	1	penning		metaal: tin/lood	1779	1779
137	ARM-137-2	7	1	1	speelmunt		metaal:	1790	1792
							koperlegering		
137	ARM-137-3	7	1	1	knoop		metaal:	1700	1800
							koperlegering		
137	ARM-137-4	7	1	1	knoop		eco: been	1700	1800
137	ARM-137-5	7	1	1	knikker		steengoed	1700	1800
138	009	36	36	7	fragment		grijsbakkend	1300	1450
139	013	36	8	1	bord	fragment	roodbakkend:	1475	1525
							slib, sgraffito		
140	048	36	1	1	deksel	deksel	roodbakkend	1375	1425
141	018	36	208	23	fragment	fragment	roodbakkend;	1300	1450
							geglazuurd		
142	015	36	21	14	bouwmateriaal	bouwmateriaal	tegels: divers		
143	007	36	1	1	leisteel	leisteel	natuurstee:		
							leisteel		
144	040	36	12	1	pispot	pispot	roodbakkend	1400	1500
145	057	36	16	1	voorraadpot	voorraadpot	roodbakkend	1400	1500
146	017	36	1	1	indet	fragment	witbakkend:	1400	1500
							geel		
147	032	36	23	2	grape	kookpot	roodbakkend	1300	1450
148	058	36	18	5	bakpan	bakpan	roodbakkend	1400	1500
149	050	36	8	3	kan	kan	steengoed:	1500	1600
							Belgie, Raeren		
150	051	36	41	7	kan	kan	steengoed:	1350	1500
							Duitsland,		
							Siegburg		
151	053	36	4	3		fragment	steengoed:	1350	1450
							Duitsland,		
							Langerwehe		
152	054	36	18	3		fragment	steengoed	1350	1500
154	001	63	17	1	pispot	wandfragmenten, deel	roodbakkend	1375	1425
						bodem, randfragment			
155	001		10	1	schoen	fragment	leer	1350	1400
155	002		4	1	schoen	fragment	leer	1350	1400
155	003		2	1	schoen	fragment	leer	1350	1400
155	004		6	2	schoen	fragment	leer	1350	1400
155	005		6		schoen	fragment	leer	1350	1400
155	ARM-155-1		2	1	schoen	fragment	leer	1350	1400
155	ARM-155-2		1	1	stillegang	fragment	leer	1350	1400
200	001	7	5		wandtegel	fragment	bouwkeramiek	1600	1700

Bijlage 3

Deventer

systeem

catalogus

Ophogingslaag S 78
(1350-1375/1400)

Oudezijds Armsteeg 12

Opbouw van de catalogusblokjes
(alle afbeeldingen in deze catalogus zijn schaal
1:4, tenzij anders vermeld)

- 1a vondstnummer
- 1b vondstcontext (complexdatering)
- 2 code van het type
- 3 objectdatering
- 4a maten in centimeters (grootste
diameter / hoogte)
- 4b beschrijving van het type
- 5a baksel
- 5b kleur / glazuur
- 5c beschrijving van de decoratie
- 5d diversen
- 6a bodem
- 6b oor / steel
- 6c compleetheid
- 7 functie
- 8 productiecentrum
- 9 literatuur

- 1
- 1a ARM-126-1
- 1b ophogingslaag S 78
(1350-1375/1400)
- 2 s1-kan-3
- 3 1350-1375
- 4a 11,4 / 23
- 4b slanke hoge kan zonder ribbels,
spitse lip, op standring
- 5a steengoed zonder
oppervlaktebehandeling
- 5b licht gevlamd
- 5c
- 5d
- 6a geknepen standring
- 6b verticaal lintoor
- 6c vrijwel compleet
- 7 kan
- 8 Duitsland, Siegburg
- 9

- 2
- 1a ARM-126 # 001
- 1b ophogingslaag S 78
(1350-1375/1400)
- 2 s1-kan-15
- 3 1375-1425
- 4a 7,3 /
- 4b lage slanke bekervormige kan met
kraag op halsaanzet en rechte rand,
op standring
- 5a steengoed zonder
oppervlaktebehandeling
- 5b
- 5c
- 5d
- 6a geknepen standring
- 6b verticaal lintoor (ontbreekt)
- 6c fragment
- 7 kan
- 8 Duitsland, Siegburg
- 9 Ostkamp 2009, 923, cat. 7

Ophogingslaag S 77
(1375-1400)

Oudezijds Armsteeg 12

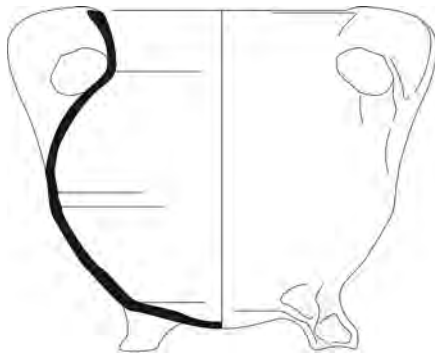

3		4		5	
1a	ARM-133 # 001	1a	ARM-124-1	1a	ARM-124-2
1b	ophogingslaag S 77 (1375-1400)	1b	ophogingslaag S 77 (1375-1400)	1b	ophogingslaag S 77 (1375-1400)
2	s1-kan-3	2	r-gra-3	2	r-gra-3
3	1350-1400	3	1375-1425	3	1375-1425
4a	13,2 /	4a	16,2 / 17	4a	15,4 / 16,2
4b	slanke hoge kan zonder ribbels, spitse lip, op standing	4b	bolle grape met uistaande hals en verdikte lip	4b	bolle grape met uistaande hals en verdikte lip
5a	steengoed zonder oppervlaktebehandeling	5a	roodbakkend aardewerk	5a	roodbakkend aardewerk
5b	licht gevlamd	5b	spaarzaam loodglazuur	5b	spaarzaam loodglazuur
5c		5c		5c	
5d		5d	beroet	5d	secundair gebruikt als pispot
6a	standing	6a	drie pootjes	6a	drie pootjes
6b	verticaal lintoor	6b	één worstoor	6b	één worstoor
6c	fragment	6c	vrijwel compleet	6c	compleet
7	kan	7	grape	7	grape
8	Duitsland, Siegburg	8	Nederland, Amsterdam	8	Nederland, Amsterdam
9		9	Baart 1977, 246, nr. 462	9	Baart 1977, 246, nr. 462

Ophogingslagen
S 18, S 24, S 30, S 42, S 59
(1350-1400)

Oudezijds Armsteeg 14

6		7		8	
1a	ARM-124-3	1a	ARM-50 # 001	1a	ARM-49 # 001
1b	ophogingslaag S 77 (1375-1400)	1b	ophogingslaag S 42 (1350-1400)	1b	ophogingslaag S 59 (1350-1400)
2	r-gra-20	2	s1-kan-3	2	s2-kan-31
3	1375-1400	3	1350-1400	3	1325-1375
4a	16,2 / 17	4a	11 /	4a	13,2 /
4b	grape met afgeronde buikknik en cilindrische hals, rand aan bovenzijde afgeplat met richel	4b	slanke hoge kan zonder ribbels, spitse lip, op standring	4b	bolle kan met hoge licht uitstaande hals, op standring
5a	roodbakend aardewerk	5a	steengoed zonder oppervlaktebehandeling	5a	steengoed met oppervlaktebehandeling
5b	spaarzaam loodglazuur	5b	gevlamd	5b	zoutglazuur
5c		5c		5c	
5d	beroet	5d		5d	
6a	drie pootjes	6a	standring	6a	standring
6b	twee haakoren	6b	verticaal lintoor	6b	
6c	vrijwel compleet	6c	fragment	6c	fragment
7	grape	7	kan	7	kan
8	Nederland, Amsterdam	8	Duitsland, Siegburg	8	Duitsland, Langerwehe
9	Baart 1977, 246, nr. 467	9		9	

9		10		11 (1:2)	
1a	ARM-24-2	1a	ARM-124-2	1a	ARM-18 # 003
1b	ophogingslaag S 24 (1350-1400)	1b	ophogingslaag S 24 (1350-1400)	1b	ophogingslaag S 18 (1375-1400)
2	r-bak-2	2	r-bak-15	2	r-kom-3
3	1375-1425	3	1375-1425	3	1375-1425
4a	21,5 / 6,5	4a	25 / 5,5	4a	/
4b	bakpan met zijwand en een aan buitenzijde licht afgeplatte afgeronde rand	4b	bakpan met zijwand en afgeronde brede rand, aan bovenzijde ingedrukt	4b	bolle kom met ingesnoerde hals en naar buiten geknikte rand met dekselgeul, op poten
5a	roodbakkend aardewerk	5a	roodbakkend aardewerk	5a	roodbakkend aardewerk
5b	inwendig loodglazuur	5b	inwendig loodglazuur	5b	spaarzaam loodglazuur
5c		5c		5c	lijnen in slib
5d	beroet	5d	beroet	5d	secundair gebruikt als pispot
6a		6a		6a	drie pootjes (ontbreken)
6b	platte steel, schenklip	6b	platte steel (ontbreekt grotendeels), schenklip	6b	fragment
6c	vrijwel compleet	6c	vrijwel compleet	6c	kom
7	bakpan	7	bakpan	7	
8	Nederland, Amsterdam	8	Nederland, Amsterdam	8	Nederland, Amsterdam
9		9		9	Van de Venne & Snieder 1994, 76, A 126

Beerput S 37
(1375-1425)

Oudezijds Armsteeg 14

ARM-34-1

PH-22-8

12		13		14	
1a	ARM-34-1	1a	ARM-61-1	1a	ARM-61-2
1b	ophogingslaag S 30 (1375-1400)	1b	beerput S 37 (1375-1425)	1b	beerput S 37 (1375-1425)
2	r-bor-1	2	r-gra-3	2	r-gra-3
3	1375-1425	3	1375-1425	3	1375-1425
4a	30 / 4	4a	12,5 / 12	4a	12,1 / 12,5
4b	bord met uitgeknepen vlag en van buiten aangedrukte rand, lobvoeten	4b	bolle grape met uistaande hals en verdikte lip	4b	bolle grape met uistaande hals en verdikte lip
5a	roodbakkend aardewerk	5a	roodbakkend aardewerk	5a	roodbakkend aardewerk
5b	spaarzaam loodglazuur	5b	spaarzaam loodglazuur	5b	spaarzaam loodglazuur
5c	in slib vogel op spiegel en strepen op vlag	5c		5c	
5d		5d	beroet	5d	beroet
6a	lobvoeten	6a	drie pootjes	6a	drie pootjes
6b		6b	één worstoor	6b	één worstoor
6c		6c	vrijwel compleet	6c	vrijwel compleet
7	fragment	7	grape	7	grape
8	bord	8	Nederland, Amsterdam	8	Nederland, Amsterdam
9	Nederland, Amsterdam	9	Baart 1977, 246, nr. 462	9	Baart 1977, 246, nr. 462
	Baart et al 1977, 250, nr. 479				

15

- 1a ARM-61 # 001
- 1b beerput S 37 (1375-1425)
- 2 r-gra-3
- 3 1375-1425
- 4a / 20
- 4b bolle grape met uistaande hals en verdikte lip
- 5a roodbakkend aardewerk
- 5b spaarzaam loodglazuur
- 5c
- 5d beroet
- 6a drie pootjes
- 6b één worstoor
- 6c fragment, compleet profiel
- 7 grape
- 8 Nederland, Amsterdam
- 9 Baart 1977, 246, nr. 467

16 (1:2)

- 1a ARM-61-3
- 1b beerput S 37 (1375-1425)
- 2 r-oli-3
- 3 1375-1425
- 4a 10,4 / 7,3
- 4b olielamp met twee schalen en stam, twee horizontale ogen, afgeronde rand
- 5a roodbakkend aardewerk
- 5b
- 5c
- 5d sterk beroet
- 6a twee horizontale ogen
- 6b vrijwel compleet
- 6c olielamp
- 7 Nederland, Amsterdam
- 8
- 9

Beerkuil S 36 (1475-1550)

Oudezijds Armsteeg 14

17		18		19	
1a	ARM-70-1	1a	ARM-138-1	1a	ARM-139-1
1b	beerkuil S 36 (1475-1550)	1b	beerkuil S 36 (1475-1550)	1b	beerkuil S 36 (1475-1550)
2	s1-kan-10	2	g-pot-11	2	r-bor-1
3	1400 - 1475	3	1350-1450	3	1500-1525
4a	6,5 / 10	4a	32 / 35	4a	25 / 6
4b	bolle kan met nauwe hals en kraagrand, op standring	4b	voorraadpot op lobvoeten met breedste diameter ter hoogte van de schouder en lage hals met kleine kraagrand	4b	bord met uitgebogen vlag en van buiten aangedrukte rand op lobvoeten
5a	steengoed zonder oppervlaktebehandeling			5a	roodbakend aardewerk; sgraffito
5b	gevlamd	5a	grijsbakkend aardewerk	5b	bovenzijde; slijblaag met loodglazuur
5c		5b	ongeglazuurd	5c	sgraffito decoratie: tekst 'Maria Maria Maria' op vlag en wapen op spiegel
5d		5c		5d	beroet
6a	geknepen standring	5d		6a	lobvoeten
6b	lintoor	6a	lobvoeten	6b	
6c	vrijwel compleet	6b		6c	vrijwel compleet
7	kan	6c	vrijwel compleet	7	bord
8	Duitsland; Siegburg	7	voorraadpot	8	Nederland
9		8	Nederland	9	
		9			

20		21 (1:2)		22	
1a	ARM-70-4	1a	ARM-70-3	1a	ARM-70-7
1b	beerkuil S 36 (1475-1550)	1b	beerkuil S 36 (1475-1550)	1b	beerkuil S 36 (1475-1550)
2	r-gra-6	2	r-gra-8	2	r-pis-1
3	1475-1525	3	1400-1500	3	1500-1525
4a	14 / 15	4a	12 / 12	4a	18 / 17
4b	grape met afgeronde buikknik en uitstaande rand	4b	grape met afgeronde buikknik en kraagrand met dekselgeul	4b	bolle pispot met buik vloeiend overgaand in hals en uitgebogen rand met dekselgeul, holle bodem
5a	roodbakkend aardewerk	5a	roodbakkend aardewerk	5a	roodbakkend aardewerk
5b	loodglazuur	5b	spaarzaam loodglazuur	5b	loodglazuur
5c		5c		5c	
5d	beroet	5d		5d	
6a	3 poten	6a	drie poten	6a	holle bodem
6b	worstoor	6b	worstoor	6b	één worstoor
6c	vrijwel compleet	6c	vrijwel compleet	6c	vrijwel compleet
7	grape	7	grape	7	pispot
8	Nederland	8	Nederland	8	Nederland
9		9		9	

Beerput S 23
vulling S 34
(1475-1525)

Oudezijds Armsteeg 20

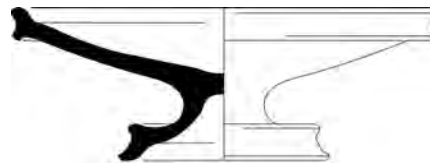
23		24 (1:2)		25 (1:2)	
1a	ARM-57-3	1a	ARM-57-6	1a	ARM-57 # 007
1b	beerput S 23, beerlaag S 34 (1475-1525)	1b	beerput S 23, beerlaag S 34 (1475-1525)	1b	beerput S 23, beerlaag S 34 (1475-1525)
2	r-gra-8a	2	r-gra-30	2	r-gra-44
3	1475-1525	3	1500-1550	3	1525-1550
4a	13,5 / 14	4a	10,5 / 10,4	4a	10,4 / 10,7
4b	grape met afgeronde buikknik en kraagrand met dekselgeul	4b	afgeronde wijdmondige grape met kraagrand en dekselgeul	4b	wijdmondige grape met drieledige wand en uitstaande hals met kleine driehoekige kraagrand
5a	roodbakkend aardewerk	5a	roodbakkend aardewerk	5a	roodbakkend aardewerk
5b	ongeglazuurd	5b	loodglazuur	5b	loodglazuur
5c		5c		5c	
5d	pootjes sterk versleten	5d	sterk versleten pootjes	5d	
6a	drie pootjes	6a	drie pootjes	6a	drie pootjes
6b	één worstoor	6b	één worstoor	6b	één worstoor (ontbreekt)
6c	fragment, compleet profiel	6c	vrijwel compleet	6c	vrijwel compleet
7	grape	7	grape	7	grape
8	Nederland	8	Nederland	8	Nederland
9		9		9	

26		27		28	
1a	ARM-57 # 001	1a	ARM-57-1	1a	ARM-57-7
1b	beerput S 23, beerlaag S 34 (1475-1525)	1b	beerput S 23, beerlaag S 34 (1475-1525)	1b	beerput S 23, beerlaag S 34 (1475-1525)
2	r-pis-1	2	r-pis-1	2	r-pis-2
3	1475-1525	3	1475-1525	3	1475-1525
4a	17,2 / 14,7	4a	17,9 / 15,6	4a	18,2 / 14
4b	bolle pispot met buik vloeiend overgaand in hals en uitgebogen rand met dekselgeul, holle bodem	4b	bolle pispot met buik vloeiend overgaand in hals en uitgebogen rand met dekselgeul, holle bodem	4b	bolle pispot met naar buiten geknikte afgeronde rand met delselgeul, standing
5a	roodbakend aardewerk	5a	roodbakend aardewerk	5a	roodbakend aardewerk
5b	inwendig loodglazuur	5b	inwendig loodglazuur	5b	inwendig loodglazuur
5c		5c		5c	
5d		5d		5d	
6a	holle bodem	6a	holle bodem	6a	standing
6b	één worstoor	6b	één worstoor	6b	één worstoor
6c	vrijwel compleet	6c	compleet	6c	vrijwel compleet
7	pispot	7	pispot	7	pispot
8	Nederland	8	Nederland	8	Nederland
9		9		9	

1:2

29

- 1a ARM-57-5
- 1b beerput S 23, beerlaag S 34
(1475-1525)
- 2 r-voe-3
- 3 1475-1525
- 4a 22,2 / 8
- 4b afgeronde voetschaal zonder vlag
met afgeronde rand met opstaande
lip, op hoge standring
- 5a roodbakkend aardewerk
- 5b inwendig loodglazuur
- 5c sgraffito decoratie: wapenschild met
daarom omheen golvende lijnen
- 5d
- 6a standring
- 6b
- 6c vrijwel compleet
- 7 voetschaal (boterschotel)
- 8 Nederland
- 9

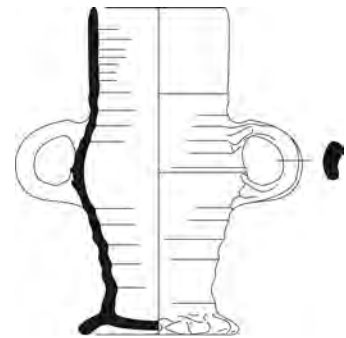
Beerput S 23
vulling S 35
(1475-1550)

Oudezijds Armsteeg 20

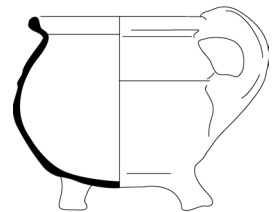

Beerkuil S 63
(1450-1550)

Oudezijds Armsteeg 12

30		31 (1:2)		32	
1a	ARM-55-2	1a	ARM-120-23	1a	ARM-120-24
1b	beerput S 23, beerlaag S 35 (1475-1550)	1b	beerkuil S 63 (1450-1550)	1b	beerkuil S 63 (1450-1550)
2	w-gra-12	2	s1-tre-4	2	s2-bek-22
3	1500-1550	3	1450-1575	3	1425-1475
4a	14,2 / 13	4a	5,5 / 9	4a	9,5 / 17,4
4b	grape met scherpe buikknik, uitgebogen rand met ribbel op randaanzet	4b	trechterbeker met klein lichaam en bolle trechter	4b	hoge slanke beker met hoge rand en twee oren
5a	witbakkend aardewerk	5a	steengoed zonder oppervlaktebehandeling	5a	steengoed met oppervlaktebehandeling
5b	inwendig loodglazuur	5b	oranje gevamd	5b	zoutglazuur
5c		5c		5c	
5d	pootjes sterk versleten	5d		5d	
6a	drie pootjes	6a	uitgeknepen standring	6a	standring
6b	één worstoor	6b		6b	2 lintoren, waarvan 1 ontbreekt
6c	vrijwel compleet	6c	vrijwel compleet	6c	vrijwel compleet
7	grape	7	trechterbeker	7	beker
8	Nederland	8	Duitsland, Siegburg	8	België, Raeren
9		9	Clevis & Kottman 1989, 83	9	

33 (1:2)

- 1a ARM-120-22
- 1b beerkuil S 63 (1450-1550)
- 2 s2-kan-34
- 3 1475-1525
- 4a 11 / 16
- 4b kleine kan met bolle buik op standring met lange hals en manchtrand
- 5a steengoed met oppervlaktebehandeling
- 5b zoutglazuur
- 5c
- 5d
- 6a geknepen standring
- 6b lintoor
- 6c vrijwel compleet
- 7 kan
- 8 België, Raeren
- 9 Bartels 1999, 565

34

- 1a ARM-120-13
- 1b beerkuil S 63 (1450-1550)
- 2 r-bak-2
- 3 1425-1450
- 4a 6,5 / 27
- 4b bakpan met zijwand en aan buitenzijde licht afgeplatte afgeronde rand
- 5a roodbakkend aardewerk
- 5b inwendig loodglazuur
- 5c
- 5d beroet
- 6a standring
- 6b steel, schenklip
- 6c vrijwel compleet
- 7 bakpan
- 8 Nederland
- 9 Clevis & Kottman 1989, 91

35

- 1a ARM-120-19
- 1b beerkuil S 63 (1450-1550)
- 2 r-gra-5
- 3 1450-1500
- 4a 10, 3 / 10
- 4b grape met afgeronde buikknik en naar buiten geknikte rand met dekselgeul
- 5a roodbakkend aardewerk
- 5b volledig geglazuurd
- 5c
- 5d
- 6a drie pootjes
- 6b worstoor
- 6c vrijwel compleet
- 7 grape
- 8 Nederland
- 9 Clevis & Kottman 1989, 95

36		37		38	
1a	ARM-120-18	1a	ARM-120-20	1a	ARM-120-21
1b	beerkuil S 63 (1450-1550)	1b	beerkuil S 63 (1450-1550)	1b	beerkuil S 63 (1450-1550)
2	r-gra-6	2	r-gra-73	2	r-gra-73
3	1375-1500	3	1425-1475	3	1425-1475
4a	/13	4a	20/ 23,2	4a	15,5/ 16,3
4b	grape met afgeronde buikknik en uitstaande rand	4b	bolle grape met ribbels op de schouder, uitstaande hals en kleine driehoekige kraagrand	4b	bolle grape met ribbels op de schouder, uitstaande hals en kleine driehoekige kraagrand
5a	roodbakkend aardewerk	5a	roodbakkend aardewerk	5a	roodbakkend aardewerk
5b	loodglazuur	5b	binnen- en buitenkant spaarzaam loodglazuur	5b	loodglazuur
5c	spaarzaam glazuur			5c	
5d	nauwelijks beroet	5c		5d	
6a	drie pootjes	6a	drie pootjes	6a	drie pootjes
6b	één worstoor	5d	worstoor	6b	worstoor
6c	fragment, compleet profiel	6b	vrijwel compleet	6c	vrijwel compleet
7	grape	6c	grape	7	grape
8	Nederland	7	Nederland	8	Nederland
9	Clevis & Kottman 1989, 96	8		9	
		9			

39		40 (1:2)		41	
1a	ARM-120-15	1a	ARM-120-17	1a	ARM-120-14
1b	beerkuil S 63 (1450-1550)	1b	beerkuil S 63 (1450-1550)	1b	beerkuil S 63 (1450-1550)
2	r-ktb-	2	r-oli-3	2	r-vet-1
3	1400-1500	3	1425-1525	3	1425-1450
4a	/	4a	8,5/ 10	4a	39/ 19
4b		4b	olielamp met twee schalen en stam, 2 horizontale ogen, afgeronde rand	4b	vetvanger met schenkgeul aan ene korte zijde en driehoekige rand met oog aan andere zijde met 1 steel
5a	roodbakkend aardewerk	5a	roodbakkend aardewerk	5a	roodbakkend aardewerk
5b	loodglazuur	5b	loodglazuur	5b	loodglazuur aan binnenkant
5c		5c		5c	
5d		5d		5d	
6a		6a		6a	1 pootje
6b		6b	twee horizontale ogen	6a	steel, schenklip
6c	fragment	6c	vrijwel compleet	6b	fragment, compleet profiel
7	kaarsentrekbak	7	olielamp	6c	
8	Nederland	8	Nederland	7	vetvanger
9	Bartels 1999, 700-701, cat. 620, 621 Bitter et al 2002,38; Nijhof 2007, 74	9		8	Nederland
				9	

42 (1:2)

- 1a ARM-120-16
- 1b beerkuil S 63 (1450-1550)
- 2 w-wyw-3
- 3 1450-1550
- 4a 7,5/7,5
- 4b conisch bakje met ingesnoerde rand en ophangoor, op standvlak
- 5a witbakkend aardewerk
- 5b loodglazuur
- 5c
- 5d bodem en ophangoor missen
- 6a
- 6b
- 6c vrijwel compleet
- 7 wijwaterbakje
- 8
- 9

43 (1:2)

- 1a ARM-120-6
- 1b beerkuil S 63 (1450-1550)
- 2 py-bee-
- 3 1450-1500
- 4a 6 /
- 4b Mariabeeld met kroon
- 5a pijpaaarde
- 5b op kroon resten bladgoud
- 5c
- 5d
- 6a
- 6b
- 6c fragment
- 7 beeld
- 8 Nederland
- 9 Baart et al 1977, 473, nr. 906

Beerput S 7 (1750-1800)

Oudezijds Armsteeg 20

44 (1:2)

1a	ARM-136-11
1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	s2-min
3	1700-1800
4a	4,2 / 4,4
4b	hoge miniatuurgrape met lage afgeronde buik en rechte rand
5a	steengoed met oppervlaktebehandeling zoutglazuur
5b	
5c	
5d	
6a	drie pootjes
6b	één worstoor
6c	fragment, compleet profiel
7	miniatur grape
8	Duitsland, Westerwald
9	

45

1a	ARM-136-38
1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	r-pis-36
3	1700-1800
4a	20 / 14,6
4b	pispot met (scherpe) buikknik en horizontaal geknikte rand met platte bovenzijde, op standring
5a	roodbakkend aardewerk
5b	inwendig loodglazuur
5c	
5d	
6a	standring
6b	één worstoor
6c	vrijwel compleet
7	pispot
8	Nederland
9	

46 (1:2)

1a	ARM-136-19
1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	r-spa-1
3	1750-1800
4a	5,5 / 8,2
4b	uivormige spaarpot met knopvormige bovenzijde, op standvoet
5a	roodbakkend aardewerk
5b	loodglazuur
5c	buitenzijde met gele en bruine vlekken beschilderd
5d	
6a	standvoet
6b	
6c	compleet
7	spaarpot
8	Nederland
9	

47		48 (1:2)		49 (1:2)	
1a	ARM-136-21	1a	ARM-136-17	1a	ARM-136-13
1b	beerput S 7 (1750-1800)	1b	beerput S 7 (1750-1800)	1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	w-pis-4	2	w-min-	2	w-zal-1
3	1700-1800	3	1700-1800	3	1700-1800
4a	21,2 / 14,5	4a	6,5 / 4	4a	5,8 / 3,2
4b	steilwandige pispot met buikknik met ribbel, naar buiten geknikte brede rand, holle bodem	4b	miniatuur kom met buikknik, naar buiten geknikte rand met schuine platte rand, op smal standvlak	4b	conische zalfpot, uitgebogen rand
5a	steengoed met oppervlaktebehandeling	5a	witbakkend aardewerk	5a	witbakkend aardewerk
5b	loodglazuur met koperoxide	5b	loodglazuur met mangaan	5b	inwendig loodglazuur
5c		5c		5c	
5d		5d		5d	
6a	holle bodem	6a	standing	6a	standvlak
6b	één lintoer	6b	2 lintoren, waarvan 1 ontbreekt	6b	
6c	vrijwel compleet	6c	vrijwel compleet	6c	compleet
7	pispot	7	miniatuur kom	7	zalfpot
8	Duitsland	8	Nederland, Friesland	8	Duitsland ?
9		9		9	

50		51		52	
1a	ARM-136-20	1a	ARM-136-46	1a	ARM-136-47
1b	beerput S 7 (1750-1800)	1b	beerput S 7 (1750-1800)	1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	f-bee	2	f-bor-3	2	f-bor-3
3	1725-1775	3	1725-1775	3	1725-1775
4a	/	4a	22,5 / 3,5	4a	21,5 / 3,5
4b	beeldje van een koe	4b	afgerond bord met platte bodem en vrij brede vlag	4b	afgerond bord met platte bodem en vrij brede vlag
5a	faience	5a	faience	5a	faience
5b	tinglazuur	5b	tinglazuur	5b	tinglazuur
5c		5c	decoratie in blauw, spiegel: bloemen, vlag: gestileerde bladerenkrans	5c	decoratie in blauw, spiegel: gestileerde bloemen, vlag: gestileerde bladerenkrans
5d		5d	standvlak	5d	standvlak
6a	vier pootjes	6a		6a	
6b		6b		6b	standvlak
6c	fragment	6c	fragment, compleet profiel	6c	vrijwel compleet
7	beeldje	7	bord	7	bord
8	Nederland	8	Nederland	8	Nederland
9		9		9	

53		54		55	
1a	ARM-136-48	1a	ARM-136-49	1a	ARM-136-34
1b	beerput S 7 (1750-1800)	1b	beerput S 7 (1750-1800)	1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	f-bor-3	2	f-bor-3	2	f-kom-2
3	1725-1775	3	1725-1775	3	1725-1775
4a	22,5 / 3,2	4a	22,5 / 3,7	4a	16,5 / 7,5
4b	afgerond bord met platte bodem en vrij brede vlag	4b	afgerond bord met platte bodem en vrij brede vlag	4b	afgeronde kom met kraagrand, op standing
5a	faïence	5a	faïence	5a	faïence
5b	tinglazuur	5b	tinglazuur	5b	tinglazuur
5c	decoratie in blauw, gestileerde bloemen	5c	decoratie in blauw, spiegel: bloemenvaas, vlag:	5c	
5d		5d		5d	
6a	standvlak	6a	standvlak	6a	standing
6b		6b		6b	één horizontaal worstoor (ontbreekt) en kleine schenklip
6c	vrijwel compleet	6c	vrijwel compleet	6c	vrijwel compleet
7	bord	7	bord	7	kom
8	Nederland	8	Nederland	8	Nederland
9		9		9	Gawronski, Vanoverbeke, Jayasena 2010, 66, cat. 20

56		57		58	
1a	ARM-136-15	1a	ARM-136-16	1a	ARM-136-14
1b	beerput S 7 (1750-1800)	1b	beerput S 7 (1750-1800)	1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	f-zal-1	2	f-zal-1	2	f-zal-3
3	1725-1775	3	1725-1775	3	1725-1775
4a	5,2 / 3	4a	7 / 4	4a	4,1 / 5
4b	brede zalfpot met cilindrische buik, ingesnoerde bodem en hals met uitgebogen rand	4b	brede zalfpot met cilindrische buik, ingesnoerde bodem en hals met uitgebogen rand	4b	smalle zalfpot met cilindrische buik, ingesnoerde bodem en hals met uitgebogen rand
5a	faience	5a	faience	5a	faience
5b	tinglazuur	5b	tinglazuur	5b	tinglazuur
5c		5c		5c	
5d		5d		5d	
6a	standvlak	6a	standvlak	6a	standvlak
6b		6b		6b	
6c	compleet	6c	compleet	6c	compleet
7	zalfpot	7	zalfpot	7	zalfpot
8	Nederland	8	Nederland	8	Nederland
9		9		9	

59 (1:2)

1a	ARM-136-35
1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	p-bor-1
3	1700-1750
4a	14 / 3,2
4b	klein diep bord zonder vlag en geplooid wand en uitgebogen rand en standring
5a	porselein
5b	veldspaatglazuur
5c	decoratie in blauw, spiegel / vlag: rozen
5d	
6a	standring
6b	
6c	vrijwel compleet
7	bord
8	China, Jingdezhen
9	

60 (1:2)

1a	ARM-136-52
1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	p-bor-9
3	1700-1750
4a	12 / 2
4b	klein diep bord zonder vlag met uitgebogen rand en standring
5a	porselein
5b	veldspaatglazuur
5c	decoratie in blauw, spiegel: landschap met boom; vlag: omlijsting
5d	
6a	standring
6b	
6c	vrijwel compleet
7	bord
8	China, Jingdezhen
9	

61

1a	ARM-136-35
1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	p-kop-1
3	1700-1750
4a	7,2 / 4,4
4b	kop met iets uitgebogen rand, op standring
5a	porselein
5b	veldspaatglazuur
5c	decoratie in blauw, spiegel: bloem, wand: bladmotieven
5d	
6a	standring
6b	
6c	compleet
7	kop
8	China, Jingdezhen
9	

62		63 (1:1)		64	
1a	ARM-136-24	1a	ARM-136-4	1a	ARM-136-23
1b	beerput S 7 (1750-1800)	1b	beerput S 7 (1700-1800)	1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	p-kop-14	2	p-min	2	iw-bor-3
3	1675-1800	3	1675-1800	3	1775-1825
4a	12 / 2	4a	2,1 / 4,5	4a	11,6 / 3
4b	kop met uitgebogen rand, op hoge standing	4b	slanke vaas met hoge hals	4b	afgerond bord (schoteltje) met rechte rand, op standing
5a	porselein	5a	porselein	5a	industrieel wit
5b	veldspaatglazuur	5b	veldspaatglazuur	5b	loodglazuur
5c	decoratie in blauw, spiegel: kraai, wand: 3 vrienden in de winter, prunus, bamboe en pijnappel	5c	decoratie in blauw, bloemmotief	5c	inwendig lichtblauw, zwarte blokrand
5d		5d		5d	
6a	standing	6a	standing	6a	standing
6b		6b		6b	
6c	compleet	6c	compleet	6c	fragment, compleet profiel
7	kop	7	miniatuurvaas	7	bord
8	China, Jingdezhen	8	China, Jingdezhen	8	Engeland
9		9		9	

65 (1:2)

1a	ARM-136-22
1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	iw-kom-5
3	1760-1800
4a	10,2 / 5,8
4b	bolle kom met rechte rand en rechte standing
5a	industrieel wit (creamware)
5b	loodglazuur
5c	
5d	
6a	standing
6b	
6c	vrijwel compleet
7	kom
8	Engeland
9	

66 (1:2)

1a	ARM-136-8
1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	iw-kop-1
3	1760-1800
4a	7,2 / 4,5
4b	bolle kop met rechte rand op standing
5a	industrieel wit (creamware)
5b	loodglazuur
5c	transfer-print, gestileerde bloemen op plat en buitenzijde
5d	
6a	standing
6b	
6c	vrijwel compleet
7	kom
8	Engeland
9	

67

1a	ARM-136-10
1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	iw-kop-1
3	1760-1800
4a	6,8 / 4
4b	bolle kop met rechte rand op standing
5a	industrieel wit (creamware)
5b	loodglazuur
5c	transfer-print, gestileerde bloemen op plat en buitenzijde
5d	
6a	standing
6b	
6c	vrijwel compleet
7	kom
8	Engeland
9	

68		69		70 (1:2)	
1a	ARM-136-26	1a	ARM-136-12	1a	ARM-136-37
1b	beerput S 7 (1750-1800)	1b	beerput S 7 (1750-1800)	1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	iw-kop-12	2	iw-zou-2	2	ir-kom-1
3	1775-1825	3	1760-1800	3	1750-1800
4a	6,8 / 4	4a	6,9 / 4,4	4a	12,2 / 5,8
4b	bolle kop met ingekraste wand en rechte rand, op standring	4b	lage bak met platte bodem op pootjes	4b	bolle kom met iets uitgebogen rand, met gietuit en (afgebroken)
5a	industrieel wit	5a	industrieel wit (creamware)	5a	schénkoor
5b	loodglazuur	5b	loodglazuur	5b	industrieel rood
5c	transfer-print	5c		5c	loodglazuur
5d		5d		5d	
6a	standring	6a	drie pootjes	6a	standring
6b		6b		6b	vertikaal lintoor (ontbreekt)
6c	vrijwel compleet	6c	fragment, compleet profiel	6c	vrijwel compleet
7	kom	7	zoutvat	7	kom
8	Engeland	8	Engeland	8	Engeland
9		9		9	

71		72		73	
1a	ARM-136-36	1a	ARM-136-9	1a	ARM-136-5
1b	beerput S 7 (1750-1800)	1b	beerput S 7 (1750-1800)	1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	s3-bor-2	2	s3-kop-4	2	py-bee
3	1750-1775	3	1750-1775	3	1750-1775
4a	11,5 / 2,7	4a	6,6 / 3,9	4a	7,5 / 5,5
4b	afgerond bord met uitgebogen rand, op standring	4b	afgeronde kop met uitgebogen rand, op standring	4b	beeldje van schaap
5a	industrieel steengoed	5a	industrieel steengoed	5a	pijpaarde
5b	zoutglazuur	5b	zoutglazuur	5b	
5c		5c		5c	
5d		5d		5d	
6a	standring	6a	standring	6a	
6b		6b		6b	
6c	compleet	6c	compleet	6c	compleet
7	bord	7	kop	7	beeld
8	Engeland	8	Engeland	8	
9		9		9	

74 (1:1)

1a	ARM-136-41
1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	gl-fle-11
3	1700-1850
4a	1,9 / 8,5
4b	cilindrische medicijnfles met korte hals, met uitstaande lip, opgestoken bodem met pontilmerk
5a	glas
5b	groen
5c	
5d	geïriseerd
6a	licht opgestoken bodem, pontilmerk
6b	
6c	compleet
7	medicijnfles
8	Duitsland of Nederlanden
9	Ostkamp en Kottman 2006, 372 (cat. 270)

75 (1:2)

1a	ARM-136-40
1b	beerput S 7 (1750-1800)
2	gl-fle-128
3	1750-1800
4a	11,6 / 15
4b	bolvormige wijnfles met lange hals en uitgezakte buik met grootste breedte aan de basis, conisch opgestoken bodem met pontilmerk
5a	glas
5b	groen
5c	
5d	
6a	opgestoken bodem, pontilmerk
6b	
6c	compleet
7	wijnfles
8	Duitsland of Nederlanden
9	Kottman 2010, 68-69

AAR (Amsterdamse Archeologische Rapporten)

In druk verkrijgbaar

Als PDF te downloaden op www.bma.amsterdam.nl

AAR 1		<i>Wonen aan een wagenplein. AO Haarlemmerplein (2005).</i> Amsterdam 2006
AAR 2		<i>Tweede Kostverlorenkade. IVO (2006).</i> Amsterdam 2006
AAR 3		<i>Verschansen achter vuilnis. IVO Amstelstraat (2006).</i> Amsterdam 2007
AAR 4		<i>Scherven uit de Pottenbakkersgang. AO Westerstraat (2003).</i> Amsterdam 2007
AAR 5		<i>In de schaduw van de VOC. AO Rapenburg (2005).</i> Amsterdam 2007
AAR 6		<i>Beerputten en bedrijvigheid. AO Konijnenstraat (2003).</i> Amsterdam 2007
AAR 7		<i>Zerken en graven in de Nieuwezijds Kapel. IVO Rokin (2005).</i> Amsterdam 2007
AAR 8		<i>Opgraving van een mikwe in de Nieuwe Synagoge. Jonas Daniël Meijerplein (2006).</i> Amsterdam 2007
AAR 9		<i>De Hallen. IVO Bilderdijkkade (2006).</i> Amsterdam 2006
AAR 10		<i>Een fontein in de Buitensingel. AB Leidseplein (2006).</i> Amsterdam 2006
AAR 11		<i>Diemen Tolbrug. IVO Muiderstraatweg (2006).</i> Amsterdam 2008
AAR 12		<i>Boezemgemaal Halfweg. IVO Wethouder van Essenweg (2006).</i> Amsterdam 2007
AAR 13		<i>Frans Ottenstadion. IVO Amstelveenseweg (2004).</i> Amsterdam 2007
AAR 14		<i>Archeologisch opgraving Vijzelstraat (2004).</i> Amsterdam 2007
AAR 15		<i>Aanplempingen in het IJ. AO Martelaarsgracht (2003).</i> Amsterdam 2007
AAR 16		<i>Schuilkerk de Papagaai. AO Kalverstraat (2004).</i> Amsterdam 2008
AAR 17		<i>De saillant van Het Blaauwhoofd. IVO Van Diemenstraat (2006).</i> Amsterdam 2007
AAR 18		<i>De noordwestelijke oever van Oostenburg. AO Oostenburgermiddenstraat (2006).</i> Amsterdam 2006
AAR 19		<i>Het Shell-terrein. IVO Grasweg (2004).</i> Amsterdam 2007
AAR 20		<i>Het RIVA-terrein. IVO Baarsjesweg (2005).</i> Amsterdam 2008
AAR 21		<i>De Ceintuurbaanpanden. AB Tweede Sweelinckstraat / Sint Willibrordusstraat (2006).</i> Amsterdam 2008
AAR 22		<i>Het Purperhoedenveem. AO Oudezijds Voorburgwal (2004).</i> Amsterdam 2008
AAR 23		<i>Noord/Zuidlijn, locatie Rokin. AB / AO 2003-2006.</i> Amsterdam 2007
AAR 24		<i>Sportpark Ronald McDonald, IVO Zunderdorpergouw (2007).</i> Amsterdam 2008
AAR 25		<i>N 44, De Keyzer. IVO Czaar Peterstraat (2008).</i> Amsterdam 2008
AAR 26		<i>Het Luycksterrein. IVO Overamstelstraat (2004).</i> Amsterdam 2008
AAR 27		<i>Oranjerie in Frankendael. AO Middenweg (2003).</i> Amsterdam 2008
AAR 28		<i>Serviesgoed uit een 18de-eeuwse beerput. AO Derde Weteringdwarsstraat (2003).</i> Amsterdam 2008
AAR 29		<i>Profiel van de 17de-eeuwse stadswal. AB Marnixplein (2004).</i> Amsterdam 2008
AAR 30		<i>Bolwerk Oosterblokhuis. AO Prof. Tulpplein (2005).</i> Amsterdam 2008
AAR 31		<i>Van Amstelbocht tot Binnengasthuis. AO Oude Turfmarkt (2005).</i> Amsterdam 2009
AAR 32		<i>N 43 / Funenpark. AB Cruquiuskade (2008).</i> Amsterdam 2009
AAR 33		<i>Het gemeentearchief terrein. IVO Amsteldijk 67 (2009).</i> Amsterdam 2009

- AAR 34 *Spaarndammerdijk 320. IVO (2007). Amsterdam 2009*
- AAR 35 *Wonen aan twee stegen. AO Paardenstraat (2004). Amsterdam 2008*
- AAR 36 *Een 17de-eeuwse beerput in de grachtengordel. AO Keizersgracht 355 (2005). Amsterdam 2009*
- AAR 37 *Noordoosthoek van een 13de-eeuws verdedigingswerk. AO Nieuwezijds Kolk (2006). Amsterdam 2009*
- AAR 38 *Een dam rond 's Lands Dok. AO Marineterrein Kattenburgerstraat (2005). Amsterdam 2009*
- AAR 39 *Rust en Werk. AB Amsteldijk 67 (2009). Amsterdam 2009*
- AAR 44 *Kelderwoningen en een beerput in de Lastage. AO Nieuwe Jonkerstraat (2007). Amsterdam 2010*
- AAR 45 *De Sint AnthonieSt en de stadsmuur. AB Nieuwmarkt (2007). Amsterdam 2010*
- AAR 46 *Boren voor de Bijenkorf, AB Noord/Zuidlijn Dam (2007). Amsterdam 2010*
- AAR 47 *Spuistraat AO Spuistraat 256-258 (2008). Amsterdam 2010*
- AAR 48 *Sporen in de Suikerbakkerssteeg, AO OZ Voorburgwal (2008). Amsterdam 2010*
- AAR 49 *Bewoning tussen Nes en stadswal, AO OZ Voorburgwal/Pieter Jacobsstraat (2005). Amsterdam 2010*
- AAR 50 *Glasafval op het achtererf, AO Rozenstraat (2006). Amsterdam 2010*
- AAR 51 *De Buiksloterbreek. IVO Marjoleinterrein, Amsterdam (2009). Amsterdam 2010*
- AAR 52 *Plavuizen in de Kalverstraat. AB Kalverstraat 151, Amsterdam (2008). Amsterdam 2010*
- AAR 53 *Bolwerk Muiden. AB Sarphatistraat 470, Amsterdam (2010). Amsterdam 2010*
- AAR 54 *Archeologische Signaleringskaart Amsterdam. Amsterdam 2010*
- AAR 55 *Rozenstraat 194. AO Amsterdam (2009). Amsterdam 2010*
- AAR 56 *Bergbezinkbassin, AB Haarlemmerplein, Amsterdam (2010). Amsterdam 2010*
- AAR 57 *De Nieuwe Ooster. IVO Rozenburghlaan, Amsterdam (2011). Amsterdam 2011*
- AAR 58 *Ophogingen en bedrijfsafval VOC-werf. AB Oostenburg kavel 5, Amsterdam (2009). Amsterdam 2011*
- AAR 59 *Van buitenpolder tot Uilenburg. AO Oudeschans 5-11, Amsterdam (2008). Amsterdam 2011*
- AAR 60 *Wonen achter de Oudezijds Voorburgwal. AO Oudezijds Armsteeg, Amsterdam (2008). Amsterdam 2011*

Colofon

AAR (Amsterdamse Archeologische Rapporten) 60 Amsterdam 2011 ISSN: 1872-5139

Redactie:	Jerzy Gawronski
Tekst:	Jerzy Gawronski, Ranjith Jayasena. Met dank aan Sebastiaan Ostkamp voor het redigeren van de Deventer Systeem catalogi
Veldwerk:	Ranjith Jayasena, Ron Tousain, Arno van den Brand, Robrecht Vanoverbeke
Tekeningen:	Ranjith Jayasena, Jos Kaarsemaker, Ron Tousain
Foto's:	Ranjith Jayasena, Wiard Krook, Ron Tousain
Vondstverwerking:	Ranjith Jayasena, Ron Tousain
Vondstdeterminatie:	Ranjith Jayasena, Lotte van der Gaag, Marijn Stolk
Vormgeving:	BMA (10/11/2011)

© Bureau Monumenten & Archeologie, Gemeente Amsterdam, 2011

Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enigerlei andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.